

BEF-NYTT

Nr 1 2016
Mars

Tidningen för Bergsprängningsbranschen

 **Bergsprängar-
dagarna**
– Publikfavoriten

Läs mer på sidan 38-42.

 **Årets Berg-
entreprenör**

Läs mer på sidan 41.

 Kvartalets medlem
– en av stiftarna

Läs mer på sidorna 28-30.

Ledaren

**En bergsprängares
status**

BEF – det är vi som försätter berg

www.bef.nu

FLEXIROC T20 R – BYGGD AV ER

Med över 30 förbättringar som ökat både tillförlitligheten och produktiviteten, är FlexiROC T20 R bättre än någonsin. Det är inte vår förtjänst. Vi lyssnade bara på våra kunder.

Vill du veta mer? Besök atlascopeco.se eller kontakta din Atlas Copco-representant.

Sustainable Productivity

Atlas Copco

En bergsprängares status

Det talas mycket om hur bergsprängarens roll har förändrats under åren och då från att ha varit en av byggarbetsplatsens nyckelspelare som man alltid lyssnade på till att bli en ganska undanskymd figur som man oftast kör med utan dialog. Stämmer det verkligen?

Pier Goliats tog på Bergsprängardagarna upp att det är dags att höja statusen på sprängföretagen samt att bergsprängarnas löner från att varit i paritet med övriga yrkesmän nu släpar efter. Och att det ytterst är företagarna som måste ta initiativet.

Att rollen förändrats kan under-tecknad intyga. Som färsk utsättare hos SIAB för närmare 40 år sedan beordrade sprängarbaset flukter upp på en stor bergskärning och det klart till lunch. Som ett under lyckades jag med min pinnis* fixa det. Sprängarbaset titade som hastigast på resultatet och vi väntade på berömmet. Då tog Edvin en spade och slog mer samtliga 100 flukter med kommentaren ”tror Du jag ska krypa och flukta, 1 metes va?”. Nej sätt nya på 1,5 m och det fort som f-n”. Kanske inte direkt något sätt att visa sin status på men ändå. Men vi hann få upp nya flukter för bergsprängarbaset vägrade dessutom starta jobbet då det var för dåligt avtäckt och det fanns inte någon grävmaskin på plats. Något som man inte alltid vågar säga till om (bråka om enligt en del beställare) nu för tiden trots att det är oerhört viktigt ur säkerhets-synpunkt.

Men ett yrkes status börjar dock redan vid grundutbildningen. På yrkes-gymnasier har det alltid funnits linjer för de traditionella byggyrkena, trä, betong, VVS, Vent., etc. samt diverse maskinförarlinjer. Sprängarutbildningarna har däremot hoppat mellan olika skolor ibland till och med beroende på att en lärare byter skola, tala om kortsiktighet.

Filipstad kan väl sägas hållit viss kontinuitet på sin gymnasieutbildning kanske med hjälp av tradition och Bergsskolan. Också den YH utbildning som drivits i regi av BU får ses som ett positivt tillskott.

BYN (Byggindustrins Yrkes Nämnd) har också startat upp ett arbete med yrkesråd för bergarbetare och där är BEF starkt engagerade och har stora förhoppningar på resultatet.

Men oavsett antal utbildningar måste vi få ungdomar som söker till dessa och då helst dom bästa av de som vill satsa på ett praktiskt arbete. Tyvärr tycks praktiska yrken dock ha allt svårare att konkurrera med framförallt yrken inriktad mot databranschen. Här har branschen, och inte minst BEF en viktig roll, att informera ut en positiv men realistisk bild av yrket.

Våra företagsledare måste givetvis också som Piere säger visa att ett bergsprängarföretag är det ordning och reda på och man får sin avtalsenliga ersättning. Ersättningsfrågan i och för sig är ju en parts diskussion. I vår bransch heter förhandlingsparten oftast SEKO som säkert hjälper till med att höja lönenivån men det är nog inte hela lösningen. Men att höja bergsprängarnas s.k. status bör vara ett gemensamt mål för parterna. Så upp till kamp alla branschorganisationer, skolor och fack med inriktning anläggningsbyggnation.

Roland Netterlind
VD BEF
roland@bef.nu

*pinnis = pinnpojke, den som håller avvägningstången eller nu för tiden laserprisma, vid mätarbeten på byggen.

Nya ENTREPRENADINDEX med bas januari 2011 och E84

Som vi tidigare informerat har en översyn gjorts av Entreprenadindex E84, vilket resulterat i ett nytt Entreprenadindex med bas januari 2011=100.

Den nya Entreprenadindexserien följer samma indelning som den föregående. Efter översynen har grupperna fått nya kostnadsfördelningar och uppdaterat innehåll. Det har resulterat i att likartade huvudgrupper slagits samman (t.ex. E84 litt 112 och 312 Bergarbeten), men det har också tillkommit nya (t.ex. nya litt 117 Arbeten med stålplåtar).

En jämförelse mellan nya och gamla entreprenadindexserier för huvudgrupperna finns publicerad i Byggindex nr 5•2011, sidorna 14 och 15. Hela listan med såväl huvud- som undergrupper kan hämtas från Byggindex hemsida.

Avtal med E84 och nya entreprenadindextal

Publicering av indextal avseende Entreprenadindex E84 (bas januari 1984=100) upphörde från nr 1•2012 av Byggindex. För entreprenadavtal där E84 återopats ska publicerade indextal användas så långt det är möjligt, dvs. till och med december 2011, publicerade i nr 12•2011. För att kunna slutföra indexreglering enligt E84 finns möjlighet att fortsättningsvis själv räkna fram in-

dex tal till "E84-nivå" med hjälp av de omräkningstal som fanns publicerade från sidan 20 i Byggindex 1•2012, och som också finns att hämta på Byggindex hemsida. Dessa omräkningstal skall sedan användas på motsvarande littera i nya Entreprenadindex (med januari 2011=100).

Observera att omräkningstalen endast kan tillämpas från januari 2012 och framåt på de nya indextalerna där basen är januari 2011=100. I de flesta fall är litteranumret samma för de bägge indexserierna. Om inte, finns en hänvisning i omräkningstabellerna.

Se nedanstående exempel:

Exempel 1:

Litt 124 Ombyggnader

Publicerat indextal, dec 2011: 275,5

Omräkningstal: 2,681 (se sid 20 i BX 1-2012)

Indextal för nya litt 124=102,8

Beräkna: 2,681 x 102,8=275,6

Uppräknat indextal, jan 2012: 275,6

Omräkningstabellerna kommer fortsättningsvis att kunna hämtas från Byggindex hemsida.

Exempel 2:

Litt 213 Bergtunnlar

Publicerat indextal, dec 2011: 281,6

Omräkningstal: 2,759 (se sid 21 i BX 1-2012)

Indextal för nya litt 411=102,7

Beräkna: 2,759 x 102,7=283,3

Uppräknat indextal, jan 2012: 283,3

Tillämpningen

Tillämpningsföreskrifterna för ENTREPRENADINDEX med januari 2011 som bas finns att hämtas från Byggindex hemsida. De stämmer i allt väsentligt med de som gäller för Entreprenadindex E84.

Källa: SCB

Indexutfall 2015

Som framgår av nedan för oss bergsprängare relevanta index är den årliga kostnadsökningen på årsbasis kring 1,1%. Löner har stigit ca 2 – 3 %. Notera dock skillnaden mellan byggavtalet och Väg- och banavtalet.

Löneglidningen ej med.

Konsumentprisindex är åter på deflation

KPI -Konsumentprisindex (totalindex)

2015 jan - 2015 dec 1,0 %

(Nya) Entreprenadindex E 84 Jan 2015 – Januari 2016

112	Bergarbeten (Markarbeten)	1,13 %
411	Sprängningsarbeten (Bergrum och tunnlar)	1,13 %
7011	Dieselolja MK1 (Regleras ej separat)	- 6,60 %
3011	Arbetarlöner, Bygg + Anl.avtalet	1,82 %
3015	, Väg- och banavtalet	2,75 %
3016	, Underjord	1,64 %
4011	Tjänstemannalöner	3,98 %

För mer information och hjälp ring föreningskontoret.
Äldre Index hittar ni på www.byggindex.scb.se

TA LEDNINGEN DINO VET HUR

Den största täckarean i sin klass kombinerat med utmärkt mobilitet och smidighet. Vår nya Dino DC400Ri topphammarrigg är redo att visa hur enkelt det är att få jobbet gjort i olika anläggningsprojekt. Allt du behöver göra är att ta ledningen – med Dino.

Se mer om Dino DC400Ri borrhigg på www.sandvikdino.com

Bergmaterialindex

RM/BF, Byggindex Kvartal 3 2007 = 100

Kostnadslag	Vikt	2007		2008		2008		2008		2009		2009		2010		2010	
		kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4		
Bergmaterialindex		100,0	101,5	103,8	106,3	108,4	102,6	95,5	94,2	93,3	93,6	93,9	95,7	96,2	96,7		

*) Beräknat på indextal med flera decimaler Ny metod för beräkning

Beräkning 2011																Beräkning 2015			
2011	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2012	2013	2013	2013	2013	2014	2014	2014	2014	2015	2015	2015	2015
kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4	kvartal 1	kvartal 2	kvartal 3	kvartal 4
98,9	99,7	101,0	101,2	101,1	102,0	101,7	100,8	101,0	101,0	101,7	101,4	101,2	101,8	102,2	101,3	101,0	102,1	101,6 ⁵	100,9

kvartal 4 2015	kvartal 4 2015
kvartal 3 2015	kvartal 4 2014
-0,6	-0,4

Ny metod för beräkning av räntan (Statsskuldväxlar 90 dagar +2,5 %) fr.o.m. tredje kvartalet 2010
R) Rättat

Förfrågningar SBMI, Joakim Heise

Sverige Bygger

Material på sidan 7-8 från Sverige Bygger är bara en del av alla tjänster företaget erbjuder.

Merparten av prognoserna kan exempelvis även fås på lokalnivå vilket

kan underlätta företagets planering och strategi. Vi rekommenderar därför medlemsföretagen att överväga att prenumrera på denna information.

Läs mer på www.sverigebygger.nu

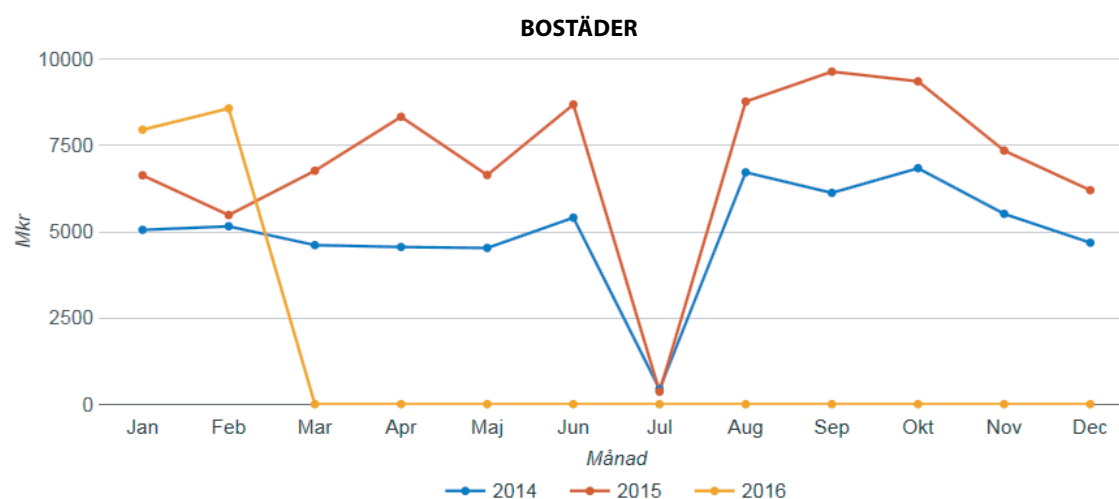
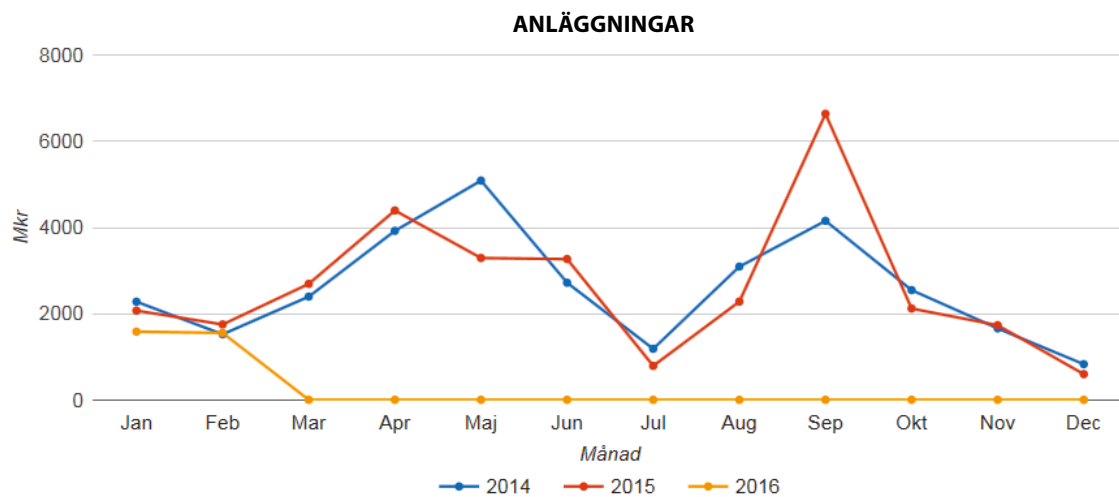
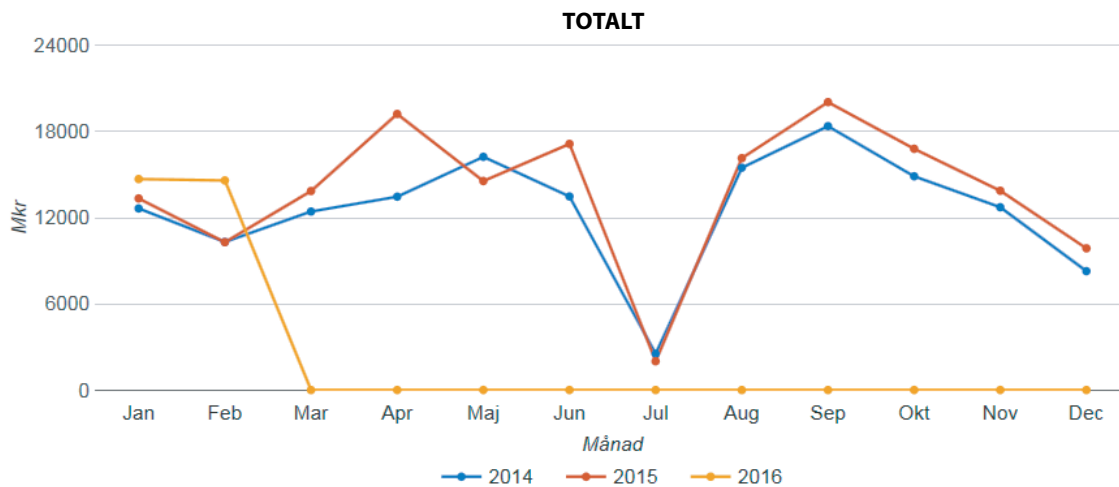
FÖR SÄKER SPRÄNGNING!

RUBA GUMMI AB
BRÄNDÅSEN 141
694 93 ÖSTANSJÖ
Hemsida: www.rubagummi.se

TEL: 0582-23010
MOB: 0703-983231
MAIL: info@rubagummi.se

Byggstartbarometern ger positiva signaler, men bostäder drar lasset - anläggning sackar fortfarande (men mindre)

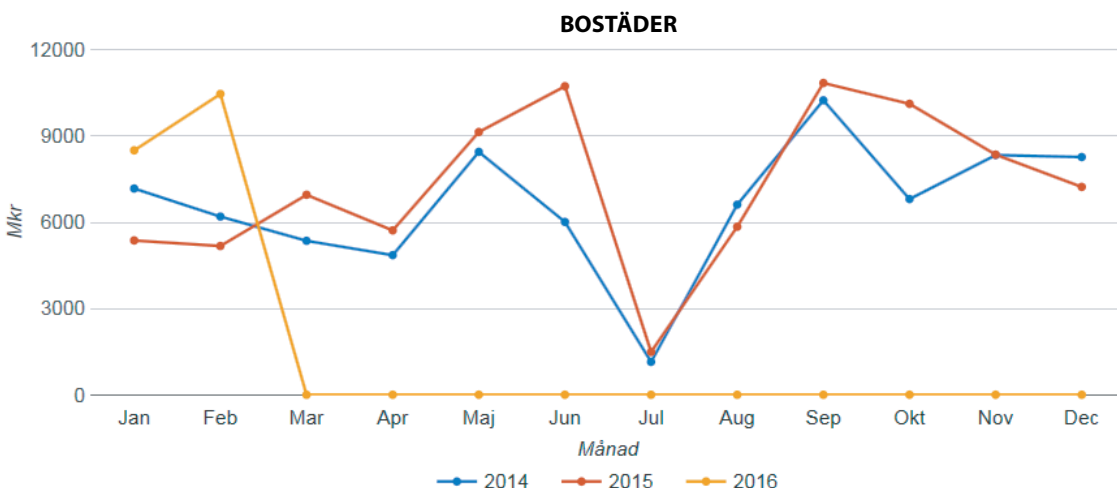
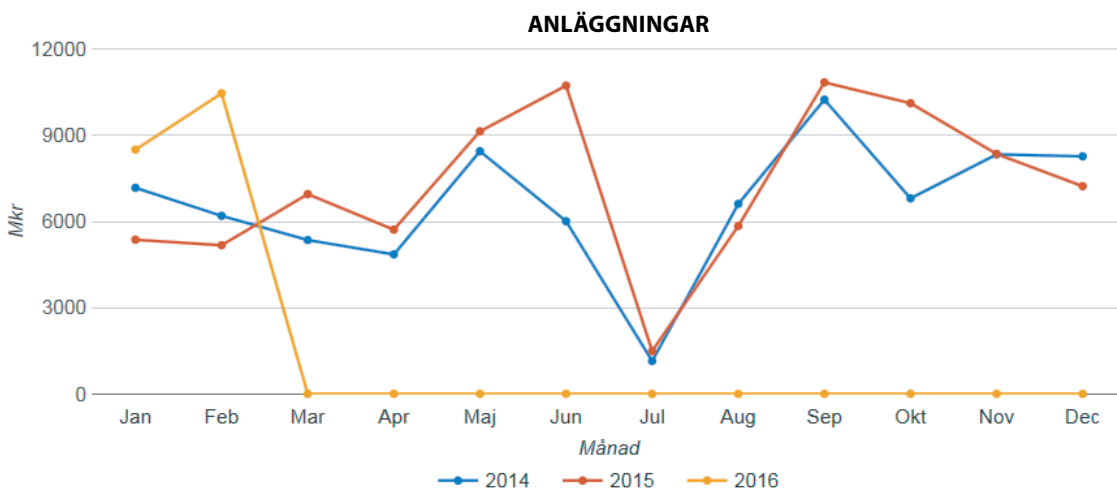
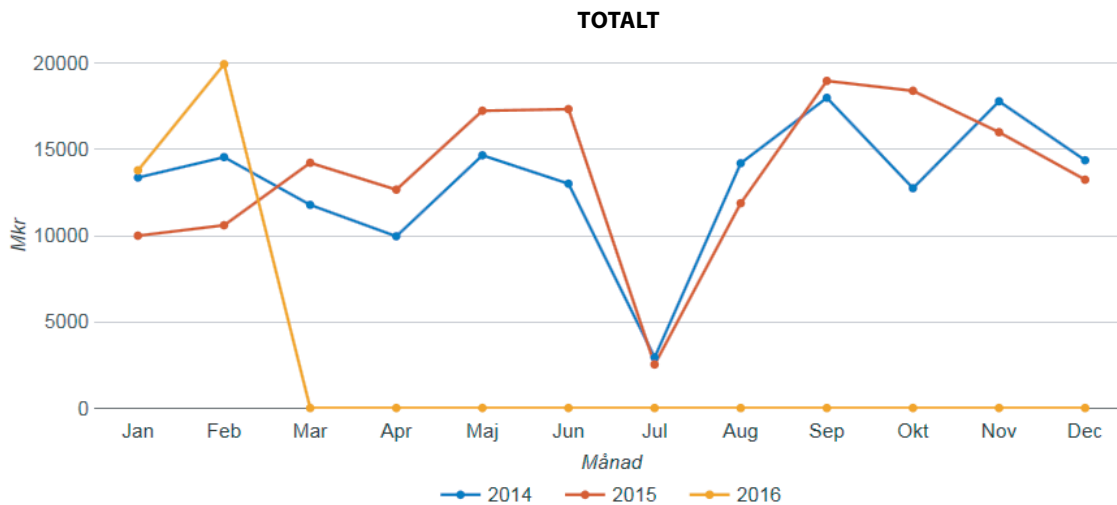

Byggstartbarometern visar **konkreta byggstartar**, villkor att minst en entreprenör är upphandlad Och har en volym på minst 1 MKR. Jämför man gångna 12 månaders period med 12 månaders perioden innan har vi en ökad volym

med **14,0%** vilket kanske känns mer än den känslan man får i verkligheten. **Men den stora ökningen beror på att man nu fått igång bostadsbyggandet, en ökning med 44,0% !!. Anläggning är fortfarande negativ - 1,5 %** men

en klar positiv trend har märkts senaste månaderna. Givetvis förekommer **stora lokala variationer**.

Projekteringsstartbarometern vänder uppåt tack vare bostäder och anläggning på gång

Projekteringsstart barometern är ett viktigt styrinstrument då man kan prognosera mer långsiktigt då projektering starterna indikerar vad som händer framåt.

Jämför man projekteringsstarterna på årsbasis har gångna helårsperiod har vi nu en ökning mot föregående ettårspe-

riod med **17,4%**. Bostäder ligger nu på en ökning med **24,5%**. **Anläggning är också på gång med 10,7%** vilket är **en klar förbättring mot föregående prognos**. Förhoppningsvis redovisas ex Förbifart Stockholm mfl storprojekt som redan påbörjad projekteringsmässigt.

Risken finns givetvis att flera färdigprojekterade projekt kan läggas i lådan ifall den politiska oron inom infrastruktur oron fortsätter eller försenas av överklagande etc. Omvänt kan man damma av redan färdigprojekterade projekt.

Skatteverkets pressmeddelande

2016-02-05

Nytt lagförslag för att motverka osund konkurrens

För att minska osund konkurrens och göra det enklare att göra rätt lämnar Skatteverket idag ett förslag till regeringen om att arbetsgivare från januari 2018 ska lämna arbetsgivardeklarationer på individnivå. De anställda kan då få insyn i vad arbetsgivaren rapporterar varje månad till Skatteverket.

– Förslaget är att arbetsgivaren ska lämna arbetsgivardeklarationer med uppgift om lön och avdragen skatt på individnivå. Därmed behöver arbetsgivaren inte längre lämna kontrolluppgifter efter årets utgång. Förändringen ökar möjligheten för att det blir rätt från början och eventuella fel kan upptäckas och åtgärdas tidigare, säger Magnus Wallin, enhetschef på Skatteverkets produktionsavdelning.

Idag lämnar arbetsgivaren varje månad en arbetsgivardeklaration med sum-

morna för de anställdas löner, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Detta har de anställda inte någon insyn i. I januari året efter lämnar arbetsgivaren kontrolluppgifter till Skatteverket där det framgår hur mycket varje anställd har tjänat och hur stort skatteavdrag som gjorts.

– Om förslaget går igenom så kan de anställda via en e-tjänst se vad arbetsgivaren har redovisat om lön och avdragen skatt. Det är en fördel för den enskilde, eftersom de får större insyn i vad som redovisats, säger Magnus Wallin.

Förslaget i korthet

- Arbetsgivare rapporterar information om löner och avdragen skatt för varje anställd, varje månad.
- Det som tidigare rapporterats som kontrolluppgift i januari året efter inkomståret rapporteras varje månad istället.

- En e-tjänst ger den anställde insyn i vad arbetsgivaren har rapporterat in till Skatteverket och Skatteverket kan upptäcka och åtgärda eventuella fel tidigare.
- Bland andra Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får tillgång till uppgifter bland annat om anställdas lön. Det innebär att flera myndigheter i framtiden kan fatta beslut om ersättning på det underlag som arbetsgivaren lämnat in till Skatteverket.

Länk till Skatteverkets förslag till riksdagsbeslut

<http://www.skatteverket.se/omoss/press/presmeddelanden/riks/2016/2016/nyttlagforslagforattmotverkaosund>

Nytt lagförslag för att motverka osund konkurrens

Från januari 2018 ska företagen göra individuella arbetsgivarinbetalningar för sina anställda, enligt ett förslag som Skatteverket lämnat till regeringen i dag. Huvudskälet till förslaget är att minska osund konkurrens.

NYHET / 5 FEBRUARI /
Av: NOMI MELIN LUNDGREN

Att företagen ska deklarerat arbetsgivaravgifter på individnivå har länge efterfrågats av byggbranschen i många år.

– Detta har vi arbetat för sedan 2007. Det är jättegäldande att det nu finns ett skarpt förslag, säger Peter Löfgren, utvecklingschef på Sveriges Byggindustrier och i Byggbranschen i samverkan.

I dag lämnar arbetsgivaren varje månad en arbetsgivardeklaration med summorna för de anställdas löner, avdragen skatt och arbetsgivaravgifter. Med individuella arbetsgivarinbetalningar blir det mycket svårare att anlita svart arbetskraft och därmed sätta konkurrensen ur spel.

– Tillsammans med personalliggarna är det här den största nyheten för sund konkurrens som skett inom byggbranschen. Det skapar möjlighet för Skatteverket att reagera direkt och inte först vid årets slut – och för företagen innebär det inget merarbete, samtidigt som det blir omöjligt för de oseriösa att gömma sig bakom klumpsummor, säger Peter Löfgren.

Skatteverkets förslag ger även de anställda insyn i att arbetsgivaren betalar in det de ska.

– Förändringen ökar möjligheten för att det blir rätt från början och eventuella fel kan upptäckas och åtgärdas tidigare, säger Magnus Wallin, enhetschef på Skatteverkets produktionsavdelning.

Om förslaget går igenom den politiska behandlingen ska den nya lagstiftningen träda i kraft i januari 2018.

– Vi hade hoppats på 2017, men det här är en lagsstiftning som måste ändras vid ett årsskifte, och då är 2018 good enough. Det är 11 år sedan vi förde upp frågan så ett år till är ingen stor fråga, säger Peter Löfgren.

Kraftigt minskad efterfrågan på ROT-arbeten

Vid årsskiftet sänktes ROT-avdraget och redan märker branschen av en minskad efterfrågan, med uppsägningar som följd, rapporterar Ekot.

– Den är så markant att våra medlemsföretag hör av sig och säger att de blir tvungna att säga upp personer, eller så har de redan gjort det, säger Ola Månsson, vd Sveriges Byggindustrier,

till Ekot.

ROT-avdraget har funnits i olika skepnader genom åren. 2015 var ett rekordår för och i december betalade Skatteverket tillbaka 3,4 miljarder kronor genom ROT-avdraget, vilket motsvarar nästan en fördubbling på ett år.

Ola Månsson varnar för uppsägningar och mer svarta jobb till följd av

sänkningen av ROT-avdraget från 50 till 30 procent, han säger också till Ekot att möjligheterna att hitta jobb för de nyanlända nu försämras.

– För bland de nyanlända finns det säkert hantverkare och ingenjörer som kan ta jobb i Sverige och vara resurser, säger Ola Månsson till Ekot

Bygginvesteringarna ökar mest i Uppsala, Örebro och Östergötlands län

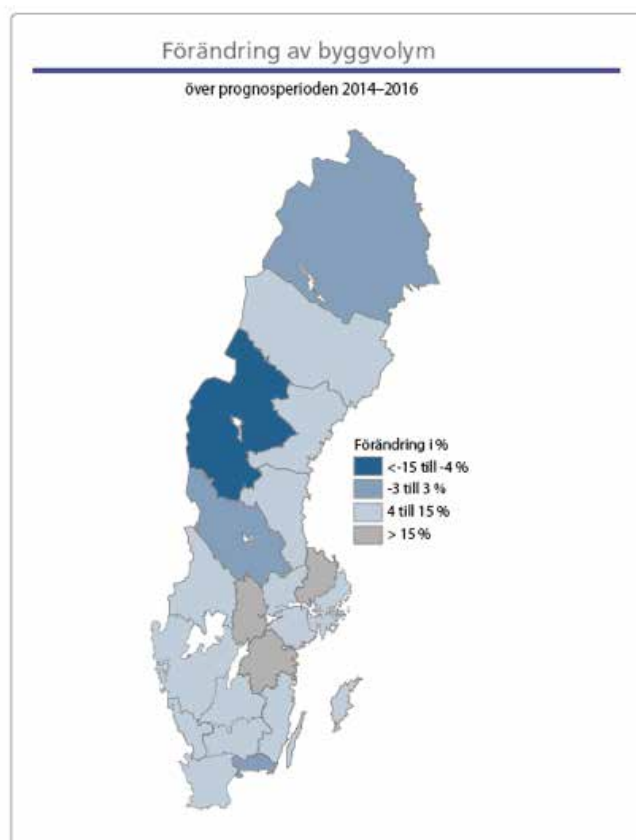
Regionala prognoser

Två gånger per år görs regionala prognoser för bygginvesteringarna. Prognoserna publiceras samtidigt som BIs nationella prognoser i februari och oktober.

Den BI-region som har störst andel bygginvesteringarna är BI Öst, som under 2016 väntas stå för 36 procent av investeringarna. Därefter följer BI Syd med dryga 20 procent, BI Väst med 18 procent och BI Mellan med 16 procent. Norra Norrland svarar för dryga 5 procent av bygginvesteringarna och Södra Norrland för dryga 4 procent. Utvecklingstakten är istället som högst i BI Mellan som växer med 15 procent under perioden, följt av BI Väst och BI Öst som växer med 12 procent vardera. BI syd växer med 11 procent och BI Södra Norrland och BI Norra Norrland med 5 respektive 4 procent.

Vid en finare uppdelning där förändringarna illustreras på en länskarta kan det noteras att det i tre län, Uppsala, Örebro och Östergötland, sker en ök-

ning av byggvolymen med över 15 procent. I 14 av länen (Gotland, Gävleborg, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne, Stockholm, Södermanland, Värmland, Västernorrland, Västmanland, Västerbotten och Västra Götaland) väntas en tillväxt på mellan 4 till 15 procent. I tre av länen, Blekinge, Dalarna och Norrbotten, sker en utveckling mellan 3 och -3 procent. Ett län (Jämtland) får en utveckling på mellan -4 och -15 procent.

Källa: Sveriges Byggindustrier

Produktionskostnaden högst i Stor-Stockholm

Regionala kostnadsvariationer

År 2014 var produktionskostnaden per kvadratmeter lägenhetsarea för flerbostadshus högst i Stor-Stockholm med 43 793 kr. Motsvarande kostnad per lägenhet uppgick till 3 040 900 kronor.

Lägsta produktionskostnaden per kvadratmeter återfanns i Länsregion 3 (Södra Sverige) där kostnaden per kvadratmeter uppgick till 26 895 kr. Produktionskostnaden per lägenhet uppgick i Södra Sverige till 1 841 600 kronor.

Även för de gruppbyggda småhusen var produktionskostnaden per kvadratmeter 2014 högst i Stor-Stockholm med 36 325 kronor. Produktionskostnaden per lägenhet uppgick i Stor-Stockholm till 4 659 700 kr. Lägsta produktionskostnaden per kvadratmeter återfanns i Länsregion 1 (Norra Sverige) där kostnaden uppgick till 24 080 kr. Produktionskostnaden per lägenhet uppgick i Norra Sverige till 3 193 100

Genomsnittlig produktionskostnad brutto per m² efter region

Produktionskostnad i kr/m² lägenhets area för flerbostadshus respektive bostadsarea för gruppbyggda småhus.

Region	Flerbostadshus	Gruppbyggda småhus
Riket	37 808	31 064
Stor-Stockholm	43 793	36 325
Stor-Göteborg	42 475	32 412
Stor-Malmö	37 759	30 420
Länsregion I	28 331	24 080
Länsregion II	31 064	26 168
Länsregion III	26 895	24 862

Källa: SCB

Chefsegenskaper

Det är inte tekniktunga eller yrkesspecifika kunskaper som står högst i kurs, enligt undersökningen. I stället är det så kallade mjuka kompetenser som toppar listan.

Det som anses allra viktigast är förmågan att kommunicera i tal och skrift. På andra plats kommer kunskaper i Office-paketet. Arbetsmoral anses inte riktigt lika viktigt och återfinns först på plats 19 på listan.

I faktarutan nedan finns listan över de 20 mest efterfrågade egenskaperna för att rekryteras till ett jobben med högst lön.

FAKTA Topp 20 kompetenser

1. Muntlig- och skriftlig kommunikation	11. "Felsökare" som ser problemen innan de blir stora
2. Microsoft Office	12. Kundservice-orienterad
3. Detaljorienterad	13. Duktig på att hushålla med tid
4. Problemlösare	14. Affärsutvecklare
5. Självgående, självmotiverad	15. Analytisk
6. Organiserad	16. Microsoft Word
7. Arbetar självständigt	17. Flerspråkighet
8. Microsoft PowerPoint	18. Social medarbetare
9. Projektledning	19. Arbetsmoral
10. Erfarenhet av sälj	20. Kunskaper i Linux

Beslut från Konkurrensverket om vita jobb-modellen

Svenskt Näringsliv, med stöd av bland annat Sveriges Byggindustrier, vände sig under 2015 till Konkurrensverket för att få svar på frågan om vilka möjligheter en upphandlande myndighet har att använda sig av fackliga företrädare för genomförande uppföljning av sina upphandlade avtal. Konkurrensverket har nu meddelat sitt beslut i ärendet.

I korthet konstaterar Konkurrensverket att det inte finns några bestämmelser i det upphandlingsrättsliga regelverket som definierar hur avtalsuppföljning ska ske. Det finns inte heller något hinder mot att en upphandlande myndighet delegerar uppföljning av ett avtal till ett ombud, även om det alltid är den upphandlande myndigheten ytterst ansvarar för uppföljningen.

Anmälan till Konkurrensverket föranleddes av Malmö stads beslut att i en upphandling av bevakningstjänster använda sig av den s.k. vitajobb-modellen för avtalsuppföljning. Vita jobb-modellen – som har tagits fram av LO – innebär att en facklig företrädare ges extremt långtgående möjligheter till insyn i ett företags affärsverksam-

het, vilket i Malmö stads upphandling av bevakningstjänster inte bara innebär att den fackliga kontrollanten ska kunna genomföra platsbesök hos företaget, utan kontrollanten ska även ges tillgång till "samtliga dokument" som denne efterfrågar hos det upphandlade företaget. Sveriges Byggindustriers principiella invändning mot Malmö stads användande av vita jobb-modellen har varit att kontrollen av stadens upphandlade entreprenörer och leverantörer genomförs av personer som arbetar som ombudsmän hos Byggnads, och att dessa härigenom får en direkt olämplig möjlighet till insyn i företagets affärsverksamhet och ekonomiska förutsättningar.

- Det är olyckligt att Konkurrensverket inte synes inse det olämpliga i en modell för avtalsuppföljning som innebär att en part på arbetsmarknaden, i form av Byggnads ombudsmän, utför den avtalsuppföljning som självklart i stället borde utföras av den upphandlande myndigheten själv; med de uppenbara risker för missbruk av informationen som denna insyn kan medföra, säger Magnus Kylhed, entreprenadjurist Sveriges Byggindustrier.

Av Konkurrensverkets beslut framgår dock att den fackliga kontrollantens kontrollbefogenhet stannar vid att kontrollanten får ta del av uppgifter om inbetalda skatter och arbetsgivaravgifter (vilka uppgifter under alla förhållanden är offentliga och alltid kan begäras ut från Skatteverket), samt lönespecifikationer kopplade till kontraktets föremål, dvs endast den del av personalens lön som är kopplat till just det uppdrag som företaget har med staden i anledning av den specifika upphandlingen. Kontrollanten har följaktligen inte rätt att ta del av uppgifter som härrör från andra delar av affärsverksamheten.

- Det är trots allt positivt att Konkurrensverket i sitt beslut begränsar de uppgifter som den fackliga kontrollanten har rätt att få del av till att avse uppgifter som ändå är offentliga (inbetalda skatter och arbetsgivaravgifter). Därmed kan medlemsföretagen i Sveriges Byggindustrier och andra privata företag även fortsättningsvis bedriva sin affärsverksamhet utan att riskera att affärshemligheter kommer i orätta händer, avslutar Magnus Kylhed, entreprenadjurist Sveriges byggindustrier.

ROT-klausul vid skattereduktion för ROT-arbeten

För ROT-arbeten som utförs från och med den 8 december 2008 kan fysisk person erhålla skattereduktion. Från och med den 1 januari 2016 erhålls skattereduktion med 30 procent av arbetskostnaden inklusive moms, dock högst 50.000 kr per beställare. Beslut om skattereduktion fattas i avslutning till inkomsttaxeringen.

Från och med den 1 juli 2009 får kunden preliminär skattereduktion med tillämpning av den s.k. fakturametoden. Den innebär att den som utfört arbetet fakturerar kunden material etc. samt två tredjedelar av arbetskostnaden inklusive moms (upp till 100.000 kr) och begär utbetalning från Skatteverket för resterande del. Skattereduktionen kommer

kunden till del redan vid betalning för arbetet.

I det fall beställaren av ROT-arbetet redan utnyttjat del av eller hela den skattereduktion som tillkommer beställaren, kan utföraren råka ut för att Skatteverket inte gör någon utbetalning alls eller betalar ut endast del av begärt belopp. I den situationen har utföraren rätt att vända sig till köparen och begära resterande belopp.

För att tydliggöra att det är fråga om ROT-arbeten i ett uppdrag har Sveriges Bygginstrument tagit fram ROT-klausulen som bör undertecknas av parterna för att ingå som en del av avtalet. Normalt är det Hantverkarformuläret 14 som används för uppdraget. Hantver-

karformuläret innehåller bestämmelser om ROT-avdrag. I de fallen Hantverkarformuläret inte tillämpas kan ROT-klausulen användas som en bilaga till det egna avtalet. De uppgifter som ska noteras i ROT-klausulen är sådana som entreprenören behöver när vid begäran om utbetalning från Skatteverket. ROT-klausulen innehåller även en reglering om kundens skyldighet att i vissa fall betala ersättning för arbete om ROT-avdrag helt eller delvis inte beviljats eller återkrävs från Skatteverket.

För ytterligare information om reglerna angående skattereduktion för hushållsarbeten hänvisas till Skatteverkets hemsida, www.skatteverket.se.

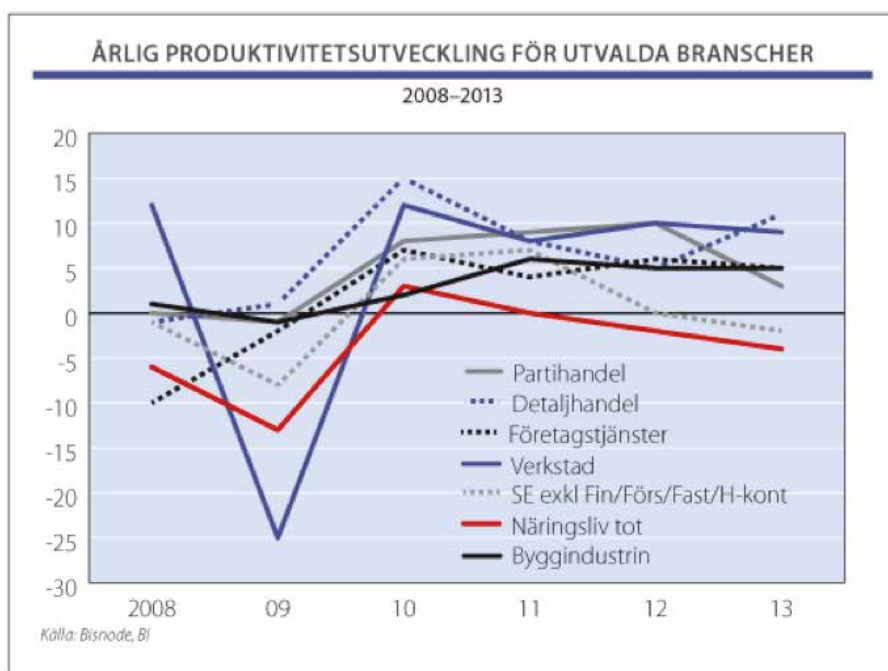
Bygginstrument viktig för hela Sveriges tillväxt

Hur väl presterar byggbranschen i förhållande till andra branscher med avseende på konkurrenskraft, tillväxt och storlek? Med hjälp av företaget Bisnode har Sveriges Bygginstrument bland annat undersökt hur effektiv och ekonomiskt konkurrenskraftig byggindustrin är i förhållande till andra näringsgrenar.

Bygginstrument går bra i hela landet

Bryter vi ner byggindustrins utveckling i olika regioner framgår det att regionen Fyrbodal, som består av 15 kommuner i västra Sverige, haft störst ökning av antalet anställda, medan Norrbotten haft den kraftigaste förädlingsvärdesökningen. Detta förklaras främst av gruvnäringens expansion under dessa år. Måts tillväxten i antalet företag är det fortfarande Fyrbodal som toppar, däremot ser Malmö utveckling något bättre ut med denna parameter.

Vid en jämförelse av olika regioner är det värt att notera att byggindustrins samtliga regioner har haft en bättre utveckling än näringslivet i genomsnitt. Detta gäller oavsett om det är antalet anställda, företag eller förädlingsvärde som studeras. Det visar även att byggindustrins utveckling inte bara varit koncentrerad till storstadsområdena, utan att utvecklingen varit positiv över hela landet.

Ökning av små och medelstora företag.

Om tillväxten i antalet anställda bryts ner på företagsnivå framkommer det att det är de småföretagen som stått för den positiva utvecklingen. Detta är en trend som Sveriges Bygginstrument noterat sedan några år tillbaka, och som kommer att förstärkas än mer, givet att

det inte görs några större reformer av byggavtalet.

Förutom att småföretagen är de som anställer mest har dessa företag också haft den starkaste tillväxten av förädlingsvärdet, vilket indikerar att de också är livskraftiga.

Källa: Sveriges Bygginstrument

Snabb ökning av bostadsbyggandet

Bostadsbyggandet har ökat snabbt efter år 2012. Boverket bedömde i november att bostadsbyggandet år 2015 ökar med 25 procent, och att cirka 48 000 bostäder var påbörjade. Under 2016 påbörjas cirka 53 500 bostäder. Prognosen för 2016 kan dock vara en underskattning.

En stark svensk ekonomi och mycket låga räntor underbygger en fortsatt god efterfrågan på nya bostadsrätter och småhus under 2016. Möjligen kan ett införande av amorteringskrav påverka produktionen negativt. Mest ökar dock byggandet av hyresrätter. Från 2014 till 2016 ökade antalet påbörjade bostäder mest bland medelstora och mindre kommuner samt i Storgöteborg. Många åtgärder sätts nu in för att öka bostads-

byggandet ännu mer.

Bostadsbyggandet kommer inte att räckas till

Den mycket snabba befolkningsökningen utgör en stor utmaning för bostadsförsörjningen. Boverkets aktuella byggbehovsanalys indikerar att det behöver färdigställas fler än 75 000 bostäder årligen under åren 2015–2020.

Byggandet ligger ännu långt från dessa nivåer. Under tredje kvartalet har antalet asylsökande ökat mycket kraftigt. Om dessa nivåer blir bestående under de närmaste åren kommer byggbehoven att bli betydligt större än vad vi hittills bedömt. Detta visar samtidigt på de stora osäkerheter som finns i prognoserna.

Drygt 85 000 bostäder färdigställs under 2015–2016

Boverket räknar med att drygt 85 000 bostäder kommer att färdigställas sammantaget under 2015 och 2016. Enligt prognosen färdigställs knappt 40 000 bostäder under 2015 och drygt 45 000 under 2016, inräknat nettotillskott genom ombyggnad.

Källa: Boverket

Räntekostnader ned med drygt 20 % på årsbasis

Faktorprisindex för flerbostadshus steg med 0,1 procent mellan december 2015 och januari 2016. På årsbasis ökade faktorpriserna med 0,9 procent.

December 2015– januari 2016 +0,1 %

Faktorprisindex gick upp med 0,1 procent mellan december 2015 och januari 2016. Entreprenörens kostnader ökade med 0,2 procent.

Omkostnader steg med 0,9 procent. Byggmaterial gick upp med 0,3 procent. Gruppen Transporter, drivmedel och elkraft sjönk med 0,2 procent. Inom den gruppen steg elkraft medan dieselloja och lastbilstransporter sjönk. Löner och Maskiner var oförändrade.

De flesta byggmaterialgrupper ökade något. Elmateriel gick upp med 1,1 procent och hade störst prisförändring av Byggmaterialkostnader i januari. Golvmaterial gick ned. Övrigt byggmaterial och trävaror sjönk också. Armeringsstål var oförändrat.

Byggherrens kostnader sjönk med 0,4 procent. Den främsta anledningen till det är minskade räntekostnader.

Januari 2015–januari 2016 +0,9 %

Faktorprisindex steg med 0,9 procent mellan januari 2015 och januari 2016.

Entreprenörens kostnader gick upp med 2,0 procent, vilket gjorde att totalindex steg med 1,7 procent-enheter.

Omkostnader steg med 2,9 procent. Löner gick upp med 2,3 procent. Maskiner ökade med 1,4 procent. Gruppen Transporter, drivmedel, elkraft gick ned med 1,1 procent. Inom den gruppen sjönk dieselloja mest med 7,1 procent.

Byggmaterialkostnader ökade med 2,0 procent. Den största ökningen i Byggmaterialgruppen hade snickerier som steg med 6,8 procent. Alla Byggmaterial ökade förutom armeringsstål och trävaror som sjönk med 1,2 respektive 0,5 procent.

Byggherrekostnader minskade med 4,3 procent. Räntekostnaderna gick ned med 20,5 procent vilket var orsaken till att Byggherrekostnader sjönk.

Källa: SCB

FÖRÄNDRING EFTER VARUSLAG			
Faktorprisindex för flerbostadshus			
Varuslag	Prisförändring i procent		
	Jan -15	Jan -16	
	Jan -14	Jan -15	
Snickerier	+2,4	+6,8	
Elmateriel	+0,6	+3,0	
Vita varor	-0,8	+2,9	
VVS-material	+0,7	+1,7	
Betongvaror	+1,7	+1,0	
Golvmaterial	-1,6	+0,9	
Järn och stål*	+1,8	+0,7	
Material för målning	+1,1	+0,5	
Övrigt byggmaterial**	+0,2	+0,3	
Trävaror	+4,9	-0,5	
Armeringsstål	+4,2	-1,2	
S:a för byggmtrl	+1,2	+2,0	

Stort behov av utbildad arbetskraft

I den senaste Arbetskraftsbarometern från SCB fortsätter det vara viss brist på utbildad arbetskraft inom byggsektorn. Bland de gymnasiala utbildningarna är det främst brist på nyutexaminerade inom industri teknik respektive VVS. Bland högskoleutbildningarna rapporterar många arbetsgivare brist på nyutexaminerade civilingenjörer i lantmäteri,

medan tillgången på nyutexaminerade arkitekter anses vara relativt god. Brist på personer med yrkeserfarenhet är det inom många utbildningar som berör byggbranschen, precis som inom många andra av de områden som SCB undersöker. Liksom tidigare år verkar dock bristen på yrkeserfarna inom industri teknik, VVS och byggnadsteknik – såväl

civilingenjörer som högskoleingenjörer – vara extra påtaglig.

Arbetskraftsbarometern är en årlig undersökning, där cirka 7 500 arbetsgivare får lämna sina egna bedömningar av tillgången på utbildad arbetskraft inom olika områden.

Källa: SCB

Kommun får konkurrera på privat marknad

Susanne Bengtsson 15 Feb 2016

Marknadsdomstolen ändrar tingsrättens dom och beslutar att Borås kommuns servicekontor visst får sälja mark- och anläggningsarbete till privata aktörer.

Domstolen ogillar Konkurrensverkets argument att försäljningen hämmar konkurrensen, eftersom den utgör en så liten del av den totala marknaden.

Servicekontoret, som lyder under Servicenämnden, är en förvaltning inom Borås kommun som levererar tekniska tjänster och service till de kommunala förvaltningarna, till kommunala bolag samt externa aktörer.

Målet rör frågan om Borås kommuns agerande - att genom Servicekontoret - sälja mark- och anläggningsentreprenader till externa aktörer utgör ett konkurrensbegränsande beteende.

Stockholms tingsrätt menade i sin dom från mars 2014, där Konkurrensverket var kärande part, att "Servicekontorets säljverksamhet avseende mark- och anläggningsentreprenader till externa aktörer får anses vara ägnad att snedvrída och hämma konkurrensen på

marknaden. Den ska därmed, eftersom den heller inte är förenlig med lag, förbjudas."

Marknadsdomstolen upphäver nu tingsrättens dom eftersom man menar att det inte handlar om en fullskalig verksamhet och att kommunens försäljning till externa aktörer är ytterst marginell.

I domen står det: "Kommunens agerande avseende tillhandahållande av mark- och anläggningsarbeten till externa aktörer, vid tillfälliga resurstopp utgör ett förfarande och inte en hel verksamhet."

Servicekontorets produktionsvolym av mark- och anläggningsarbeten under tiden 2009-2014 har, enligt domen, i genomsnitt uppgått till 253 miljoner kronor, vilket innebär att den externa faktureringen har svarat för i genomsnitt 2,53 procent. Satt i relation till Servicekontorets hela produktion,...

Servicekontorets produktionsvolym av mark- och anläggningsarbeten under tiden 2009-2014 har, enligt domen, i genomsnitt uppgått till 253 miljoner kro-

nor, vilket innebär att den externa faktureringen har svarat för i genomsnitt 2,53 procent. Satt i relation till Servicekontorets hela produktion, i genomsnitt 471 miljoner kronor, har den externa försäljningen uppgått till i genomsnitt 1,4 procent. Som andel av den relevanta marknaden (8-12 mdr kr) svarar Servicekontorets externa försäljning för mellan 0,05-0,08 procent.

Domstolen menar att kommunens försäljning till externa aktörer är ytterst marginell och att Servicekontoret inte är en betydande aktör på marknaden för mark- och anläggningsarbeten. Dess agerande har inte någon negativ påverkan på konkurrensstrycket på marknaden för mark- och anläggningsarbeten.

Enligt tidigare rapportering om tingsrättsdomen så kan målet få betydelse för kommuners möjligheter att konkurrera på den privata marknaden.

Borås kommunen tillerkänns ersättning av allmänna medel för sina rättegångskostnader vid tingsrätten och Marknadsdomstolen.

PERSPEKTIV

PÅ BYGGMARKNADEN

Konjunktur- och strukturanalys från Sveriges Bygginstrumenter Nr 3 Vecka 11, 2016

Ur innehållet

- **En förändrad byggbransch:** Byggbranschen idag är i kraftig förändring med fler underentreprenörer och bemanningsföretag, ökad internationell konkurrens, och allt mer av produktionen förlagd till fabriker utanför byggarbetsplatser. Det framgår av rapporten "Dags för byggbranschens aktörer att anpassa sig till framtiden".

Sid 1

Förändrad bransch påverkar sysselsättningen

På uppdrag av Sveriges Bygginstrumenter har PA Consulting Group tagit fram en rapport i syfte att beskriva pågående förändringar i byggbranschen. Resultaten bygger på intervjuer, enkätundersökningar samt insamlad statistik. Bland de intervjuade finns representanter från arbetstagarorganisationer, arbetsgivarorganisationer, beställare, forskare, företag och politiker.

Bakgrunden är att Sveriges Bygginstrumenter under lång tid sett hur medlemssammansättningen förändrats genom att andelen små och medelstora företag har ökat i såväl antal företag som andel anställda. Parallellt går de största medlemsföretagen mot att ha färre anställda.

Beställningen gjordes utifrån hypotesen att kraven ökar på många områden, att konkurrensen ökar samt ökad prispress. Rapporten visar att byggbranschen är i förändring, vilket ställer stora krav på såväl arbetsgivare som arbetstagar.

Förändrad branschstruktur

Rapporten framhåller särskilt två stora förändringar – renodling av beställarrollen, samt ökad internationell konkurrens.

I takt med att beställarrollen renodlats under 2000-talet har beställare hos såväl företag som offentliga organisationer fått minskad teknisk kompetens. Kompetensen har istället ökat när det gäller att upprätta förfrågningsunderlag och att arbeta efter rutiner. De har också bättre kontroll över kostnader och tidsramar. Det gör att de entreprenörer som har direkt kontrakt med beställaren idag i högre utsträckning än tidigare

utför arbetsuppgifter som tidigare utfördes av beställarna. Totalentreprenader har blivit vanligare, och entreprenörerna arbetar mer med projektering, projektledning och samordning av underleverantörer. Parallellt med detta har också användningen av underleverantörer ökat. Främsta skälet är att totalentreprenader naturligt leder till fler underentreprenader. Andra skäl är ökad specialisering, byggmarknadens volatilitet som gör att behovet av arbetskraft varierar, samt att det är enklare än att ha egen personal då man kan lägga mindre tid på löneförhandlingar och konflikter med facket.

Samtidigt framhåller många intervjuade företag att de gärna vill ha egna anställda för att säkra arbetsmiljön. Det efterfrågas också allt oftare från beställare.

Rapporten beskriver inte i vilken utsträckning användningen av bemanningsföretag ökat i branschen, men ger däremot en klar bild av varför bemanningsföretag tas in. Främst är det för att hantera volatilitet i antalet projekt, men också i vilken typ av kompetens som krävs. För enklare arbetsuppgifter är det inte nödvändigt att ha en färdigutbildad yrkesarbetare. En annan faktor är svårigheten att hitta arbetskraft och risk för produktionsavbrott om man inte kommer överens om lön. Sammantaget är det alltså liknande förklaringar till användningen av bemanningsföretag som underentreprenörer.

Allt vanligare med prefab

Enligt rapporten ökar användningen av prefabricerade element, särskilt för husbyggandet. Bland de intervjuade går dock uppfattningarna isär om hur omfattande ökningen är. Särskilt tycks dock prefabricerade element i trä ha ökat.

Motiven bakom förändringen är bland annat färre störningar, förbättrad arbetsmiljö samt möjligheter till

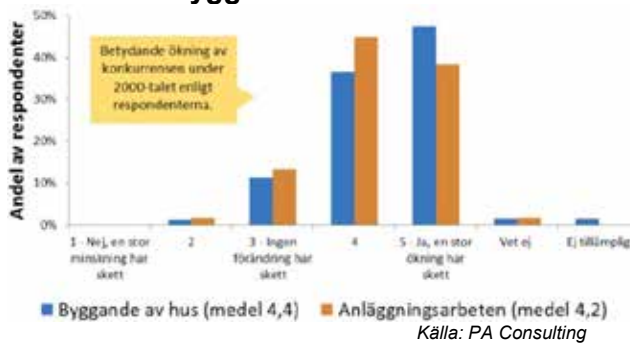
kostnadsbesparingar vid användning av prefab från utlandet. Genom standardisering kan produktionen effektiviseras.

Motverkande faktorer som hindrar utvecklingen att ta fart på allvar uppges vara kommunala särkrav och specifika önskemål om utformning från beställarhåll. Vidare skiljer sig nationella standarder åt, vilket försvårar för materialleverantörer att leverera samma utformning till olika länder.

Ökad konkurrens under 2000-talet

Ökad konkurrens från utlandet lyfts fram som en av de huvudsakliga drivkrafterna som förändrat byggbranschen under 2000-talet.

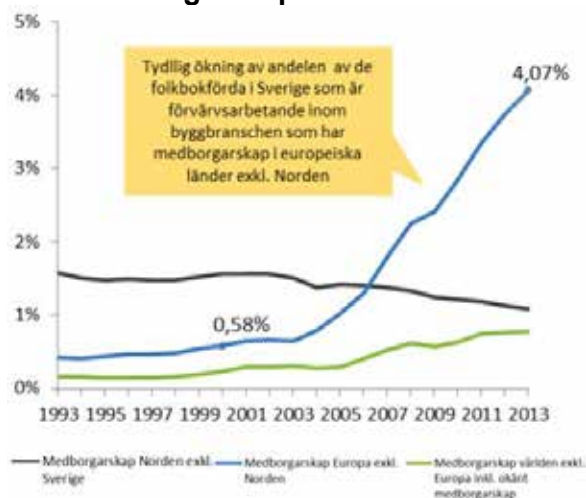
Förändring av konkurrensen inom olika sektorer av byggbranschen

Så väl intervjuer som insamlad statistik visar på en ökning av företag och personer från andra länder en Sverige som arbetar inom byggbranschen. Förändringen uppges vara ett nytt fenomen.

Andelen folkbokförda i Sverige som är förvärvsarbetsbetande inom SNI 41-43 och som har medborgarskap i länder utanför Norden ökar. Detta gäller särskilt personer som kommer från ett annat EU-land.

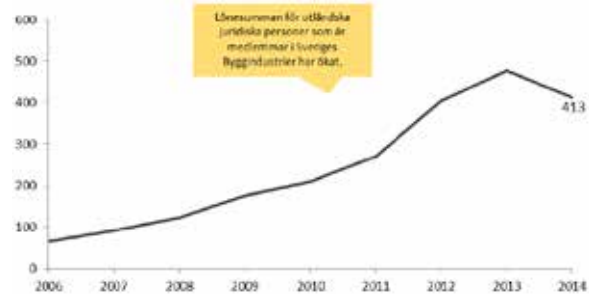
Andel av förvärvsarbetsbetande inom byggbranschen som är folkbokförda i Sverige med medborgarskap i andra länder

Runt år 2000 var cirka 0,58 procent av de förvärvsarbetsbetande i byggbranschen som var skrivna i Sverige medborgare i ett annat land. 2013 hade den siffran ökat till närmare 4,1 procent.

Även antalet hos Skatteverket registrerade utländska juridiska personer har ökat inom byggbranschen.

Lönesumma för medlemmar i Sveriges Bygginstrumenter som är utländska juridiska personer

Förklaringar till fenomenet är ett allt mer öppet Europa, lågkonjunkturen som råder i många europeiska länder samt att det blivit vanligare med Eurocodes i relation till svenska byggnormer. Utländska företag har också ofta erfarenhet av att vara både projektör och byggentreprenör, vilket är positivt vid totalentreprenader. Vidare tycks svenskar i allmänhet i lägre utsträckning än tidigare anse att byggtjänster levererade av svenskar skulle vara bättre. Många arbetar också under många timmar under den period de befinner sig i Sverige.

Fremsta förklaringen är dock att de utländska företagen konkurrerar med lågt pris. Det beror på lägre (men kollektivavtalsenliga) löner, samt att de inte alltid har svenskt kollektivavtal. Att dessa företag inte heller behöver lägga tid på förhandlingar med arbetstagarorganisationer är en annan central konkurrensfördel då det sparar tid.

Att andelen utländsk arbetskraft ökar även inom svenska företag kan istället finna sin förklaring i att det råder brist på yrkesarbetare inom vissa yrkesområden i Sverige.

Konsekvenser för arbetskraftstrukturen

Antalet sysselsatta, anställda och fastanställda inom byggbranschen har ökat under 2000-talet med 34, 35 respektive 38 procent. Samtidigt har det skett en förskjutning där en allt mindre andel av de anställda arbetar inom de största företagen med över 499 anställda. Den andelen har gått från 31 till 21 procent på 13 år.

Detta återspeglas också i lönesumman. Mellan 2006 och 2014 har Sveriges Bygginstrumenters tio största företag minskat sin andel av den totala lönesumman med 16,4 procentenheter, från 50,9 till 34,5 procent.

En annan konsekvens av den ökade användningen av underentreprenörer är att andelen tjänstemän ökat. Detta gäller främst i de stora företagen. Allt eftersom kraven ökat inom kvalitet och miljö såväl som inom arbetsmiljö, hälsa och säkerhet ökar också kraven på kontroller och dokumentation. När totalentreprenörer

också tar över ansvar som tidigare legat hos beställaren har också andelen projekteringsarbeten ökat, vilket också påverkar sammansättningen i företagen.

Av intervjuerna framkommer också att andelen yrkesarbetare minskar när det byggs färre bostäder, vilket varit fallet under 2000-talet, då detta är särskilt yrkesmannaintensiv verksamhet. Då bostadsbyggandet idag ligger på högre nivåer ser vi istället brist på arbetskraft, och inga indikationer på att det kommer att förändras under de närmaste åren.

En annan intressant iakttagelse är den förändrade åldersstrukturen. Byggindustrin har gått från en hög andel äldre medarbetare och stora pensionsavgångar, till en jämnare åldersfördelning. Närmare 25 procent av medlemsföretagens medarbetare är i dag under trettio år, vilket tyder på en relativt bra balans mellan byggelever och tillgången på arbete.

Förändringarna fortsätter

I rapporten analyseras inte enbart de omfattande förändringar som skett under 2000-talet, utan man har också sökt besvara vilka förändringar som kommer att ske under de närmaste fem till tio åren. Prognoserna baseras på de intervjuer som genomfördes med bland andra beställare, företagare och forskare inom byggsektorn.

Utvecklingen antas generellt att fortsätta i den riktning som de senaste åren pekat mot. Uppfattningarna går dock isär när det gäller några frågeställningar. Vissa menar att andelen yrkesarbetare kommer att fortsätta att minska i de företag som ligger närmast beställarna, det vill säga de aktörer som tar på sig totalentreprenader, medan fler anställs av underentreprenörer och bemanningsföretag. Andra menar att utvecklingen istället kommer att vända då många beställare efterfrågar egna anställda och eftersom det är viktigt med anställda som förvaltar företagskulturen och känner ansvar och stolthet för företaget. De flesta tycks dock vara överens om att det vanligaste är att man vill ha en kärna av yrkesarbetare som inte behöver sägas upp vid konjunkturella nedgångar.

Däremot pekar intervjuerna på en fortsatt ökning av den internationella konkurrensen, och att andelen utländska yrkesarbetare kommer att fortsätta att öka. Denna trend förstärks då fler företag lär sig arbeta över gränser och sätter sig in i nationella standarder, även om särkrav och marktilldelningsprinciper än så länge utgör trösklar för internationaliseringen. På EU-nivå pågår också arbete med att underlätta handel med tjänster över nationsgränserna.

Vad gäller den tekniska utvecklingen lyfts särskilt ökad industrialisering och prefabricering fram. Då det fortfarande finns hinder för företag att på allvar etablera sig över nationsgränser begränsas möjligheterna till ökad standardisering, effektivisering och differentiering.

Det framhålls också att förändringar i samhället i stort kommer att påverka byggbranschen. Exempelvis genom en ökande andel kvinnor i ledande positioner i

företagen och yrkesarbetare som blir allt mer involverade i företagen. Denna utveckling kommer dock inte per automatik, men det finns en bred uppslutning bland såväl fack som arbetsgivare att gå mot en mer inkluderande kultur i byggbranschen.

Kommande utmaningar

Rapportens resultat visar på verkligt omfattande förändringar av hela byggbranschen.

Efterfrågan på bostads- och infrastrukturprojekt ökar parallellt med att kraven på byggandet ökar ur en mängd olika aspekter. Beställare understryker vikten av kvalitet, standard, utformning och design, men även på områden som innovation, socialt ansvarstagande, arbetsmiljö och kundanpassning. Dessutom ställs allt högre miljökrav, och många vill se nollförbrukande hus, eller hus som ger överskott på energi. Byggandet ska också ske till ständigt lägre kostnader, i hög konkurrens och med ny teknik. Att totalentreprenader blivit allt vanligare, med ökat ansvar för projekteringen på entreprenören, innebär också stora utmaningar.

För Sveriges Byggindustrier är det ingen överraskning att medlemssammansättningen förändrats de senaste åren. Samtidigt som de stora medlemsföretagen totalt sett går mot färre anställda blir de mindre medlemsföretagen allt fler, både i antal företag och i andel anställda. I början av mars i år var 3235 av de drygt 3260 medlemsföretagen små- eller medelstora företag. Det innebär i sin tur att en allt större andel av medlemsföretagens medarbetare arbetar för mindre företag och hos allt fler arbetsgivare. Det ställer krav på hur arbetsmarknadens parter samverkar, och också på kollektivavtalens utformning.

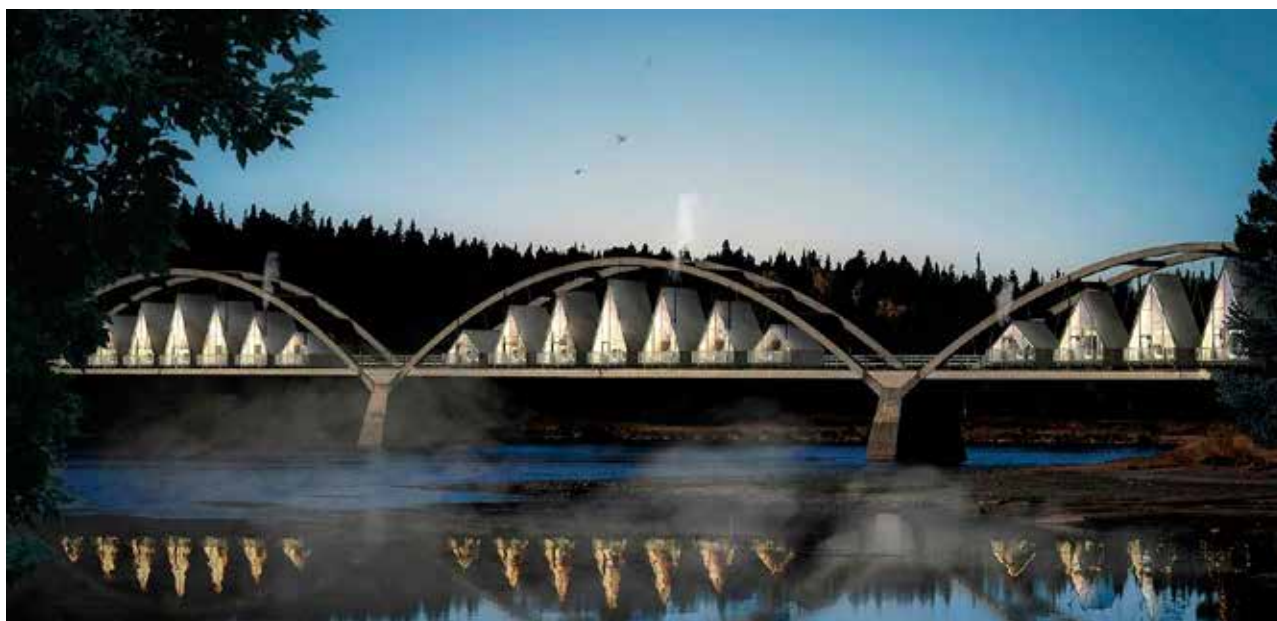
Detta blir särskilt viktigt som flera indikatorer pekar mot att allt fler företag och medarbetare väljer att ställa sig utanför kollektivavtalen. Arbetsmarknadens parter behöver därför arbeta för att göra kollektivavtalen mer attraktiva. Ett sätt är att öka det lokala medbestämmandet i företaget, och att göra reglerna enklare. Tidsödande ackordslöneförhandlingar är ett av skälen till att vi ser öknings av underentreprenader, bemanningsföretag och utländska företag. Att vända utvecklingen så att fler företag väljer att omfattas av kollektivavtal som medlemmar i arbetsgivarförbund, och att fler väljer att bli medlemmar i fackföreningar, är en avgörande överlevnadsfråga för den Svenska modellen.

Anna Broman

anna.broman@sverigesbyggindustrier.se

08- 698 58 62

Gammal bro blir hotell- och konferensanläggning

Den gamla bron över Vindelälven vid Ruskträsk i Lycksele kommun ska förvandlas till hotell- och konferensanläggning.

På den 200 meter långa bron planeras det för 21 stugor, samt restaurang och konferensanläggning.

Bron byggdes på 30-talet och har stått oanvänd sedan 70-talet, då en ny byggdes. Planen från Trafikverkets sida var att riva den. Men det blev det inte så.

Nu finns det i stället planer på att bygga ett hotell bestående av 21 stugor, totalt 72 bäddar, på själva bron och restaurang och konferensanläggning på landsidan med plats för cirka 100-150 gäster.

Det var under en fiskeresor längs Vindelälven för ungefär sex år sedan som entreprenören Christer Kvick, projektägare och vd för Sapmi jock AB, fick upp ögonen för platsen.

– Jag åkte på väg 363 och körde förbi infarten till bron. Där hängde grenarna ner och bildade en allé och jag blev nyfiken och ville se hur det såg ut längre fram. Det var en fin dag och jag kände att det här var en speciell plats.

Så speciell att han köpte marken på båda sidorna om bron och blev därmed också ägare till bron.

I november förra året påbörjades detaljplanearbetet för att bygga turistanläggningen. Anläggningen är ritad av arkitekt Björn Ingridsson, Bierne AB Arkitektkontor.

– Att bygga hus på en bro är något väldigt unikt. Jag ville inte att hotellstugorna skulle vara överordnade bronns befintliga estetik, säger han.

Han hade även dragstängerna att passa designen.

– Så jag utgick från bronns geometri när jag ritade stugorna. Sedan kan man också koppla formen till samiska lappkåtor.

Alla stugorna kommer att ha lika stor bas, men olika höjd. Vissa kommer också att ha ett loft och stugornas storlek varierar mellan 20 och 25 kvadratmeter. Den största får en takhöjd på cirka åtta meter.

Stugorna kommer att sticka ut cirka en och en halv meter över brokanten och de byggs i massivt trä. – Jag tycker om att det är en svensk produkt och att det finns en tradition bakom, säger Björn Ingridsson. Anläggningen kommer också att få grillstugor, badtunnor, bastu o...

Stugorna kommer att sticka ut cirka en och en halv meter över brokanten och de byggs i massivt trä.

– Jag tycker om att det är en svensk produkt och att det finns en tradition bakom, säger Björn Ingridsson.

Anläggningen kommer också att få grillstugor, badtunnor, bastu och badbrygga.

Den samiska och den lokala kulturen kommer även att lyftas fram på andra sätt än genom stugornas form: genom maten som serveras i restaurangen och genom olika aktiviteter och upplevelser.

– Vi har bjudit in lokala aktörer till samarbete och intresset har varit stort. Vårt mål är att det ska bli en bredd på aktivitetserbjudanden och jag tänker mig att det kan vara allt från konsthantverk och matlagning till renhågn, ridturer och hundsläde, säger Christer Kvick.

Kostnaden för projektet uppskattas till cirka 20 miljoner kronor. Det ska finansieras med egna medel, men också genom externt kapital genom andra delägare/investerare och man har även ansökt om regionalt investeringsstöd hos Länsstyrelsen. Planerad byggstart är sommaren/hösten 2016 och man räknar med cirka ett års byggtid.

Källa: Byggvärlden

Så blir nya tunnelbanan

Anna Sjöström 14 Dec 2015

Riggert Anderson, chef Förvaltning för utbyggd tunnelbana. Foto: Fredrik Persson

2016 påbörjas bygget av sträckan Odenplan-Arenastaden. Foto: SLL

2016 inleds arbetet med utbyggnaden av sträckan Odenplan-Arenastaden. Bild: SLL

Tunnelbanan i Stockholm står inför en stor utbyggnad. Totalt blir det 19 kilometer nya spår under jord och tio nya stationer. Nästa år påbörjas det omfattande – och personalkrävande – bygget.

100 stationer och cirka 109 kilometer långt tunnelbanesystem ska bli 110 och 128 kilometer. 1994 byggdes tunnelbanan ut senast, när tunnelsträckan mellan Bagarmossen och Skarpnäck lades till systemet.

– Det var många år sedan det byggdes tunnelbana här, men kunskapen om att bygga i berg finns absolut i Sverige. Citybanan, Förbifarten, Norra länken, Södra länken är exempel som visar på bra erfarenheter och goda kunskaper, säger förvaltningschef Riggert Anderson, Förvaltning för utbyggd tunnelbana, FUT.

Den nya tunnelbanan är en överenskommelse mellan sex parter: staten, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun. Uppgåelsen, som skrevs under i januari 2014, består av både infrastruktur och bostäder, där kommunerna ansvarar för att det totalt byggs cirka 78 000 nya bostäder.

När uppgörelsen blev klar gick förvaltningen från en organisation på tre personer till cirka 100 personer.

– Då tog det väldigt fart och nu job-

bar vi med att kartlägga alla förutsättningar och att få alla tillstånd klara.

Det handlar om exempelvis utredningar om exakt vart tunnelarna ska placeras, bergets egenskaper och hur stationerna och uppgångar ska utformas.

– Vi siktar på att börja så snart vi har tillstånd. Planen är att vi ska börja med förberedande arbete, som ledningsarbete, under 2016.

De jobbar också med att lägga upp strategier för alla upphandlingar som ska göras.

– Vi är ute och pratar med aktörer på marknaden om vad som kan vara en lämplig uppdelning. Vi ska gå ut med flera entreprenader under nästa år och kommer även att se om det finns ett internationellt intresse. Vi tror att det är bra med konkurrens, säger Riggert Anderson.

När det första utmaningen, att få alla tillstånd på plats, är avklarad väntar de tekniska. – Men de som jobbar i projektet, eller kommer att jobba i det, är personer som kan hantera det. De kommer att möta utmaningar nästan dagligen – och hantera dem.

När det första utmaningen, att få alla tillstånd på plats, är avklarad väntar de tekniska.

– Men de som jobbar i projektet, eller kommer att jobba i det, är personer som kan hantera det. De kommer att

möta utmaningar nästan dagligen – och hantera dem.

Dialog och samverkan kommer också att kräva både tid och engagemang.

– Det är en stor och viktig bit att få det att fungera mellan alla aktörer och allmänheten. Här tror jag på transparens under hela processen.

Förvaltningen för utbyggd tunnelbana söker nu konsulter, cirka 60 nya medarbetare. Bland annat efterfrågas projektledare, projekteringsledare och projektingenjörer, och anordnade nyligen en träff med syfte att hitta fler medarbetare.

– Man måste jobba aktivt och engagerat för att rekrytera och hittills har det funkade bra för oss. Det var en bra träff med många som var intresserade. Vi har lite tur också eftersom många av projekten jag nämnde tidigare går in i slutskedet och där friställs det personal som jobbat med den här typen av frågor.

Men själv går du in pension vid årsskiftet? Känns det inte tråkigt att göra det när byggstarten närmar sig?

– Jo kanske, men det känns bra att lämna över till Märten Frumerie. Jag är glad att jag fått vara med och starta upp projektet, och det ingick liksom i planen att jag skulle bli äldre, skrattar han.

Hur vill du sammanfatta dina år med den nya tunnelbanan?

– Vansinnigt roligt! Fantastiskt att få vara med och bygga organisationen som nu kommit igång med utredningarna på så kort tid, de har visat ett otroligt engagemang. Det har också varit roligt att jobba med ett projekt som engagerar så många. Alla har på något sätt en relation till tunnelbanan och utbyggnaden kommer att ge folk en enklare vardag.

Fakta: Nya tunnelbanan

- I januari 2014 tecknades ett avtal mellan staten, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun.
- Överenskommelsen kallas för 2013 års Stockholmsförhandling och innebär att:
- Tunnelbanan byggs ut till Nacka, Arenastaden och Barkarby samt att Blå linje byggs ut till Gullmarsplan och söderort och kopplas samman med Gröna linjens Hagsätragen.
- De fyra kommunerna åtar sig att tillsammans bygga cirka 78 000 nya bostäder i tunnelbanans närområde – antingen själva eller genom annan markägare/exploatör.
- Den totala investeringen för utbyggnaden inklusive fordon och depå är 25,7 miljarder kronor (prisnivå januari 2013).
- Enligt avtalet ska utbyggnaden starta 2016 på sträckorna Akalla-Barkarby station och Odenplan – Arenastaden. Utbyggnaden av blå linje till Nacka centrum och söderut ska starta 2018. Trafiken ska börja rulla 2021 till Barkarby station, 2022 till Hagastaden och Arenastaden och 2025 till Nacka centrum.

Källa: SLL

Ny Serie:
PLATINUM

Kontakta:
Daniel Lång, 070-678 19 75

DESROCK 10 ROCKTOOLS

 Gilla oss på facebook

 MITSUBISHI
MITSUBISHI MATERIALS

www.desrock.se

Östlig förbindelse eller tunnelbana till Täby?

Susanne Bengtsson 8 Feb 2016

I dag inleddes Sverigeförhandlingens förhandlingar om storstadsåtgärder. En Östlig förbindelse samt utbyggd tunnelbana i Stockholm och ny spårväg i Göteborg och Skåne finns med bland buden.

Den 1 februari startade förhandlingarna om Sveriges första höghastighetsjärnväg. På måndagen var det dags att inleda förhandlingarna om storstadsåtgärder.

Förhandlingarna handlar om vilka objekt staten kan tänka sig att medfinansiera för att få till stånd en bättre kollektivtrafik och ett ökat bostadsbyggande i Stockholm, Göteborg och Skåne. Målet är att Sverigeförhandlingen sammantaget ska generera 100 000 nya bostäder.

- Vi har informerat berörda kommuner och regioner om vilka objekt vi börjar förhandla om samt hur förhandlingsprocessen kommer att se ut. Nu startar ett viktigt arbete som handlar om att förbättra tillgängligheten och kapaciteten i storstädernas transportsystem samtidigt som ett ökat bostadsbyggande stimuleras, säger HG Wessberg, förhandlingsperson på Sverigeförhandlingen.

Kommuner och landsting har skickat in förslag till Sverigeförhandlingen på objekt som de söker medfinansiering för. Nu har ett antal av dessa valts ut för att ingå i de inledande förhandlingarna.

- Vi har fått in ett 60-tal olika förslag om utbyggd kollektivtrafik. Vi kommer

att förhandla om kostnadseffektiva objekt som ger största möjliga effekt för alla parter, ett plus ett ska helst bli tre. I urvalsprocessen har vi tittat på kommunernas bostadsåtaganden, kostnader, resenärsnyttor, stadsutveckling och föreslagna cykelåtgärder, säger Catharina Håkansson Boman, förhandlingsperson på Sverigeförhandlingen.

Flera av dessa objekt knyter även an till cykelåtgärder som förbättrar tillgängligheten, framkomligheten och trafiksäkerheten för cyklister.

- Stockholms tunnelbana Ropsten-Lidingö C,
- Stockholms tunnelbana Fridhemsplan-Älvsjö,
- Stockholms tunnelbana Mörby C-Täby C alternativt Roslagsbanan till Stockholm City,
- Stockholms spårväg Syd Älvsjö-Flemingsberg och
- Östlig förbindelse i Stockholm inklusive en förlängning av tvärspar från Sickla till Värtahamnen (Östlig förbindelse är ett statligt vägprojekt som kommunerna medfinansierar).

Östlig förbindelse, utredning.
Karta: Sverigeförhandlingen.

Förhandlingen startar med följande parter:

Malmö, Lund, Helsingborg, Göteborg, Mölndal, Stockholm, Danderyd, Hudinge, Lidingö, Nacka, Täby, Vallentuna, Värmdö, Österåker, Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Stockholms Läns Landsting

Källa: Sverigeförhandlingen

Stororder på bergmassor

- **Stenmaterial utgör grunden** för de flesta bygg- och anläggningsprojekten. Att återvinna det uttagna berget från förbifarten är en investering i det framtida samhällsbygget, säger Gustaf Werner, chef för Skanskas bergverksamhet. Totalt beräknas förbifartens tunnelarbeten resultera i ungefär 19 miljoner ton bergmassor. Som mest intensivt blir det med start 2017 och fyra till fem år framåt då vägnätet skulle bli alldeles för hårt

belastat av tung trafik om allt detta krossade berg skulle behöva transportera på lastbil. Trafikverket planerar därför för tre tillfälliga hamnar: en vid Sättra varv och två på Lovö. Därifrån kommer ungefär hälften av alla bergmassor att kunna transporteras bort med pråmar till tillfälliga mottagningsplatser.

Även Skanska räknar med att i första hand kunna använda sjötrafik för de förvärvade massorna. Avsikten är att

transportera bergmassorna sjövägen till en egen mottagningshamn i Slagsta. Företaget har sökt hamntillstånd, men väntar fortfarande på beslut från mark- och miljödomstolen.

Ytterligare en stor fördel med att använda sjövägen för transporter är att koldioxidutsläppen blir avsevärt mindre än om samma volym berg måste fraktas på vägarna.

Källa: Leveranstidningen Entreprenad

AUSTIN POWDER
INTERNATIONAL

Du får inte två chanser att göra ett bra första intryck

En salva skjuts på ett ögonblick.
När dammet lagt sig ska allt se bra ut.

Vi i Austin värnar om produktivitet för dig
och dina kunder. Vi finns där när du behöver
oss, vi laddar effektivt, har mer energirikt
sprängämne och marknadens mest pålitliga
tändsystem.

Låt oss visa dig hur man
gör ett bra första intryck!

Austin Sverige AB

– När dammet lagt sig

Här sprängs första salvan

Susanne Bengtsson 21 Jan 2016

Nu har första salvan för Förbifarts Stockholms tunnlar sprängts.

Sprängningen ägde rum på torsdagen på Subterras entreprenad i Skärholmen.

- Det känns roligt att äntligen få börja spränga tunnlarna, säger Fredrik Landelius, blockchef berg på Subterra.

I och med den första symboliska sprängningen av två bussramper i Skärholmen går bygget av E4 Förbifart Stockholm in i ett nytt skede.

- Det här en historisk dag. Nu går projektet in i en helt ny fas, från planering och projektering till genomförande. Det är fantastiskt roligt att vara med om detta. Det känns som om vi är igång på riktigt nu, säger Trafikverkets projektchef Johan Brantmark.

För tjeckiska Subterra är Förbifart Stockholm det första kontraktet i Sverige.

- Vi började med förberedande arbeten i februari 2015 och vi ska vara klara i november 2016. Det känns roligt att vi äntligen får börja spränga tunnlarna, säger Fredrik Landelius, blockchef berg på Subterra.

Han berättar att man jobbar i två skift om fem personer. Yrkesarbetarna är från Sverige medan den internationella mixen är större på tjänstemannasidan.

Förbifart Stockholm är en ny sträckning för E4 väster om Stockholm. Lednen binder samman de norra och södra länsdelarna.

- Med Förbifart Stockholm ökar vi kapaciteten över Saltsjö-Mälarsnittet. Idag är det svårt att bo i södra Stockholm och jobba i norr eftersom Essingeleden är den enda förbindelsen, säger Johan Brantmark.

För att skona miljön går 18 av vägens 21 kilometer i tunnel, som bitvis är 80

meter djup. Byggtiden beräknas till tio år och kostnaden uppgår till 27,6 miljarder kronor. 40 procent av byggentreprenaderna är upphandlade hittills.

- Installationerna utgör en betydande del av projektet och dessa kommer att upphandlas senare, säger Johan Brantmark.

Tunneldrivning under Mälaren och grundvattenpåverkan tillhör de stora utmaningarna.

- Det finns en hel del tekniska svårigheter. Undervattenstunnlar är alltid en utmaning, och det här blir den första passagen vi spränger under Mälaren. En annan utmaning är trafikplatsen på Lovön som ska synas så lite som möjligt i det agrara landskapet.

**MAXAM Civil Explosives, Initiation Systems och teknisk service:
En helhetslösning som bygger på 140 års innovation och erfarenhet.**

Från Sverige till Brasilien, från gruva till specialprojekt, finns ett över 140 år gammalt arv, grundat av Alfred Nobel. MAXAMs ingenjörer anförtros de mest sofistikerade och utmanande sprängningsprojekten. MAXAMs kompletta serie av produkter tillgodoser den krävande världsmarknadens behov för bergtäckter och specialprojekt på alla 5 kontinenter.

MAXAM

Initiation Systems • Electronic Systems • Packaged Explosives • Bulk Explosives

MAXAM Sverige • AB Sörmons Grusgrop P.L. 89 02 • 65346 Karlstad Sweden • Tel: +46 (0) 54 53 53 10 • email: contact.se@maxam.net • www.maxam.net

Malmöns plan för att få 6 000 nya bostäder och 13 000 arbetsplatser

Visionsbild av Gisele Paiva Nilsson, Malmö stadsbyggnadskontor

Nyhamnen är Malmöns nästa utbyggnadsområde med stor potential att utvecklas till en attraktiv stadsdel. Malmöns stadskärna kan växa och på sikt kan höghastighetståg och Öresundsmetron ytterligare stärka tillgängligheten till området. Första etappen är klar i den nya översiktsplanen och nu har allmänheten möjlighet att tycka till om förslaget.

- Nyhamnen kommer att bli en viktig testbädd för centrala frågor inom hållbar stadsutveckling; täthet kopplat till god livsmiljö, resursanvändning i relation till FN:s 17 nya globala utvecklingsmål och Malmökommissionens mål i praktiskt genomförande från start. Nyhamnen kommer att symbolisera nästa fas i Malmöns utveckling till den hållbara staden, säger Christer Larsson, stadsbyggnadsdirektör.

Fullt utbyggt kommer Nyhamnen rymma runt 6 000 nya bostäder och 13 000 arbetsplatser i en till stora delar tät och urban miljö. Nyhamnens centrala läge vid vattnet, hamnmiljöerna och de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna är områdets största tillgångar som både tas tillvara och vidareutvecklas i planen. I tillägg får Nyhamnen nya parker och grönytor, som idag är en brist i området.

- Omvandlingen av Nyhamnen är en viktig del i att utvidga Malmöns centrala delar och erbjuda nya attraktiva stadsmiljöer för företagsetableringar och bostadsbyggande. Med närhet till kommunikationer, service, boende och arbete finns alla förutsättningar för en modern och hållbar livsstil, säger Lars Böhme, projektledare på stadsbyggnadskontoret.

Större fysiska förändringar

Planförslaget innehåller några större fysiska förändringar av området. Nyhamnsbassängens sydöstra del får en mindre utfyllnad och i Nyhamnens östligaste del höjs marknivån så att den kommer i nivå med Västkustsvägen. Jörgen Kocksgatan byggs om till ett centralt och grönt stråk, som binder samman centralstationen och de vattennära områdena i väster med de östra delarna. Kollektivtrafiken stärks med en spårvägslinje med tre hållplatser längs

Hans Michelsensgatan och över bangården anläggs gång- och cykelbroar som länkar Nyhamnen med den gamla stadskärnan.

En fördjupning av Malmöns översiktsplan

Översiktsplanen för Nyhamnen är en fördjupning av den kommuntäckande översiktsplanen och gäller som komplement till den. Översiktsplanen är vägledande för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur stadsmiljön ska utvecklas. Planen är långsiktig och delar av det som redovisas kan komma att realiseras först långt fram i tiden.

Efter justeringar av planförslaget hålls ännu ett samråd som kallas utställning. Den slutliga översiktsplanen förväntas

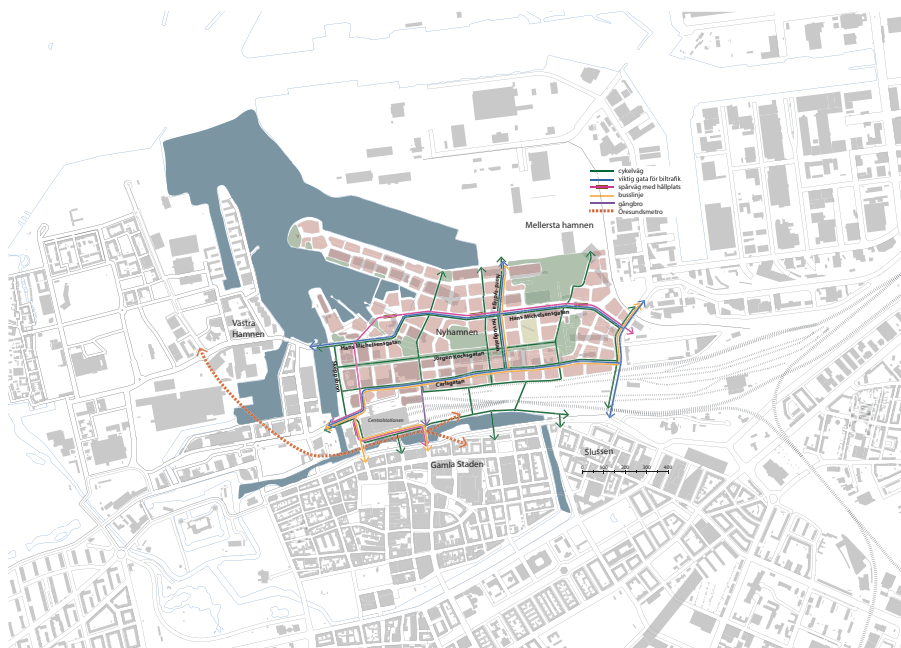
Serneke Anläggning ska förbereda Ångfärjetomten i Helsingborg för byggnation av bostäder och hotell- och kongressanläggning. Bild: Midroc

Helsingborg får klartecken - området förbereds

På Ångfärjetomten i Helsingborg har Serneke Anläggning fått i uppdrag att utföra ett projekt värt ca 25 miljoner. Uppdragsgivare är Helsingborgs stad som efter många års diskussioner nu fått klartecken att förbereda området för byggnation av bland annat en hotell- och kongressanläggning.

Vid Ångfärjestationen i Helsingborg ska kajerna byggas om och hamnbassängen fyllas på ett 1550 kvm stort område utmed Hamntorget's södra kaj. Här förbereds grundläggningen för Ångfärjestationens nya placering.

Projektet påbörjas i början av september och fortlöper till slutet av januari då det väntas stå klart. Då fortsätter istället arbetet med såväl bostäder som hotell- och kongressanläggning.

Planområdet börjar strax norr om Centralstationen och sträcker sig fram till Frihamnen i norr och Västkustvägen i öster. Bild: Malmö stadsbyggnadskontor.

Foto: Peder Sterlinge/Okidoki arkitekter 30 aktörer bygger ny stadsdel

Ytterligare fem byggherrar har bestämt sig för att bygga i Linköpings nya stadsdel Vallastaden. Skanska kommer att bygga ett 50-tal klimatsmarta lägenheter och även Östgötahus, CH Vallastaden och arkitektfirmorna A-direkt och Arkitektstudio Witte är klara som nya aktörer.

– Vi gillar Vallastadens idé att sätta miljö och människa i fokus och att erbjuda ett mervärde utöver att bara bo. Vi ska bygga ca 50 klimatsmarta lägenheter men har även idéer kring en kretslopps-butik på markplan där man kan lämna in, köpa och byta kläder och nyttoprylar. På ett av hustaken kommer det att finnas en vinterträdgård som skulle kunna tillvarata överskottsvärme från husen vintertid. Nästa vecka bjuder vi in till en workshop för att provköra några av dessa idéer på presumtiva spekulanter, säger Susanne Wettergren, affärsutvecklare på Skanska.

De andra nytillkomna byggherrarna är Östgötahus och CH Vallastaden AB samt arkitektfirmorna A-direkt och Arkitektstudio Witte. Totalt är det nu 30 aktörer som bygger i Vallastaden vilket innebär en blandning av både stora och små byggherrar.

– Det som lockar med Vallastaden är framförallt visionen och tankarna bakom som handlar om att utmana det traditionella och låta mångfald, lekfullhet och social hållbarhet stå i centrum, säger Ludvig Witte, Arkitektstudio Witte.

Några småhustomter kvar

Det som återstår att tilldela inför expot 2017 är ca 10 friliggande tomter för småhus och radhus. Sammanlagt kommer det att bli omkring 1 000 nya bostäder, både bostadsrätter, hyresrätter, radhus och villor.

– Vi är jättegglade för att det är ett så stort intresse för att bygga i Vallastaden. Det ger oss den mångfald som hela tiden varit vår vision och det är ett kvitto på att vi har en attraktiv idé om samhällsbyggande. I och med att alla flerbostadshusen är tilldelade inför expot kan vi på riktigt gå vidare till nästa steg och jobba

på i ett högt tempo, säger Elias Aguirre, ordförande i samhällsbyggnadsnämnden.

Det är den unika marktilldelningsprocessen där marken har delats in i mindre byggrätter, som har gjort det möjligt för många olika aktörer att vara delaktiga.

Första etappen av den nya stadsdelen kommer att visas upp för omvärlden under bo- och samhällsexpot ”Vallastaden 2017” sensommaren 2017.

Klart för 750 nya studentbostäder Stiftelsen Stockholms Studentbostäder (SSSB) har fått klartecken till bygge av cirka 750 nya studentbostäder. Det står klart sedan detaljplanen nu vunnit laga kraft. Det handlar om en förtätning av studentbostadsområdet Lappkärrsberget och är en del i Stockholm studentbostäders satsning på att bygga 2.000 nya studentbostäderna planeras starta i början av nästa år och delar beräknas vara klart för inflyttning under 2017.

– Många studenter väljer bort Stockholm som bostadsort på grund av underskottet av studentbostäder. Det vill vi som ledande studentbostadsägare råda bot på. Våra nya bostäder vid Lappkärrsberget kommer tillsammans med produktionen av 250 nya bostäder i Solna att generera över 1.000 nya studentlägenheter de närmaste åren. Det är ett paradexempel på att vi på Stockholms studentbostäder tar oss an uppgiften att vara en möjliggörare för Stockholm som konkurrenskraftig kunskapsregion, säger Ingrid Gyllfors, vd på Stockholms studentbostäder.

De nya studentbostäderna kommer till tack vare möjligheten till fristående förtätning på egen mark. De kommer att bestå till övervägande delen av så kallade studentettor, det vill säga lägenheter med ett rum och pentry. Sedan tidigare har Stockholms studentbostäder ett stort antal bostäder vid Lappkärrsberget. Med det nya tillskottet kommer antalet att uppgå till nästan 3.000 i denna universitetsnära stadsdel.

Så blir nya Tellus Towers

Anna Sjöström 18 Jan 2016

Nu är SSM och Stockholms stad överens om nya Tellus Tower. Eller Tellus Towers, som det numera kallas. För det kommer nämligen att bli fyra hus, det högsta 240 meter.

Det ligger fortfarande ligger vid Telefonplan, men har flyttats något. Totalt blir det 1 276 lägenheter.

Det var för cirka ett år sedan som Försvarsmakten satte stopp för det planerade Tellus Tower. Med sina 225 meter ansågs det för högt och riskerade stora försvarets tekniska system.

Sedan dess har SSM och Stockholms stad arbetat tillsammans för att hitta en ny plats och en ny utformning av projektet. Nu har en överenskommelse träffats.

– Vi är väldigt nöjda med det konstruktiva samarbetet som bedrivits tillsammans med Stockholms stad och är glada över att kunna presentera det nya förslaget, säger Mattias Roos, vd, SSM.

Nya Tellus Towers har flyttats några hundratal meter och ligger nu i direkt anslutning till Telefonplans tunnelbanestation.

Det nya förslaget innehåller fyra stycken hus i olika höjder, två skyskraper, 78 respektive 58 våningar höga, ett punkthus med 17 våningar och ett lamellhus i 7 våningar.

Totalt blir det 1 276 lägenheter, hyresrätter, bostadsrätter och ägarlägenheter. Majoriteten av lägenheterna kommer att vara ett- och tvåor.

– Tellus Towers är ett mycket spännande och intressant projekt och jag är glad över att vi nu har kunnat hitta en ny plats för husen. Projektet kommer bidra positivt både till Telefonplans och Stockholms utveckling och har potential att bli ett nytt landmärke för södra Stockholm, säger stadsbyggnadsborgarråd Roger Mogert (S).

Vid exploateringsnämndens möte 4 februari kommer beslut att fattas om att anvisa projektet till SSM men redan nu har arbetet med att förbereda ett detaljplanesamråd initierats.

Detaljplanesamråd med dialogpartijong beräknas preliminärt ske under andra kvartalet 2016.

De första lägenheterna beräknas vara klara för inflyttning under år 2020.

Nya Tellus Tower kommer att bestå av totalt fyra hus, varav två med 78 respektive 58 våningar.
Bild: SSM

Fakta om nya Tellus Towers Det nya förslaget innehåller fyra stycken hus i olika höjder, två skyskrapor, 78 respektive 58 våningar höga, ett punkthus med 17 våningar och ett lamellhus i 7 våningar. Antal lägenheter beräknas bli drygt 1200 stycken...

Fakta om nya Tellus Towers

Det nya förslaget innehåller fyra stycken hus i olika höjder, två skyskrapor, 78 respektive 58 våningar höga, ett punkthus med 17 våningar och ett lamellhus i 7 våningar.

Antal lägenheter beräknas bli drygt 1200 stycken.

Över 95 procent av lägenheterna kommer att bli flexibla och yteffektiva 1:or och 2:or.

Det blir även plats för ett flertal butiker, caféer och livsmedelsbutik.

Under husen blir det garage, och tusentals parkeringsplatser för cyklar.

Inom området planeras en förskola i två plan och på toppen av de båda höghusen blir det takterrasser med pool.

I det högsta av husen ritas det på en restaurang och skybar med utsikt över hela Stockholm.

Källa: Byggvärlden

Barkarbystaden

Vi bygger en levande stad

Barkarbystaden är det största utbyggnadsområdet i Stockholmsområdet just nu. Här bygger vi en levande stad med 18.000 nya bostäder, 140 kvarter och 10.000 nya arbetsplatser.

I Barkarbystaden kommer det att finnas bostäder, arbetsplatser, skolor, kultur och service. Barkarbystaden blir en stad med låg energiförbrukning och goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

Byggandet av bostäder har fördelats på olika byggbolag för att det ska bli en stor variation i de olika boendena. I Barkarbystaden kommer det att finnas både

hyreslägenheter, bostadsrätter, radhus och villor.

Barkarbystaden kommer att ha ett stort utbud av butiker, caféer och restauranger samt allt annat du behöver i din vardag. Här ligger också Barkarby Handelsplats, ett av landets största köpcentrum.

Västra Stockholms nya knutpunkt

Om några år kommer Barkarbystaden att bli västra Stockholms nya knutpunkt. Det innebär att både tunnelbana, fjärrtåg och pendeltåg stannar i området. Hela Järfälla har redan idag mycket bra kommunikationer till Stockholm och har utsetts till "bästa pendlarkommun" av Dagens Nyheter. Oavsett var du befinner dig i staden kommer det aldrig att vara längre än 500 meter till närmaste hållplats för kollektivtrafiken.

Nu har en milstolpe för utvecklingen av Norrtälje hamn presenterats.

Den första markanvisningen är klar och det är Slättö som ska bygga tre kvarter med totalt 400 hyresrätter.

Norrtälje hamn ska bli en levande stadsdel med plats för bostäder, parker, torg, kajstråk, handel, rekreation och service.

Här ska det byggas mellan 1 800 – 1 950 nya lägenheter och ge plats för cirka 4 500 personer.

– Stadskärnan kommer att fördubblas och staden kommer att flyttas närmare vattnet, säger Roger Gustafsson, projektledare för Norrtälje hamn.

Uppplåtelseformerna för lägenheterna kommer att bli i blandad form, men i de aktuella kvarteren har kommunen avyttrat mark specifikt för hyresrätter. Kommunstyrelsen har fattat beslut om markanvisning och det blir Slättö Förvaltning AB som vinner.

Projektet omfattar 30 000 BTA och på ytan ska det byggas 400 hyresrätter, i storlekarna ett till fyra rum och kök.

Detaljplanarbetet inleds i vår och man räknar med produktionsstart 2017 för de första lägenheterna och inflyttning 2018. Bygge och inflyttning sker etappvis, med de sista hyresgästerna på plats år 2020.

– Vi är väldigt glada och hedrade över att få vara med och utveckla Norrtälje hamn, säger Henrik Nordlöf, vice vd på Slättö.

Husen är ritade av arkitektbyrå C.F Møller. De har valt trä i både stomme och fasad, gröna tak och lokaler i alla bottenplan.

– Bostadshusen kommer att ha olika karaktär, för att få en känsla av levande stadsdel, säger arkitekt Ola Jonsson.

Husen byggs runt en innergård, men det finns portiker mellan husen för att öppna upp mot vattnet och för att det ska bli lätt för alla, inte bara de som bor i husen, att röra sig i området.

I hela projektet finns ett grönt tänk, med bland annat möjligheter till odling, solceller, avläsning av el och vatten i varje lägenhet.

I anbudsprocessen har Norrtälje kommun ställt krav på spännande förslag och innovativa lösningar, och de är mycket nöjda med det vinnande förslaget från Slättö.

– Med den här markanvisningen är ribban lagd. Det här kvarteret är tongivande för hela hamnen, säger Roger Gustafsson.

Parallellt pågår arbete med flera markanvisningar, arbete med bron mellan hamnen och Socitetsparken och försäljning av mark.

Ska man vara petig så är det aktuella kvarteret inte den första markanvisningen, men kommunen har valt att presentera den så eftersom det är den första efter att inriktningen "En levande stadsdel för barn, båtar och bad" antogs.

Bröderna Sjökvist, Micke, Mattias och Oscar, tar 2012 emot utmärkelsen Årets Bergentreprenör för Kurts räkning.

Berg och Byggteknik i Norberg

- Det har börjat med en hink proppgrus för oss alla i familjen!

En riktig veteran i branschen och en som börjat från grunden och gått den långa hårda vägen är Kurt Sjökvist. Idag pensionär, men ändå delaktig som styrelseordförande och med där bakom kulisserna för sina tre söner, Mikael, Matthias och Oscar, som idag driver firman, Berg och Byggteknik i Norberg.

När jag en kulan och snövit marsmorgon får chans att prata med Kurt på telefon, berättar han sin historia för mig. Intressant och levande. Kurt är en mycket bra berättare, med rapp replik och en förmåga att beskriva saker på ett mycket målande sätt.

Med kaffe och telefon i hand får jag höra om Kurts resa som ung grabb i gruvan i Norberg till en framgångsrik och

engagerad bergsprängningsentreprenör och företagsledare.

Jag hade tur som lyckade få tag på honom. Han berättar för mig att han och fru Lena ofta har svårt att få tiden att räkna till. Trots att de numera är pensionärer.

De är ofta på resande fot och jag har lyckats fånga Kurt mellan två resor. En till Finland, där han och Lena spenderat två veckor i föräldrahemmet i Närpes. Ett ställe som Kurt älskar att vara på. Det ligger vackert vid havet och här finns det alltid något att göra. Och nu i helgen går färden till Teneriffa. -Lena gillar ju sol och värme mycket mer än jag, men jag följer med!

Jag frågar Kurt om de reser mycket. Svaret blir ja. Det har blivit både en båt-

resa i 22 dagar på Panamakanalen, resor till Japan, Nya Zeeland och Australien de senaste åren.

Det var 1987 som Kurt tillsammans med sina två bröder, Johan och Christer grundade

företaget Berg och Byggteknik i Norberg. Redan då hade Kurt och hans bröder många års erfarenhet av branschen.

- Min farsa och bror jobbade i Norbergs Gruvförvaltning och när de kom hem med sina lönekuvert så var deras dubbelt så tjocka som mitt. Det var bra betalt. Så som 20-åring började jag också i gruvan.

1967 lades gruvan ned och Kurt startade sin entreprenörsbana och flyttade till Stockholm.

Första jobbet var Huddinge sjukhus

och det var ett jättejobb på denna tiden.

– Jag jobbade som bergborrhare och det var 2 000 000 kubikmeter som skulle sprängas bort.

Efter lumpen så hamnade Kurt på ett annat stort jobb på Verkö i Karlskrona, där en kärnreaktor skulle byggas. På den tiden var det luftdrivna borrhagnar, och även detta var ett gigantiskt bergjobb, plansprängning av 2 000 000 kubikmeter berg.

1970 flyttade Kurt tillbaka till Norberg och började åter jobba i gruvan. Det var då han träffade kärleken. Lena och han gifte sig och de två första pojkarna, Micke och Matthias föddes.

Arbetet i gruvan var tungt. Kurt arbetade som både stigortsdrivare och ortdrivare under ett par år. Man borrhade med handhållna borrhagnar och drev en tre km lång ort mellan två gruvor. Jobbet som stigortsdrivare var speciellt tufft. Kurt berättar, -Man fick stå på en vagn och borra rakt upp. Vattnet forsade ned över kroppen och fyllde stövlarna på en!

Nästa arbetsplats blev ett företag som hette Bergteknik och låg i Fagersta. Livet rullade på och yngste pojken Oscar föddes.

Det var under denna tid på Bergteknik som Kurt åkte iväg på ett utlandsjobb till Afrika.

Året var 1981. -Men det var en tuff upplevelse, en av de värsta i mitt liv, fortsätter Kurt.

Med familjen hemma i Norberg, for Kurt iväg till Nigeria. Ett inte helt ofarligt ställe att vara på. I 40 graders värme arbetade de 12 timmar om dagen. Kurt åkte på en riktig magåkomma, och gick ned 25 kg på tre månader. Lena kände inte igen honom när han kom hem.

Kurt Sjökvist.

Mattias på plats i Brunna.

Kurt Sjökvist.

I slutet av 80-talet bildar Kurt tillsammans med sina två bröder, Johan och Christer, Berg och Byggt teknik i Norberg AB. Alla tre bröderna gick in till chefen på Bergteknik, där de jobbade, och sade upp sig samtidigt. Kurt berättar, -Det blev ju egentligen en katastrof för Bergteknik i Fagersta och han fick lägga ned efter ett tag. Det vi gjorde var egentligen inte juste, man gör inte så. Men så var det.

Hela familjen har alltid varit engagerad i arbetet med att driva företaget. Många diskussioner har det blivit och många skisser på borrhagnar och tändplaner har arbetats fram på på köksbordet.

Kurt berättar, -Efter alla år Lena väl insatt i hur det går till att spränga berg. Det hon inte hört och vet är inte värt att veta. Starka uppfattningar om hur saker ska göras har det varit. Inte alltid samma åsikt, men alltid jobbat tillsammans i med och motgångar.

Samtidigt som företaget växt och varit framgångsrikt finns också en tragedi i familjeföretaget.

Kurt och Christers äldre bror, Johan, omkom år 2000 i en hemsk arbetsplatsolycka. Johan skulle mäta en form i ett sågverk. Varningssignalen som skulle förvarna innan man startade maskinen som sorterade stockarna, hade kopplats

ur . Johan som höll på att mäta, omkom när maskinen utan förvarning startades och han träffades av en stock.

Genom åren har det blivit en rad stora arbeten, framförallt stora infrastrukturprojekt. Berg och Byggt teknik har varit delaktiga i Svealandsbanan, Mäljarbanan och Bottniabanen. De har varit med om en del stora motorvägsbyggen, som tex Arboga-Örebro och Västerås-Enköping. Ikea i Västerås och Arlanda Express tillhör också framgångsrika projekt. De borrar och spränger i 16 bergtäkter.

Nämnas måste också, som den veteran i branschen han är, att Kurt är en av de, som tillsammans med en grupp entreprenörer och med Rune Gustavsson's hjälp bildade BEF, år 2001.

Idag är det sönerna som aktivt driver företaget.

Kurts yngre bror, Christer driver en bygg och -anläggnings filial till Berg och Byggt teknik.

Men med ca 50 anställda från halva Sverige, 16 borrhagnar, både gula och röda, 6 stycken knutknackare och en "darda", så har grabbarna fullt upp.

Innan jag tackar Kurt för att han tagit sig tid att berätta om sitt liv, sin familj och sitt företag, så hinner vi med att prata om "skut".

– Jag har börjat från grunden, burit proppgrus och borrar skut. —Man kunde komma till en bergtäkt där det låg 10 000 skut. Där kunde man stå med handhållen bormaskin, slangar och kompressorer en hel jäkla månad, vet du! Det var andra tider än idag!

Så blir det dags att säga hej, och önska Kurt och Lena en härlig semester på Teneriffa.

Innan presentationen av Berg och Byggt teknik är klar så måste jag försöka få tag på sönerna också.

Det är de som driver verksamheten idag.

Arbetsplatsen i Brunna. Berg och Bygg har borrhagnar från Sandvik och Atlas Copco.

Till slut lyckas jag stjäla lite av Mickes tid, och han hämtar upp mig i Jakobsberg. Han kommer dit direkt efter några arbetsplatsbesök i Stockholmsområdet. Jag frågar om de har många arbetsplatser att hinna med. -Ja, en hel del.. Det är säker 20 olika. Han berättar att han själv är i Stockholm 2-3 dagar i veckan och att Matthias och Oscar är där på heltid. Denna dag är dock Oscar inte på plats i Stockholm.

Vi åker till Brunna, nordväst om Stockholm. Marken här ska förberedas för ett stort industriområde. Det är Kilenkrysset som är beställare, berättar Micke. De både bygger, äger och förvaltar fastigheter. Ute på berget träffar vi Matthias, som denna dag sitter i en borrhagg. Jag försöker ställa lite kluriga frågor men ljudet från maskinen överröstar mig. Men han stänger iallafall av den en liten stund och jag får ta några bilder. Det är 500 000 kubikmeter berg som ska bort här och projektet har pågått mer än ett år.

Ett annat jobb de håller på med just nu är ett brobygge i Västberga. Ett komplicerat jobb, där de både spränger, sågar och dardar.

Micke visar upp arbetsplatsen i Brunna norr om Stockholm. Kilenkrysset ska här bygga ett stort industriområde.

Oscar pratar på Bergsprängardagarna i Frösundavik 2016. Han berättade här om ett spännande projekt på brant slänt, på Liljeholmen mitt i Stockholm.

Innan Micke släpper av mig vid pendeln i Kungsängen så passar jag på att fråga vad han tycker om BEF. Han tycker att föreningen har skapat en gemenskap och förståelse för hur kollegorna kan ha det. – Vi alla är i samma situation. -Det är bra med ett forum där man kan träffas, prata och knyta kontakter.

Efter att ha fått se lite av bröderna Sjökvists vardag, så kommer jag att tänka på vad Kurt sade.

Alla i familjen har det här yrket i blodet och vi har alla börjat med en hink proppgrus i handen.

– Tänk vad en hink med grus kan leda till! – Lycka till med allt, Berg och Byggt teknik från Norberg.

Dödsolyckor: Mörkertal i branschen oroar Byggnads

Hur många som dör på byggarbetsplatser i Sverige är oklart. Den officiella statistiken ger inte hela bilden: Utländsk arbetskraft riskerar fortfarande att missas.

En sammanställning som Byggnadsarbetaren gjort visar att fem personer dog i olyckor vid byggarbeten under förra året. Men totalt hur många som dog på ett bygge i Sverige 2015 är svårt att veta, menar Ulf Kvarnström, arbetsmiljöombudsman på Byggnads.

- Det här är oroande. Det finns ett mörkertal, ett hål, men jag har ingen aning om hur stort det är, säger han.

Enligt Ulf Kvarnström är riskerna för olyckor störst där det saknas ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

- Jag har varit med sedan år 2000 och jag vet att på många håll ser det verkligen bedrövligt ut.

Hur mycket den officiella statistiken från Arbetsmiljöverket skiljer sig från vad som händer på byggarbetsplatserna är svårt att säga.

Men som Arbetarskydd tidigare skrivit om visas inte alla dödsolyckor i Arbetsmiljöverkets officiella statistik. Under exempelvis 2014 omkom 30 personer på jobbet enligt den officiella statistiken. Men Arbetarskydds granskning visade att ytterligare 11 personer dog.

De flesta dödsolyckorna som inte räknas gäller den utländska arbetskraften visar genomgången.

Kjell Blom arbetar med statistiken på Arbetsmiljöverket. Han hänvisar till att verkets officiella statistik utgår från de personer som är försäkrade i Sverige och som ingår i arbetskraften. Han håller inte med om att det finns ett mörkertal.

- Vi känner till alla dödsolyckor. De kommer till vår kännedom och vi redovisar dom under övrigt just för att vi vill visa vad som händer i Sverige.

Bilderbok ska ge färre olyckor

Textlöst. Utan ett enda ord på något språk ska byggnadsarbetare kunna bläddra sig fram till hur nästa arbetsmoment ska göras på ett säkert sätt. - Vi blev visade de där bilderna, som en film på väggen, inför att jag skulle börja arbeta här, säger Waldo Petinelli.

Waldo Petinelli arbetar på NCC:s bygge vid Rosenlundsgatan i Stockholm. Eftersom han är från Chile har han spanska som modersmål, men med Arbetarskydds utsända pratar han engelska.

Waldo Petinelli har inget eget ex av bilderboken men bläddrar eftertänksamt i min bok, sida för sida.

Känner du till boken?

- Ja, naturligtvis, från introduktionskursen, säger han.

NCC fick ett EU-pris för en tidigare version 2004. För ett och ett halvt år sedan gjordes en ny version.

- Vi hade tittat på hur materialet kunde användas för utländska arbetstagarer med mer verklighetsbaserade teckningar och efter vad som gäller på byggen i dag, säger Lars Gunnar Larsson,

arbetsmiljöchef på NCC Construction Sverige.

Han anser att boken bidragit till att minska arbetsplatsolyckorna

- De olyckor som lett till sjukfrånvaro har minskat med över 40 procent under de senaste två och ett halvt åren, säger han.

Denna nya version som trycktes i 20 000 exemplar är redan slut, NCC har cirka 18 500 anställda runt om i världen. Den tysta bilderboken togs emot med stort intresse både internt och externt.

- Sveriges Bygginstrumenter har fått rätt att använda boken och har tryckt en egen version för att kunna använda i hela byggbranschen, säger Lars-Gunnar Larsson.

I NCC:s nya utgåva finns fler kvinnor på bilderna. NCC:s arbetsmiljöchef hoppas att framtiden ska leda till att fler kvinnor kommer in i byggbranschen.

- Vi försöker tänka framåt. I dag är det i stort sett bara män på byggena. Fler kvinnor skulle ändra machokulturen till en säkrare arbetsmiljö, säger Lars-Gunnar Larsson.

Han tillägger att bilderna från tysta boken också används i internutbildningar som bildspel och på diverse anslag...

Waldo Petinelli har spanska som modersmål och talar även engelska obehindrat.

Han är väl förtrogen med teckningarna i "Tysta boken" som visar hur olika arbetsmoment ska bli säkra.

Foto: Elisabet Örneborg

Källa: Arbetarskydd

FAKTA Så här ska allvarliga olyckor anmälas

- Alla personskador ska anmälas till Försäkringskassan, enligt Socialförsäkringsbalkens 42:a kapitel, paragraf 10. Men det gäller inte för de som är utstationerade till Sverige, eftersom de inte omfattas av svenska försäkringar. De ska i stället anmäla olyckor i det land de är försäkrade i.
- Enligt Arbetsmiljölagens tredje kapitel, paragraf 3a, ska allvarigare olyckor och tillbud också anmälas till Arbetsmiljöverket. Det gäller även utländska företag. Till allvarliga olyckor räknas dödsolyckor, allvarliga personskador eller skador som drabbat flera.

Källa: Arbetarskydd

Kvinnor dominerar fler högutbildade yrken

Män och kvinnor väljer fortsatt yrke könsbundet. Kvinnor är dock nu oftare chefer och dominerar i fler högutbildade yrken som läkare och jurist, visar Du&jobbets granskning.

De yrken som dominerades av män respektive kvinnor för 15 år sedan gör det fortfarande. Byggnads- och industriarbetare är nästan uteslutande män, i vård- och omsorgsyrken jobbar mest kvinnor. Det finns dock enstaka undantag, visar den genomgång som Du&jobbet gjort, med hjälp av SCB:s uppgifter i yrkesregistret från 2001 och framåt. Kvinnors närvaro ökar i några traditionella manliga yrken.

De kvinnliga cheferna på olika nivåer har blivit fler. Bland drift- och verksamhetschefer (här finns bl a chefer inom vården) fanns 30 procent kvinnor för 15 år sedan, nu är de 47 procent. I gruppen chefer för särskilda funktioner (t ex personalchefer och ekonomichefer) har kvinnorna ökat sin närvaro från 26 till 33 procent. Andelen kvinnor bland vd:ar och verksamhetschefer har stigit från 10 till 15 procent, chefstjänstemännen i intresseorganisationer från 30 till 44 procent.

Du&jobbets granskning visar att

könssegregationen består även i de traditionella kvinnoyrkena. Och få yrken har en jämn könsfördelning (dvs 45-55 procent av vardera könet).

KÄLLA: SCB/Du&jobbet

HÄR HAR KVINNORNAS ANDEL ÖKAT MEST

(Ökning i procentenheter. Inom parentes totala andelen kvinnor i yrket.)

Drift- och verksamhetschefer 16,3 (46,9 procent)

Specialister inom biologi, jord- och skogsbruk, t ex agronomer 14,4 (54 procent)

Chefstjänstemän i intresseorganisationer 14 (44,1 procent)

Poliser 13,6 (31,4 procent)

Jurister 12,9 (55,7 procent)

HÄR HAR MÄNNEN ÖKAT MEST

Drejare, glashyttarbetare, dekorationsmålare 18,8 (69)

Storhushålls- och restaurangpersonal, bl. a kockar 11,1 (44,5)

Industrirobotoperatörer 9,9 (89,3)

Torg- och marknadsförsäljare 9,9 (68,8)

Kundinformatörer 9,9 (24,5)

MEST MANSDOMINERADE YRKENA (procent män)

Maskin- och motorreparatörer 97,9

Byggnads- och anläggningsarbetare 97,4

Gjutare, svetsare, plåtslagare 97,3

Maskinförare 96,9

Fiskare och jägare 95,7

MEST KVINNODOMINERADE (procent kvinnor)

Kontorssekreterare och dataregistrerare 93,9

Förskollärare och fritidspedagoger 91,7

Sjuksköterskor 90

Bokförings- och redovisningsassistenter 89,3

Barnmorskor; sjuksköterskor med särskild kompetens 89,3

MEST JÄMNT KÖNSFÖRDELADE

Djuruppfödare och djurskötare Män 49,5 Kvinnor 50,5

Administratörer i intresseorganisationer Män 47 Kvinnor 53 procent

Drift- och verksamhetschefer Män 53,1 Kvinnor 46,9

Andra lärare och instruktörer Män 53,7 Kvinnor 46,3

Gymnasielärare Män 45,2 Kvinnor 54,8

Organisatorisk och social arbetsmiljö

Ny AFS från Arbetsmiljöverket börjar gälla 31 mars 2016; AFS 2015:4 Organisatorisk och social arbetsmiljö. Föreskrifterna innehåller inga sanktionsavgifter.

Bland innehållet kan märkas (ej ordagrant återgivet)

6 § Arbetsgivaren ska se till att chefer och arbetsledare har nedanstående kunskaper:

1. Hur man förebygger och hanterar ohälsosam arbetsbelastning.
 2. Hur man förebygger och hanterar kränkande särbehandling.
- Arbetsgivaren ska se till att det finns

förutsättningar att omsätta dessa kunskaper i praktiken.

7 § Arbetsgivaren ska ha mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Målen ska syfta till att främja hälsa och öka organisationens förmåga att motverka ohälsa. Arbetsgivaren ska ge arbetstagarna möjlighet att medverka i arbetet med att ta fram målen och se till att arbetstagarna känner till dem.

8 § Målen ska dokumenteras skriftligt om det finns minst tio arbetstagare i verksamheten.

10 § Arbetsgivaren ska se till att arbetstagarna känner till

1. vilka arbetsuppgifter de ska utföra,
 2. vilket resultat som ska uppnås med arbetet,
 3. om det finns särskilda sätt som arbetet ska utföras på och i så fall hur,
 4. vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras när tillgänglig tid inte räcker till för alla arbetsuppgifter som ska utföras, och
 5. vem de kan vända sig till för att få hjälp och stöd för att utföra arbetet.
- 12 §** Arbetsgivaren ska vidta de åtgärder som behövs för att motverka att arbetstidens förläggning leder till ohälsa hos arbetstagarna.

Sveriges Bygginstrumenter släpper engelsk säkerhetsutbildning på nätet – asafeconstructionsite.se

För ett år sedan lanserade Sveriges Bygginstrumenter den interaktiva säkerhetsutbildningen *ensakerarbetsplats.se* som hittills genomförts av över 4000 personer. Nu finns utbildningen även på engelska, vilket förenklar för platsledningen att säkerställa att alla på byggarbetsplatsen har tillgång till samma information och utbildning.

Detta är särskilt viktigt eftersom byggbranschen i dag har ett stort internationellt inslag på sina arbetsplatser.

Webbutbildningen, som är gratis, belyser attityder, riskbeteende och trivsel. Den visar olika riskfyllda situationer och hur man undviker dem. Varje avsnitt innehåller frågor som ska besvaras innan man går vidare. Ett test avslutar kursen och den som vill kan skriva ut ett intyg på genomgången utbildning.

- Sveriges Bygginstrumenter vill med den här webbutbildningen öka medvetenheten och insikten om skaderiskerna på en byggarbetsplats. Och visa på hur lätt det är att undvika riskerna om alla tar ansvar för den gemensamma arbetsmiljön. Vi har en nollvision mot olyckor på byggarbetsplatserna och att nu kunna erbjuda även en engelsk version av säkerhetsutbildningen är ett viktigt steg vidare i vårt förebyggande arbete, säger Ola Månsson, vd Sveriges Bygginstrumenter.

Bra satsning av Arbetsmiljöverket

to, okt 03, 2013 08:57 CET

Sveriges Bygginstrumenter välkomnar Arbetsmiljöverkets satsning att etablera ett systematiskt arbetsmiljöarbete på alla arbetsplatser i Sverige.

- Inom byggbranschen är detta särskilt viktigt eftersom det finns många risker, säger Ola Månsson, vd Sveriges Bygginstrumenter.

Sveriges Bygginstrumenter har satsat 50 miljoner kronor på att ytterligare stärka de små och medelstora byggföretagens säkerhetsarbete.

- Målet är att helt få bort dödsolyckorna. Förra året omkom sex byggnadsarbetare och året dessförinnan omkom sju. Även om dödsolyckorna har minskat de senaste åren så är det oacceptabelt att någon överhuvudtaget omkommer på sin arbetsplats, säger Ola Månsson.

Systematiskt arbetsmiljöarbete handlar inte bara om riskbedömningar,

att ta lärdom och göra uppföljningar. Det handlar också om att acceptera och planera för att arbetet tar tid. Att arbeta under tidspress kan vara farligt. Därför bör man till exempel ta bort ackordslöner vid ställningsbyggnad på hög höjd eftersom det är en livsfarlig kombination.

Sveriges Bygginstrumenter arbetar för en bättre säkerhetskultur, med utbildning och med rehabilitering. Tidsbrist och dålig kunskap tycks vara ett återkommande problem hos små företag. Sveriges Bygginstrumenter ger sitt stöd även i de frågorna till sina små och medelstora medlemsföretag. Det blir en bra kombination när nu även Arbetsmiljöverket riktar sina hjälpinsatser mot små företag.

- Vi delar uppfattningen om att arbetsgivare och chefer måste ta sitt arbetsmiljöansvar på allvar. Det måste bli en självklarhet att tänka säkerhet både för sig själv och för kollegorna, säger Ola Månsson.

A complete rock service People make the difference

Nobody gives a better
blasting performance...

Hugelsta, 635 02 Eskilstuna.
Tel: 016 13 90 77 Fax: 016 12 87 10

EPC-SVERIGE EPC
GROUPE

The Equipment

The Shotfirer

The Team

Vibrationer – Ny standard?

Det har sedan en tid tillbaka pågått ett arbete med att se över vibrationsstandarden, SS 4604866, som behandlar sprängningsinducerade vibrationer och deras påverkan på angränsande byggnader och anläggningar.

Anledningen är att den nuvarande standarden egentligen har dåligt vetenskapligt stöd samt att den inte alltid är tillämplig, t ex när undergrunden för en byggnad inte är känd.

Målsättningen med det arbete som nu pågår är att basera standarden på vilka frekvenser som sprängningen innehåller. I korthet innebär detta att man inte längre ska behöva ta hänsyn till avstånd eller anläggningens grundläggning.

Onsdagen den 10 februari var BEF arrangör för det fortsatta arbetet. Vi var sammanlagt 11 personer som samlades i BEF's lokal i Jakobsberg under ledning av Alf Ekblad, Trafikverket. Det återstår mycket arbete innan ett färdigt resultat kan presenteras och, som alltid, är finansieringen av insatserna ett stort problem. Av den anledningen var en av punkterna på mötet att undersöka vilka lösningar som finns att finna ekonomiskt stöd för projektet.

BEF representeras, förutom av undertecknad, Micke Sjökvist och Martin Andersson, samt av stödjande partners Nitro Consult och Metron.

Jan Johansson

DOLUTBILDNING

Tyvärr har antal DOLRELATERADE olyckor inte minskat. En sak som är viktig är relevant kunskap hos **alla** som är med sprängprocessen som givetvis också omfattar lastning och transport.

BEF – Utbildning ordnar företagsanpassad utbildning i verklig miljö

För mer info och bokning kontakta

Jan Johansson Tel: 070-899 91 54 jan.johansson@voglers.se

Garpenberg ökar produktiviteten med fjärrstyrning

Garpenbergsgruvan tar steget in i framtiden. Det första bergbörregatet med fjärrstyrning testas just nu och inom ett par år ska alla riggar vara automatiserade.

I december förra året installerades den första utrustningen för fjärrstyrning av borrhigar i Bolidenägda Garpenbergsgruvan. Nu testas funktionerna och snart får gruvan fler automatiserade riggar.

– Vi har installerat fjärrstyrning på ett produktionsaggregat, Atlas Copco

Simba ME7, än så länge styr vi den från ett kontrollrum ovan jord via WLAN-systemet, säger Gunnar Nyström som är gruvchef i Garpenberg.

kan köra alla Simba ME7 från samma kontrollrum.

Varför satsar ni på fjärrstyrning?

– För att öka produktionen. Fjärrstyrning gör att vi bättre kan utnyttja de timmar gruvan måste vara utrymd på grund av skjutning. När hela systemet är på plats handlar det om fem timmar per dygn.

Ser du några andra fördelar?

– Arbetsmiljömässigt är det en stor skillnad. Vi kommer bort från riggen och får sitta i kontrollrummet vid ett höj- och sänkbart skrivbord istället för att jobba vid maskinen.

Vad händer härnäst?

– I början av april får vi en till Simba ME7 som är utrustad med fjärrstyrning från fabrik, då kommer vi att kunna köra två maskiner från samma kontrollrum, och i september får vi en tredje. 2018 levereras ytterligare en maskin och då har vi fjärrstyrning på hela vår park och

Hur ser du på det fortsatta jobbet med automatisering?

– Jag hoppas att vi på Boliden tillsammans med Atlas Copco kan fortsätta att jobba för att optimera fjärrstyrningen, till exempel när det gäller kronbyten och syltrörsautomatik.

Maskiner & Reservdelar!

Vi säljer och hyr ut tryckluftsdrevna och hydrauliska bergbörmaskiner.

I vårt sortiment har vi också gruvlampor, tändapparater, reservdelar, borrar med mera till dig som jobbar inom gruv-, bygg- och stenindustrin.

Vi utför även reparationer på Era maskiner.

Saxdalsvägen 2, Blötberget, 771 65 Ludvika
Tel kontor 0240-374 95, Tel lager 0240-370 01
Fax 0240-376 58
Mobil 070-744 56 66, 070-637 36 29
E post info@gruvteknik.com
www.gruvteknik.com

HELSO OY

ROCK TOOLS

Förmånliga kvalitets BORRVERKTYG

Västanbyнкуja 3, 10600 TAMMISAARI, FINLAND
TEL. +358 19 246 1101, FAX +358 19 241 3031
E-mail: info@helso.fi - www.helso.fi

Orica, världens ledande sprängmedelsleverantör

Uni tronic™ 600 elektroniskt tändsystem är utvecklat för stenbrott och anläggningsarbeten såväl som för mindre ovanjordsgruvor .

Uni tronic™ 600 är systemet som är kostnadseffektivt, enkelt att använda och medför betydande framsteg inom bergsprängning.

Orica Sweden AB

**Gyttorp
713 82 Nora**

Tel. 0587-85000
Fax 0587-253 45
info.gyse@orica.com
www.orica.se

uni tronic™ 600
Electronic Blasting System

 ORICA

Branschens mäktigaste Kvinna?

Är man entreprenör ska man kanske försöka bli kompis med Katarina Norén eller ifall man är mer seriös visa att företaget man representerar är kunnigt och effektivt.

Katarina Norén är nämligen inköps – och logistikchef på Trafikverket och ansvar ytterst för upphandlingar inom infrastruktur för ca **40 miljarder!** Och det varje år.

Upphandlingarna gäller tjänster och entreprenader för att utveckla och förvalta transportsystemet för väg – och järnvägstrafik.

Upphandlingarna Trafikverket gör står för ca 30 procent av all upphandling inom anläggning och upp till 90 procent av allt järnvägsunderhåll.

Katarina gör givetvis inte hela arbetet 225 inköpare och 20 orderhanterare med att göra ca 900 upphandlingar per år. Men Katarina skriver under alla avtal.

Katarina erkänner givetvis att till blir en viss byråkrati i en sådan stor organisation. LOU innebär givetvis också att man måste vara väldigt noggrann.

Angående järnvägsunderhållet finns alltid problematik, risk för monopol ifall det blir för få aktörer (SJ) och rörigt med för många. Här hänvisas åter till SEKOs träffande teckning.

Trafikverket är inte främmande för att prova OPS (offentlig –privat samverkan), totalentreprenader eller andra typer av samverkan på stora infraprojekt.

Stora Infraprojekt där upphandlingar pågår eller kommer inom kort.

E 4 Förbifart Stockholm

21 km motorväg varav 18 km i tunnel.

Pågår

Kostnad ca 30 miljarder

Västlänken Göteborg

8 km tunnel för järnväg under centrala Göteborg

Byggstart 2018

Kostnad ca 20 miljarder

Ostlänken

Höghastighets järnväg Järna

Lindköping

Byggstart 2017

Kostnad 55 miljarder

Varbergstunneln

Tunnel under Varberg på västkustbanan

Byggstart 2019

Kiruna Projektet

Ny sträckning E 10 och väg 870

Pågår

Höghastighetståg Stockholm - Malmö

Sträckning (och nyttan) under diskussion

Sweco blir Europas största infrastrukturkonsult

Sweco lämnar ett offentligt uppköps-erbjudande till aktieägarna i holländska Grontmij avseende samtliga stamaktier i Grontmij.

Den föreslagna transaktionen kommer att skapa Europas ledande teknik-konsultföretag, skriver företagen i ett pressmeddelande.

– Ett samgående innebär att båda bolagen i snabbare takt kan förverkliga sina strategier. Företaget kommer att ha cirka 14 500 medarbetare och en årlig sammanlagd omsättning på omkring SEK 15,2 miljarder.

Bolagen drar därmed fördel av en nästintill perfekt matchning – geografiskt, operationellt och kulturellt – Det sammanslagna företags styrka kommer vara en konsoliderad, kraftigt förstärkt geografisk närvaro samt av det faktum att företagens styrning och företagskultur liknar varandra. Grontmij kommer öppna flera stora marknader för Sweco, samtidigt som Sweco ger Grontmij ytterligare tillgång till den attraktiva nordiska marknaden.

I Sverige tillför Grontmij expertis inom områden där Sweco vill befästa

sin redan starka position heter det i pressmeddelandet.

– Det finns betydande möjligheter att skapa värden genom kostnadssynergier samt att i snabbare takt åstadkomma förbättringar i Grontmij's verksamhet genom att dra nytta av det sammanslagna företags resurser. Uppskattade årliga synergier och operationella förbättringar om EUR 27 miljoner, av vilka 90% förväntas realiseras under de första fyra åren.

Bergsprängardagarna 2016

Det vackert belägna Radisson Blue i Frösundavik var även detta år platsen för Bergsprängardagarna, och man kunde konstatera en tangering av förra årets deltagarrekor.

Inledningstalare var Michael Hermansson, som efter några tillbakablickar på konferensens 17 år långa historia varav de 12 senaste åren i samarbete med BEF. Släppte nyheten att han i och med årets konferens drar sig tillbaka från ledningen i BergUtbildarna AB och därmed också från organisationen av framtida bergsprängardagar. Till ny VD i BergUtbildarna har Michael handplockat Sjoerd Spijkerman.

Sjoerd Spijkerman övertar VD-posten i BergUtbildarna AB efter Michael Hermansson

Mera tillbakablickar blev det när Michael såg tillbaka på historiska milstolpar som bergarbetarutbildningens start i Dannemora utbildningsgruva 1994, och på starten av den branschförening som sedermera blev BEF. Ett flertal bilder illustrerade historien!

Som avslutning på Michaels anförande delade han ut ett specialpris – Hederssprängaren - till Stig Adolfsson för

hans mångåriga insatser inom utbildning, kvalitets- och kompetensutveckling inom branschen.

"Get digital or die trying"

Hur påverkar kommande generationer branschens framtid var ämnet för dagens första föredragshållare, Annika Bröms från Svenskt Näringsliv. En film illustrerade hur fort utvecklingen gått de senaste 50 åren, och nu är vi mitt i ett paradigmskifte; ledordet för dagen är digitalisering. Annika betonade sociala mediers allt mer framträdande roll i dagens nätverkande. Det är oerhört viktigt att finnas och vara aktiv i dessa forum, både vad gäller marknadsföring, produktutveckling, arbetsvillkor och rekrytering. Rådet var att rannsaka sig själv: vill jag omfamna de nya kommunikationsformerna eller stanna kvar i de gamla? En del invändningar hördes i publiken med frågetecken för Instagram, Snapchat m.fl. applikationer.

Annika Bröms, svenskt Näringsliv

Förmiddagens program fortsatte med **Utbud och trender för bergsprängare** med **Roland Netterlind, BEF** som talare.

En summering av år 2015 ger vid handen att året varit bra, anläggningsproduktionen uppgick t.ex. till 80 Miljarder kronor, nästan i nivå med rekordåret 2008! Problemen finner vi på underjordssidan, där gruvnäringen till följd av fallande råvarupriser rasat rejält. En nedgång inom bergtäkter har märkts, dock ingen egentlig kris.

Av 97.000 byggföretag i Sverige står tre stycken för nästan 60% av omsättningen! Antalet utländska entreprenörer som verkar i vårt land ökar ständigt.

Många stora infrastrukturprojekt är under färdigställande (Citybanan, Norra Länken, Karolinska), men många tillkommer: Förbifart Stockholm, tunnelbaneutbyggnaden och Slussen för att nämna några exempel.

Roland varnade i sin snabbgenomgång för politiska förändringar både i världen och här hemma; bostadsbubblan kan ju också innebära väsentliga bekymmer för konjunkturen.

Branschrekryteringen är som vanligt ett problem, men BEF gör vad de kan för att stötta utbildningsinsatser, t.ex. genom att starta utbildningar i egen regi. Dit hör ansträngningen att skapa ett europeiskt Sprängkort.

Roland Netterlind i kretsen av sina sprängare

Om **utbildning och säkerhet** handlade **Michael Hermanssons** anförande.

Problemen med stenkast och dolor verkar långsamt bli mindre, men eftersom rapporteringen från **Arbetsmiljöverket** uteblivit är det svårare att få info. Att berget ska avtäckas före sprängning tas inte alltid i beaktande. Vid utbildning får eleverna träning i att göra riskbedömningar innan en obligatorisk sprängplan görs.

En game-changer i sammanhanget är det nya systemet med företagsbot som borde leda till eftertanke. Michael

Stig Adolfsson mottar branschens hederspris för hedervärda insatser. Prisutdelare: Michael Hermansson, som också återfanns i talarstolen senare under förmiddagen.

tog ett exempel där riskbedömning inte gjorts och där det brast i fråga om instruktioner och utbildning. Resultat: En bruten underarm och 250.000 kr i böter! Viktigt att beställarna förstår risken

med sprängning. Därför anordnas kurser för dessa såväl via **BergUtbildarna** som **BEF** och **SBMI**.

Aktuellt om bestämmelser var nästa block av information med fyra talare.

Tre talare om samlade kring ämnet Aktuellt om bestämmelser: Åsa Dahlfors, Arbetsmiljöverket, Patrik Jansson, polismyndigheten, Skulin Nie, MSB.

Sevesodirektivet. Björn Strokirk, SBMI

Namnet kommer från en svår industriolycka i Seveso i Italien år 1976. Efter olyckan tog EG fram ett direktiv som sedan ändrats några gånger. Det senaste – Seveso III finns i svensk lagstiftning sedan juni 2015 och implementeras fullt ut från juni 2016. Förordningen gäller inte primärt bergtäkter eller gruvor, utan handlar om kemikalier. Dock faller även bergtäkter under direktivet, eftersom mängden hanterade kemikalier/sprängämne i Sverige har satts så lågt som till 10 ton Enligt direktivet ska alla Sevesoverksamheter vidta de åtgärder som krävs för att förebygga allvarliga olyckor, och för att begränsa skadliga följder för människor och miljö. Anmälan måste göras vid förändringar i verksamheten. Denna ska inlämnas av verksamhetsutövaren, som även upprättar handlingsprogram och säkerhetsledningssystem. Då detta innebär ett stort merarbete gäller det att hitta en anpassad nivå för bergtäkter. **SBMI** ska försöka ta fram en standard för handlingsprogram gällande ledningens roll och ansvar och om insatser för en god säkerhetskultur.

Viten och borrhax

Detta var rubriken för Åsa Dahlfors (från Arbetsmiljöverket) framställning. Hon berättade att **Arbetsmiljöverket** fått höjt anslag. Dessa pengar kommer

att användas till att förbättra kvinnors arbetsmiljö.

En ny föreskrift (**AFS 2015:2**) om kvarts och stendamm handlar om att alla som jobbar med/leder arbete med kvartshaltigt material ska ha tillräckliga kunskaper om hälsorisker och hur man skyddar sig mot dessa risker.

Nya regler för **OSA** träder i kraft den 31/3. Dessa tydliggör arbetet med att förebygga och hantera ohälsosam arbetsbelastning och kränkande särbehandling.

Åsa slutade med att redogöra för nyligen införda sanktionsavgifter. Dessa ersatte de gamla straffavgifterna som inte efterlevdes. Antalet utdömda sanktionsavgifter har sedan införandet ökat markant. Effekten av de nya reglerna kan kanske ses som en trend: antalet dödsolyckor har gått ned med 20%! Ytterligare information kan förstås fås genom AV:s utmärkta hemsida.

Track and Trace

Shulin Nie från Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) berättade om förändringar i **MSB:s** organisation p.g.a. sänkta anslag.

Fr.o.m. 150701 gäller, att den som använder kunskapskrävande pyroteknik måste ha gått en utbildning för detta. Vidare får den som har tillstånd att spränga berg även destruera dolor och spill, men

enbart från eget sprängarbete. Att destruera explosiva varor åt andra kräver tillstånd från MSB.

Ett pågående föreskriftsarbete som påverkar bergsprängare är ute på remiss.

Vissa lättnader i sikte: Varorna i en förpackning som innehåller många varor behöver bara registreras en gång om varorna förbrukas inom en arbetsvecka. Förslaget innehåller också nya krav: Om ett uppehåll i verksamheten görs och detta varar mer än två dygn, ska de explosiva varorna återföras till ett fast förråd alternativt övervakas, något som publiken hade synpunkter på.

Patrik Jansson från polismyndigheten redogjorde för statistik gällande sprängningar. Ingen skillnad mellan 2014 och 2015 vad gäller antal sprängningar, däremot har antalet stenspräckningar gått upp från 650 till 740 under nämnda år. I vissa kommuner krävs tillstånd för sprängning även utanför detaljplanelagt område, något som Tomas bad deltagarna uppmärksamma. Deltagarnas erfarenheter av tid för tillståndsgivning skiljer sig rätt mycket beroende på var i landet man verkar. Stockholm är ett föredöme!

Sprängning inuti en nationalklenod Sonny

Carlsson, Uppländska berg

Statens Fastighetsverk utför just nu en ombyggnad av Nationalmuseum där Sonny Carlsson arbetar som arbetsledare för det av **Skanska** beställda jobbet. I samband med ombyggnaden utförs omfattande schaktningsarbeten i bottenväningen för ny dragnings av va-ledningar, ventilation m.m. I jobbet ingår en stor mängd sprängningsarbeten.

Losshållen volym växte allt eftersom tillägsbeställningar tillkom till 3539 m³; mer än dubbla ursprungskalkylen!

P.g.a. extremt trånga utrymmen har en Commando och handhållet varit mest gångbart, och för utlastning har använts små ombyggda grävmaskiner och bandlastare. Mycket av det känsliga arbetet har gjorts med vajerågning (1480 m²) för att minska vibrationer, men även snigeldynamit (3 ton) har använts. Sonny berättade om nervdaller när man sprängde under en värdefull målning av Carl Larsson. Inga stora salvor där...

För bergförstärkning har använts 4,5 ton cement och 145 bergbultar. Genom hela sin framställning illustrerade Sonny arbetet med en mängd förklarande

bilder. Arbetet inleddes i januari 2015, men med tillagda beställningar håller arbetet ännu på och beräknas klart i mars.

Sonny Carlsson, Uppländska berg

Projektproblematik/Dolor Allvarligt tillbud, odetonerat sprängmedel – Flemingsbergsdalen

Carolina Detterfelt, Svevia och Pär Enlove, Skanska redogjorde för ett tillbud vid Flemingsbergsdalen i södra Stockholm. Området är ett administrativt centrum med tingsrätt, polis och sjukhus och därtill järnväg och genomfartsled. Tillbudet inträffade vid ett bygge i februari förra året, när man schaktade ut berg. Vid loss hållningen föll ett antal dolor ut ur schakten, och arbetet stoppades. Tändarna såg märkliga ut vid inspektion dagen efter, och tillverkaren (Maxam) tillkallades. P.g.a. närheten till viktiga samhällsfunktioner stoppades all verksamhet, polisen larmades, och området stängdes av. En hjärntrust samlades för att ta beslut om åtgärder. Man byggde en splitterbarriär med hjälp av tomma containers, och en skyddsvall av bergkross mot arbetsområdet skapades. Sedan vidtog det mödosamma arbetet med att gå igenom bergmassorna under ledning av erfarna bergsprängare och grävmaskinister, hela tiden med säkerheten i fokus. Man tog också hjälp av dolhundar för att hitta dynamiten. Hela arbetet med att rensa bergmassan tog sex veckor, och hela tiden var man noga med att hålla berörda parter informerade.

Carolina Detterfelt, Svevia och Pär Enlove, Skanska.

Vad händer när sprängkapseln inte detonerar?

Anders Larsson talade om förloppet vid odetonerade sprängkapslar i fallet Flemingsberg. Gången i korthet:

- Arbetsplatsen stängs och arbetet upphör
- Leverantören tillkallas. Maxam konstaterar att orsak inte kan fastställas
- Fortsatt framdrift och dolhantering. Arbetsberedningar för fortsatt arbete, dolhantering, avspärning, byte av sprängkapslar
- Analys av tändare. Maxam konstaterar vid vidare utredning misstänkt fukt, men behåller resultatet internt.
- Egen analys via FOI ger som resultat att värmeöverföringen mellan de pyrotekniska satserna har misslyckats och att det inte finns yttre mekaniska skador. Det finns alltså enligt FOI inget stöd för att utebliven detonation beror på fukt.

Vid tvist träder juridiken in, och vad gäller försäkring vid tillbud omfattar denna enbart skador. I försäkringsskyddet finns rättshjälp men inget skydd för skadeståndsanspråk. De ekonomiska konsekvenserna var att Skanska krävde ersättning för miljonbelopp plus att egna kostnader som FOI-analys, dolhantering, advokater m.m. inte ersattes.

Anders slutråd till auditoriet var att oavsett problem alltid fullfölja kontraktet.

Anders Larsson, Berg och Mark

Josu Legazpi från Maxam berättade om förbättringar i produktionen av sprängkapslar som gjorts med anledning av bl.a. incidenten i Flemingsberg. Många åtgärder har vidtagits för att eliminera fukt i alla produktions-, lagrings- och transportled. Man har även förändrat innehållet i detonatordelens fördröjningselement för att säkerställa funktionen. Efter november 2013 har inga detonatorproblem rapporterats, enligt Josu. (Flemingsbergsdetonatorerna var av tidigare datum!)

Projektproblematik/Ansvar

Johan Rosén, Scandrock AB, Maria Pedersen, Advokatfirman Pedersen och Johannes Moberg, IF.

Johan Rosén relaterade ett loss hållningsuppdrag från Lustgården i Stockholm, där en tryckskada åsamkats en byggnad vid sprängning. Riskanalysen hade inte beaktat ett okänt frischakt

i anslutning till byggnaden, varför Scandrock ansåg sig oskyldig till skadan. **Trygg-Hansa** anser först att svaret vilar på byggherren, men svänger sedan. Frågor som uppkommer: Vad

Mats Johansson, M J ANLÄGGNING AB tar emot priset Årets Bergentreprenör av VD Roland Netterlind och ordförande Jan Joansson.

är motiverade avsteg från borr- och laddplanen? Vad menas med försiktig sprängning?

Resultat blev att Scandrock fick stå för skadeståndet. Johans slutord: Läs det finstilta i villkorstexten och ta inte för givet att försäkringen ska träda in! Den långa processtiden tar oerhört hårt på de inblandades psyken!

Maria Pedersen såg fallet Lustgården ur ett juridiskt perspektiv. Hon konstaterade att förutom en felaktig riskanalys saknades skrivna avtal mellan parterna som fastslår vem som ansvarar för t.ex. riskanalysen. För att bättre skydda sig bör AB 04/ABT 06 användas, och Marias råd blir därför att alltid använda dessa handlingar.

Johannes Moberg är skadereglerare på IF. Hans anförande utmynnade efter några fallstudier i goda råd till sprängentreprenörerna:

- Använd skriftliga och tydliga avtal (AB/ABT).
- Ta reda på vilka villkor/regelsystem/entreprenadform man vill ska gälla.
- Kolla att ni får rätt försäkring för projektet.
- Gör noggranna förbesiktningar.
- Gör en ordentlig riskanalys

Årets bergentreprenör

Som avslutning på dagens föredragningar återstod det kanske viktigaste: utdelandet av priset till årets bergentreprenör. **R-G Award**, som utmärkelsen heter, delas ut till minne av **Rune Gustavsson**, initiativtagare till BEF. Urvalskriterier är

- Entreprenörskap, d.v.s. förmåga och vilja till ständig utveckling
- Helhetssyn d.v.s. förmågan att förstå

nödvändigheten av såväl tekniska, ekonomiska som sociala parametrar i företagandet

- Välenommerad över tiden hos samtliga branschintressenter

En som väl uppfyller kriterierna ovan är pristagaren **Mats Johansson**, som sedan pojkåren drömt om att bli sprängare. Han startade sitt företag - **M J ANLÄGGNING AB** - år 1994 i Ryd och var redan från början BEF:are, där han också har ett förflutet i styrelsen. Han tar sig gärna an komplicerade jobb som Växjö sjukhus.

Denne smålänning har också kämpat sig tillbaka efter en tuff sjukdom.

Bergsprängardagarna 2016:

Dag två

Fredagen inleddes med ett ”kinkigt” projekt mitt i Liljeholmens centrum. Sprängarbetsledaren Oscar Sjökvist, Berg och Bygg i Norberg AB, redogjorde för ett ”Spännande projekt på brant slänt mitt i stan” som handlade om att spränga 18 m pall eller 25.000 tfm³ i den omedelbara närheten av fyra SL-tunnlar och Nybohovs bergbana. Beställare var Besqab och Svenska Bostäder och entreprenör var Skanska. Ett försenat gatujobb gjorde arbetsplatsen extremt trång och urlastningen svår. Närheten till tunnlar var ur vibrations synpunkt ett problem, särskilt som SL upplevdes ha alltför snäva gränsvärden. Oscar framhöll nödvändigheten av att ha god dokumentation i form av ladd- och tändplaner, produktanvändning m.m. Genom digital teknik var det möjligt att enkelt göra sådant material lättåtkomligt och åskådligt. Arbetet gick trots svårigheterna bra, mycket tack vare en

god dialog med Skanska och övriga parter. Mindre avvikelserapporter klarades snabbt av med snabb handläggning.

Unitronics elektroniska kapslar och vajersågning har hjälpt till att hålla nere vibrationer.

Dolor förekom trots elektroniken, möjligen beroende på det sprängämne som användes.

Oscars slutsatser var att det med tung täckning är fullt möjligt att spränga stora salvor mitt i innerstan.

Oscar Sjökvist, Berg och Bygg i Norberg AB

Påverkar laddningens inspänning vibrationsnivån? Gammal frågeställning med nya några nya svar gavs av Mats Olsson, EDZ-consulting AB, Bengt Niklasson, Niklassons Berg & Marinteknik AB. Duons fältförsök i pall visade inga skillnader i vibrationsnivåer mellan helt inspända laddningar och laddningar med normalt utslag. Eftersom det inte finns fysikaliska förklaringar till att inspänningen skulle påverka vibrationsnivån, kan det tyckas märkligt att uppfattningarna om detta går isär världen över.

Produktnyheter

Som vanligt gavs tillfälle för leverantörer att presentera nyheter. **Sandvik**, **DSEC**, **Robit**, **Introva** och **Thorns** tog tillfället i akt; för mera information hänvisas till företagets hemsidor!

Kvarts och stendamm

Torgny From från NCC talade om borrnings bidrag av finkornigt material i bergarbete ovan jord. Detta mot bakgrund av nya arbetsmiljökrav (**AFS 2015**) och hotande sanktionsavgifter. I dessa krav betonas arbetsgivarens ansvar för riskbedömning och kvartshandling. För **NCC:s** del ligger gränsvärdet för exponering av kvartsdamm i dagslä-

get under halva gränsvärdet, varför ytterligare miljöåtgärder ej är nödvändiga. Analys av krossat material och borrhaxar som resultat, att per 1000 kg krossat berg utgör andelen av det finaste materialet 43 kg (kross 0-32) resp. 31 kg kross 0-90kg). Samma värde för borrhax är endast 0,17 kg!

Torgny är tillfreds med arbetsmiljön. NCC anser att när man från beställare/håll/konsulter – utifrån bristande kunskap - kräver uppsamlade av borrhax, då skapar man nya stora arbetsmiljöproblem ute på arbetsplatserna.

Torgny From, NCC.

Jämförelse sprängämne / Krutpatroner – Vibrationer / Luftstövåg / Kast

Carl Lind, NitroConsult, inledde med lite historik kring krutets historia och konstaterade att spräckning/sprängning med krut tycks växa kraftigt. Marknadsföringen av produkterna kan vara

en anledning; man hävdar att man vid användning av krutpatroner får mindre vibrationer och undviker dyr besiktning/riskanalys. Kastrisken sägs också vara liten och **Track and Trace** krävs ej. Definitioner och regelverk något otydliga; utvecklingen tycks ha sprungit ifrån innehållet i **AFS2007!**

Carl Lind, NitroConsult.

Om ett avancerat berguttag under södersjukhuset redogjorde Pier Goliats från Årsta Berg och Bygg. Projektet bestod i att spränga en 45 m lång tunnel mellan två servicetunnlar. Tio meter ovanför låg akuten med avancerad utrustning som inte fick störas. Man fick starta med en 1,5 tons grävmaskin och ”knämatare”. Vajersågning med Blind Cut som metod för att få ut tak och väggar användes flitigt vid sidan av sprängning, då med små salvor. 7,5 m bult användes som förstärkning av berget.

Man jobbade sju dagar i veckan dygnet runt och var klar efter åtta månader. Pier framhöll vajersågningens fördelar och tyckte att denna i högsta grad tillhörde en sprängares verktygslåda!

Som avslutning ställde Pier frågor av moralisk karaktär: vart tar stoltheten vägen hos välutbildade bergsprängare, när lönen många gånger är katastrofalt dålig?

Pier Goliats, Årsta berg och Bygg

Tack och hej!

Som avslutning på årets Bergsprängardagar tog Sjoerd Spijkerman till orda och berättade om sin bakgrund och bevelsegrunderna för att överta VD-rollen för BergUtbildarna. Ett mål för Sjoerd är att överbrygga klyftor mellan byggherrar, entreprenörer och konsulter.

Mini Utställning

I foajén till Bergsprängardagarna hölls som vanligt en mini utställning. De drygt 200 besökarna kunde gå runt hos ett 15 tal utställare och hämta idéer för sin verksamhet.

Michael avtackades av BEF

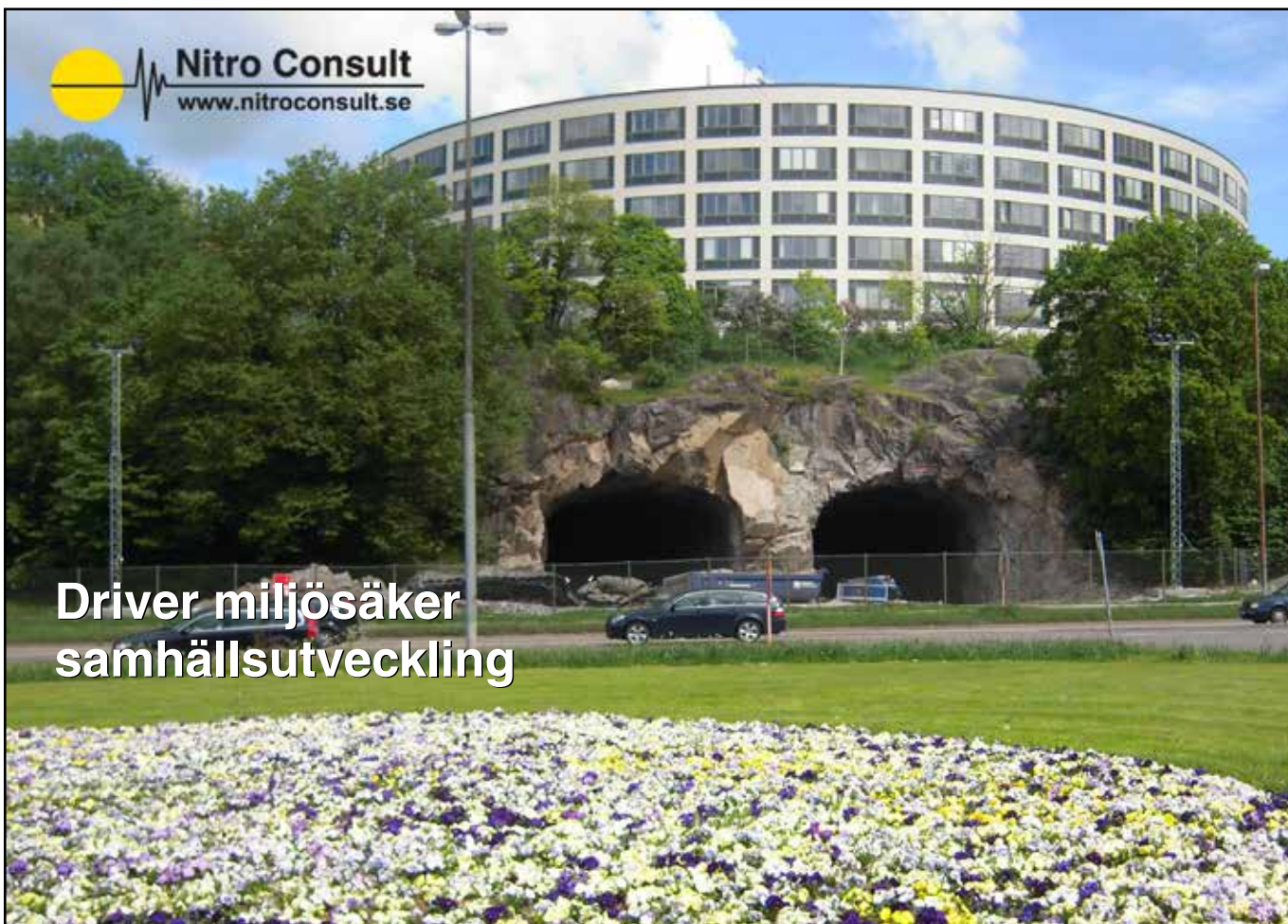
Då detta var den sista Bergsprängardagarna för Michael Hermansson passade BEF på att tacka honom för en fantastisk och lång insats för branschen. Med stort kunnande och en oerhörd passion har han drivit utbildningsfrågor och varit en av det främsta att fokusera på arbetsmiljö. Michael belönades med BEFs spränggubbe av storlek nr 1, finare kan det inte bli.

Kvällen

Och så blev det samling vid baren inför den traditionella 3 rätters middag. Vid det olika borden var stämningen hög och många problem löstes, såväl tekniska som de stora världsproblemen. Tyvärr hade nog de flesta glömt lösningarna dagen efter.

Jan Hallonqvist höjde stämningen med ett suveränt pianospel. Allsång till Imagine passar oss lite äldre Lennon diggare.

Driver miljösäker samhällsutveckling

Foto: Trafikverket

Foto: Trafikverket

Båstad - Helsingborg på 35 minuter - 26 gånger per dygn

Stor glädje när Hallandsåsen invigdes

Inbjudna och ett stort medieuppbåd mötte upp morgonen den 8 december vid Ängelholms station där invigningståget väntade. I ordning från söder till norr skulle Barkåkra station, Förslövs station, Hallandsåstunneln och slutligen Båstads station invigas med pompa och ståt av politiker, generaldirektörer, trafikverkschefer och landshövdingar.

I Sveriges Television presentera-

des tunnelprojektet dagarna innan invigningen mestadels med tonvikt på alla katastrofer som kantat bygget. De flesta tillbakablickarna beskrev bakslag som när tunnelborrningsmaskinen Hallborr fastnade 1993 redan efter 13 meters borrhning, Rhoca Gil-skandalen som 1997 stoppade bygget i åtta år och cement/bentonitutsläppet vid provborrnning 2003.

Media var däremot mer tystlåten

med det framgångsrika arbetet som bedrivits sedan omstarten 2005. Exempelvis den horisontella frysmetoden som möjliggjorde tunneln genom de allra besvärligaste zonerna. Den användes här för första gången någonsin och är därmed världsunik.

Det epitetet kan också tilldelas tunnelborrningsmaskinen Åsa som vid behov kunde förvandlas till en absolut tät ubåt och klarade 150 meters vattentryck.

Erik Lööv, projektchef Projekt Hallandsås och Kenneth Rosell, projektledare Tunnel.

Birgitta Sjöberg, kommunikatöschef Båstads kommun.

Jonas Bengtsson, chef för Trafikverkets pressenhet och Johan Persson, kommunikationsstrateg Trafikverket.

Internationell uppmärksamhet

På perrongen i Ängelholm träffar vi Johan Persson, kommunikationsstrateg på Trafikverket och involverad i tunnelprojektet sedan 1996. Jag frågade hur han såg på medierapportering inför invigningen.

– Det är naturligt att det gamla kommer upp, säger Johan. Det var ju en stor miljöskandal som gjorde många illa. Men jag tycker att man ofta glömmer att det har gått 18 år sen dess och att den fula infrastruktur-ankungen har blivit en svan. Projektet har väckt ett stort internationellt eko, folk från hela världen

har kommit hit för att se hur vi klarar det här dåliga berget. Exempelvis har Pekings borgmästare och representanter för Singapores transportdepartement gjort studiebesök och förundrats över att vi kunnat bygga så miljösäkert under så svåra förhållanden. Branschen har verkligen lärt sig av det här, det har blivit en väckarklocka. Den biten av historien har tyvärr inte tagits upp lika mycket av media, anser Johan.

– Med facit i hand ser vi att metoden med lining och frysnings skulle ha använts från början. Men ser man på hela

kostnaden, inklusive de misslyckade åren, så skiljer sig inte meterkostnaden från andra jämförbara projekt, ex. tunnlar under Engelska kanalen och under Stora Bält.

Johan Persson var informatör redan på Rhoca Gil-tiden. Eftersom han är uppvuxen på åsen kände han personligen de som protesterade mot bygget.

– Det var jobbigt många gånger. Många tyckte att det var förräderi när jag som bygdens son gick in och jobbade för ett projekt som hade ställt till så mycket, förklarar Johan.

Nya stationer invigs

Barkåkras nya station. Hemvärnets musikkår från Ängelholm förgyller invigningen med bland annat Hallandsåsfanaren.

Lena Erixon och Mikael Damberg.

Stefan Svalö talade i både Barkåkra och Förslöv.

Innan det var dags att för första gången köra passagerare genom tunneln gjordes stopp för invigning av Barkåkra och Förslövs nybyggda stationer.

Invigningstalare i Barkåkra var kommunstyrelsens ordförande i Ängelholm, Lars Nyländer. I Förslöv invigde Bo Wendt, som under miljöskandalerna på 90-talet var miljöchef i Båstad och motståndare till tunneln. Numera är han kommunstyrelsens ordförande och mycket glad och lättad över att projektet äntligen är fullbordat. På båda stationerna talade också Stefan Svalö, Region Skåne och Lennart Andersson, Regionchef Trafikverket. Generaldirektör Lena Erixon och näringsminister

Mikael Damberg förklarade högtidligen stationerna invigda.

Samtliga talare betonade att en effektivare arbetspendling ger tillväxt i regionen och skapar nya jobb. Fler kan nå ett större område och resa på flexibla tider. Från Båstad når man nu Halmstad på 20 minuter och Helsingborg på drygt 30 minuter. Det blir bland annat sju dubbelturer måndag till fredag mellan Helsingborg och Halmstad.

Förslöv är inte längre ändstation för Pågatågen och här kommer man så småningom att kunna stiga på även norrgående Pågatåg. Både Skånetrafiken och Hallandstrafiken satsar i samverkan med Båstad kommun på sammanlagt sju busslinjer som ska ansluta till Hallandsåsens nya stationer.

– Det handlar också mycket om kapacitetsökningen av godstrafiken med ökade möjligheter till export och import. En stor dag för Sverige som handelsnation, betonade Mikael Damberg.

Lena Erixon, den 7:e generaldirektören under projektets historia, påminde om den gamla järnvägen över åsen som invigdes för 130 år sedan. I dag försvinner en väldigt besvärlig flaskhals på västkustbanan.

Samhällsnytta för framtiden

Mikael Damberg svarar på frågor.

Johan Karlström och Annika Svensson, Skanska, och Erik Lööv, projektchef på Projekt Hallandsås.

Från Förslövs station är det en kort promenad till Trafikverkets projektkontor. Där hölls ett miniseminarium ”samhällsnytta för framtiden”. Projektet genomlystes av representanter från regeringen, Sydsvenska handelskammaren, Trafikverket, Skanska-Vinci och EU Inea. Media gavs tillfälle till intervjuer och lunch serverades.

– Vi ska vara stolta över att vi här i Sverige har kunnat genomföra detta tekniskt mycket svåra projekt som krävt så många nya innovativa lösningar, betonade Johan Karlström, vd och koncernchef på Skanska. Krisen 1997 väckte många starka känslor men blev

samtidigt startskottet för oss inom företaget att ta tag i miljö- och värderingsfrågor. Miljön har blivit en del av affären. Det tänkandet har också spridit sig till vår egen arbetsmiljö och tunnelbygget har varit en säker arbetsplats med god interaktion mellan de olika grupper som varit involverade. Vi har inte haft några allvarliga skador eller olyckor trots att bygget kanske har varit vårt farligaste och mest utmanande någonsin. Den misslyckade starten har vänts till något mycket positivt och förutom att tunneln resulterat i en förbättrad infrastruktur har den också i grunden förändrat värderingsarbetet inom vårt företag.

Världsunik frysmetod

Efter miniseminarier i Trafikverkets projektkontor i

Förslöv gavs tillfälle för intervjuer. Jag frågade representanterna för Skanska-Vinci, varför de kallat Hallandsåsens frysmetod världsunik.

– Det porösa berget och höga vattentrycket gjorde att frysning var nödvändig för att grundvattennivån inte skulle sjunka katastrofalt under lång tid, förklarar Johan Karlström. Metoden har använts över hela världen, men man har tidigare alltid borrar vertikalt ned från markytan. Den metoden kunde inte vi använda. Miljön är känslig och vertikal borrning skulle kräva markytor stora som många fotbollsplaner och ett par tusen borrhål. Här krävdes en ny

teknik och vi var först i världen med att frysa en lång sträcka horisontellt. Metoden har rönt stort intresse och internationella grupper har besökt oss.

Fram till det söndervittrade området, Möllebackszonen, borrades från norr en 600 meter lång accesstunnel mellan de blivande tunnelrören. Inte större än att borrh- och frysutrustningen precis kunde tas in. I slutet av tunneln togs en rymlig borrhkammare ut i linje med vardera tunnelrören. Härifrån borrades hålen för frysrören och samtidigt några observationshål.

– Sträckan som skulle frysas delades upp i två etapper. Hålen måste vara absolut raka och vi vill påstå att det är världsklass att borra så här långa raka hål, betonar Per Brusik, projektingenjör. Vi lyckades genom att använda styrd borrhning med en så kallad Mud Motor. Med gyroteknik säkerställdes att hålen hamnade rätt. I östra tunnelröret frös vi 130 meter, men visa av erfarenheten ökade vi till 200 meter för västra röret. Första sträckan i västra tunneln var 85 meter och den andra 115 meter.

Efter några månader hade kylvätskan fryst ned den första etappen och man kunde borra en pilotunnel genom det frysta berget. I änden togs en ny borrhkammare ut för etapp två.

När Åsa, som borrade från söder till norr, nådde Möllebackszonen hade det porösa berget tack vare frysning fått stabila egenskaper i ett cylinderformat område med en diameter på 15 meter, borrhuvudet på Åsa var 10.6 meter i diameter.

Frysningen tog totalt 2 år att genomföra. Om frysningen sker vertikalt från friska luften kan man använda kväve som resulterar i -273 grader och få ett

snabbt resultat. Inne i en tunnel är det krav på ett miljövänligt material. Vi använde en koksaltlösning. Den blir inte kallare än -40 grader och frysning tar lång tid. Men med rätt logistik i ett så stort projekt spelar det mindre roll.

Representanter för Vinci: Alain Lenoir, Jean-François Ravix och Alain Bonnot samtalar med Lena Erixon.

Näringsministern gör sig beredd vid styrpulpeten inför premiärturen genom tunneln.

TBM som klarar 15 bar

– Även tunnelborrmaskinen Åsa är världsunik, påpekar Johan Karlström. Hallandsåsen är en horst som innehåller väldigt många sprickor och därför enorma mängder vatten. Vittrade randzoner förhindrar dränering och vattentrycket kan vara upp till 15 bar. Åsa klarade detta höga tryck utan inläckage i vare sig maskinen eller tunneln bakom. Det är som att borra 150 meter under vattenytan. Det hade aldrig tidigare skett i världshistorien.

– Åsa kunde vid alltför stort inläckage försättas i stängt läge liknande en ubåt. Då hindrades all vatteninträngning av att ett tryck på upp till 10 – 11 bar byggdes upp inifrån samtidigt som skölden slöt tätt med hjälp av

**RBT ÄR DIN LEVERANTÖR AV
SUPER WEDGE OCH
MITSUBISHI ROCK TOOLS**

RBT
Rockbreaker Tools AB

0708-14 50 35

www.rockbreakertools.se

fett. I detta läge kunde man arbeta med injektering och tätning av bakfyllnaden mellan lining och berg för att åtgärda

vattentrycket. Allt eftersom man fick bättre erfarenhet av hur berget såg ut kunde man förbehandla bättre och slip-

pa stängt läge. Men i början var det en absolut nödvändighet, betonar Johan.

Hallands landshövding Lena Sommerstad och hennes länsråd Jörgen Peters premiäråker tunneln.

Norra tunnelmynningen nådd. Ett premiärpyntat rosa Pågatåg fick inviga.

Premiärtur och tunnelinvigning

Näringsminister Mikael Damberg fick under överinseende agera lokförare när det var dags att premiäråka genom tunneln i ett rosa Pågatåg. Allt gick bra och vid framkomsten till norra tunnelmynningen vidtog underhållning och själva invigningsceremonin. En stor scen var uppbyggd, en tusenhövdad publik fanns på plats liksom en lokal barnkör och artisten Eric Saade, uppvuxen i Kattarp. Konferencieren Johan Wester - välbekant TV-underhållare - skapade en trivsam stämning och ställde avväpnande frågor till invigningstalarna; Skånes landshövding Margareta Pålsson, Mikael Damberg, Bo Wendt, Lena Erixon och Botond Orban, EU INEA.

Eftersom en tunnel är svår att avtäcka hade man i stället placerat en ATOMIC 3000 DMX stroboskopmaskin som utvecklar ljusblixtar på 3000 Watt inne i östra tunnelmynningen. Den avfyrares av invigningstalarna genom att man gemensamt tryckte ned utlösaren. Och så var tunneln invigd.

Mikael Damberg, Lena Erixon, Margareta Pålsson, Bo Wendt och Botond Orban, EU Inea med händerna på utlösaren av stroboskopfyrvirket.

Eric Saade från Kattarp, fick igång publiken.

Båstads kommunchef Katarina Pelin och regionstyrelsens ordförande Henrik Fritzon.

Monica Meschkes staty ”Välkommen” invigdes. Räddningstjänsten visade sina fordon.

I stationshuset visades en utställning över Tuvelyckan, en helt ny stadsdel i Båstad som byggs upp kring stationsområdet. En modern blandstad med villor, radhus, bostadsrätter och hyresrätter. Lokaler för handel och restaurang samt nybyggda utbildningslokaler för skola och förskola.

Konferencieren Johan Wester med Båstads starke man, Bo Wendt.

Båstads nya station och Tuvelyckan

Pågatåget fortsatte sedan till Båstads nya station där firandet fortsatte till sen kväll. Marinens musikkår spelade och artisten Måns Zelmerlöw, bördig från Lund, underhöll med sång, klippte band och överlämnade stationens nycklar till kommunen. Tal hölls av bland andra

Marinens musikkår spelar utanför Båstads nya station

Måns Zelmerlöw underhåll.

Tuvelyckan som byggs upp kring Båstads nya station.

Vibrationer

Sedan trafikstarten av Hallandsåstunneln den 13 december har det passerat cirka 80 tåg dagligen genom åsen och vid några tillfällen har det rapporterats att man upplevt skakningar och vibrationer ombord på tågen. Fenomenet uppträder både inne i tunneln och en kilometer både söder och norr om tunnelmynningarna.

Erik Lööv, Trafikverkets projektchef

för Hallandsåstunneln, förklarar att det inte är ett säkerhetsproblem, mer ett komfortproblem. Det har inget med tunneln att göra, man har mätt och fastställt att det inte förekommit läckage eller rörelser i betongrören, allt är helt stabilt.

Man har vid besiktning hittat en fellutning som nu åtgärdas med slipning av spåren nattetid. Den var planerad att göras senare men har tidigare lagts p.g.a. vibrationerna. Men det är troligen inte

den enda orsaken. Misstankar finns om att det har att göra med kontakten mellan räls och hjul, men mer data behövs.

Under tiden utredning pågår sänks hastigheten på sträckan från 200 till 140 km/tim. Vid telefonkontakt i början på mars med Annika Canaki, distriktschef Underhåll Syd, berättade hon att utredningen fortfarande pågår.

Foto: Trafikverket

Text och foto: Kjell Duberg

Forcit Sweden AB är ett helägt dotterbolag till **OY FORCIT AB** i Finland. Forcit har mer än 100 års erfarenhet av sprängmedelstillverkning för nordiska förhållanden.

Idag är Forcit en av de ledande leverantörerna på den svenska marknaden med kontor i Nora, stationer i Karlskoga, Lycksele, och Gällivare. Fler stationer är planerade för att utöka närvaron på marknaden samt att för dig som kund korta leveranserna. Forcit levererar idag sprängmedel till alla applikationer inom branschen såsom gruvor, täkter, tunnlar och övrig entreprenad. Företagets produktsortiment består av välkända produkter som är väl anpassade för våra nordiska förhållanden. Vår teknik och kvalitet från moderna laddtruckar och moderna laddutrustningar samt våra erkänt bra produkter, erfarna personal garanterar att du som kund får ett bra resultat.

Forcit Sweden AB Box 6 713 21 NORA Tel: 0587-109 99 www.forcit.se

Gisela Högberg, projektledare för Byggbranschen i samverkan

Vilken fråga är viktigast för er under 2016?

- Den absolut viktigaste arbetsuppgiften för oss i år är att säkerställa att en ny lag om arbetsgivaravgift på individnivå införs senast 2018.

Vad gör ni mer under 2016?

- Från vårt nationella kansli driver vi tre prioriterade projekt; Politisk påverkan, Attitydprojektet Ren Byggbransch samt kommunikationssamordning personaliggare, läs mer här.

- De 14 lokala nätverken runt om i landet har som prioriterad uppgift att jobba med attitydprojektet Ren Byggbransch. Målet är att lärare och elever i branschens samtliga yrkesprogram ska använda vårt gemensamma elever- och lärarmaterial (går att hitta här).

Den 5 april fyller nätverket 10 år, vad har hänt under de här åren?

- Vi har så mycket att vara stolta över. I slutet av 2005 undertecknade vi tillsammans avsiktsförklaringen för Id06-systemet som har runt 450.000 användare ute på byggarbetsplatserna. 2006 lanserade vi det nya nätverk och vår gemensamma värdegrund ute på Nordbyggmässan i Älvsjö. 2008 fick vi ett permanent ROT-avdrag genom vårt gemensamma politiska påverkansarbete. 2010 tog vi avstamp för attitydprojektet Ren Byggbransch i skolorna. Efter tio års enträget arbete fick vi äntligen 2016 den nya lagen om personalliggare på plats, dessutom har vi tills 2018 blivit utlovade ny lag om arbetsgivaravgift på individnivå. Det unika samarbetet mellan bransch och myndigheter, främst Skatteverk och Ekobrottsmyndighet, har

varit ovärderligt och påskyndat arbetet för en sund konkurrens.

Hur firar ni ert 10-årsjubileum?

- Självklart blir det på Nordbyggmässan. Det var där vi startade vår resa tillsammans. Den 5 april bjuder vi in till en presslunch under öppningsdagen av mässan. Inbjudan går snart ut.

Vilka står bakom nätverket?

- Vi är elva förbund som samverkar inom Byggbranschen i samverkan: Byggcheferna/Ledarna, Byggnadsarbetareförbundet, Entreprenörförbundet, Glasbranschföreningen, Installatörsföreningen, Maskinentreprenörerna, Målarförbundet, Måleriförbundet i Sverige, Seko, Svenska Elektrikerförbundet och Sveriges Byggindustrier.

Till och med sprängmattor från Thorns förbrukas

Thorns i Virserum har försett Sveriges bergsprängare med sprängmattor i mer än 20 år. Under senare år har en fråga från kunderna återkommit allt oftare. ”Vad ska vi göra med de förbrukade sprängmattorna?”

Kunskapen om alla företagens ansvar för det material som slitits ut eller blir över finns. Engagemanget för att göra det som är rätt blir större och större. Samtidigt är vi inte vana vid de kostnader som ofrånkomligen uppkommer när det överblivna materialet väger mycket.

Thorns har alltid stolt hävdad att sprängmattorna från Virserum står pall för fler och kraftigare smällar än konkurrenterna. Dagen då de är uttjänta kommer ändå, och det är kundernas bästa som långsiktigt är viktigast för affärerna.

Thorns tar frivilligt producentansvar

Från och med 2016 inför Thorns återtag av sprängmattor. Återtaget innebär att Thorns tar tillbaka lika många uttjänta Thorns mattor som nya som levereras till kunden, utan kostnad, inom ramen för ett samarbetsavtal.

Symbolen är

och ska visa omsorgen för miljön och material-cykeln. Sprängmattorna är, som bekant, tillverkade av uttjänta lastbilsdäck. Efter tjänstgöring på berget kommer nya uppgifter, där Thorns också tar nyskapande initiativ.

Utebliven ÄTA-avisering ledde till förlust för entreprenören

av Advokaterna Magnus Wollsen och Sven Albinsson, Wollsen Albinsson Advokatbyrå

Att ÄTA-arbeten hanteras, och framför allt aviseras, på ett korrekt sätt kan i många fall vara skillnaden mellan ett lönsamt projekt och ett förlustprojekt. I de fall där entreprenören slarvat med ÄTA-avisering kan i vissa fall finns möjlighet att ändå utkräva betalning. Eskilstuna tingsrätt gör dock en för entreprenören mycket tuff bedömning i en ny dom.

I början av 2016 meddelade Eskilstuna tingsrätt dom i ett mål rörande en entreprenad på en militärflygplats. Beställare var Fortifikationsverket, som hade upphandlat en entreprenör på ABT 06 för att utföra reparations- och markarbeten.

Beställaren hade i förfrågningsunderlaget lämnat en uppgift om att byggtrafik under tiden då ett visst reparationsarbete utfördes fick förekomma på flygplatsens rullbanor och taxibanor. När det aktuella arbetet utfördes ändrade beställaren sig och förbjöd entreprenörens byggtrafik på dessa platser.

En grundläggande entreprenadjuridisk princip återfinns i ABT 06 kap 1 § 6, där det fastslås att den part som lämnar en uppgift också ansvarar för uppgiftens riktighet. Visar det sig senare att en av beställaren lämnad uppgift är felaktig får entreprenören, med stöd av kap 2 § 4, rätt till ersättning för ökad mängd arbete som beror på den felaktiga uppgiften. Dessa arbeten benämns som likställda eller föranledda ÄTA-arbeten. Detta begrepp tar utöver felaktiga uppgifter även sikte på avvikelser från vad entreprenören kunnat förutsätta enligt kap 1 §§ 7 och 9.

ABT 06 innehåller också formaliabestämmelser kring hur ÄTA-arbeten ska hanteras. Om beställaren lämnar en felaktig uppgift aktualiseras formaliabestämmelsen i kap 2 § 6, som föreskriver att entreprenören – utan dröjsmål och innan projekteringen av ÄTA-arbetet påbörjas – skriftligen måste avisera beställaren samt redovisa de åtgärder han avser att vidta. I kap 2 § 8 fastslås att utebliven avisering leder till att entreprenören förlorar rätten till ersättning för

ÄTA-arbetet, om inte detta skulle vara oskäligt. I bestämmelsens kommentar-text ges exempel på två situationer där det kan framstå som oskäligt. Den ena är när entreprenören först under utförandet av ett visst arbete upptäcker och anmäler att det är frågan om avvikelser. Den andra är när det krävs omedelbara åtgärder, som omöjliggör avisering i förväg.

I målet i Eskilstuna tingsrätt hade entreprenören aviserat byggande av tillfälliga vägar till följd av beställarens plötsliga förbud att använda flygplatsens rull- och taxibanor för byggtrafik. Något krav avseende tillfälliga vägar framställdes emellertid aldrig utan istället valde entreprenören ett annat tillvägagångssätt vilket resulterade i krav avseende återställning av stråktytor. Trots att de båda kraven vilade på samma grund, dvs beställarens förbud mot byggtrafik, ogillade tingsrätten entreprenörens krav på ersättning med hänvisning till att avisering inte skett på föreskrivet sätt. Tingsrätten var vidare av uppfattningen att detta inte heller kunde vara oskäligt enligt ABT 06 kap 2 § 8, eftersom man ansåg att undantagsregeln om oskälighet var avsedd att tillämpas i fall där det fordrades omedelbara åtgärder. Så var inte fallet i målet.

Tingsrättens dom är mycket hård mot entreprenören, särskilt med tanke på att entreprenören aviserat ÄTA-arbete till följd av beställarens felaktiga uppgift och då erhållit ett svar från beställaren att man inte ansåg att beställaren lämnat en felaktig uppgift och att ÄTA-krav därför var uteslutna. Trots att entreprenören senare valde att utföra ett annat ÄTA-arbete vilar detta krav på samma grund som det krav som aviserats (grunden är beställarens felaktiga uppgift) vilket borde vara tillräckligt för att beställaren ska förlora rätten att göra formaliainvändning. Undertecknade bedömer det inte som osannolikt att en högre instans senare ändrar tingsrättens dom. Den ursprungliga tanken med kommentarstexten är ju att denna ska vara kommentarer till avtalstexten, men ändå har kommentarstexterna till vissa bestäm-

melser idag status som ren avtalstext. Utgångspunkten bör ändå vara att kommentarerna till bestämmelsen i kap 2 § 8 endast är exemplifierande, och frågan är om en mera omfattande avisering hade medfört att beställaren skulle ha vidtagit andra åtgärder. Tingsrättens dom framstår enligt undertecknades uppfattning som för mycket formaliajuridik.

Generellt sett brukar också finnas en annan angreppsvinkel i fall där ÄTA-krav inte har aviserats, nämligen att argumentera för att ÄTA-arbetet har kommit beställaren till nytta. Hur väl ett sådant argument landar beror på flera olika faktorer, t ex vilket arbete det är fråga om och huruvida beställaren hade kunnat välja att utföra entreprenaden utan att få ÄTA-arbetet utfört. I vissa fall har det varit möjligt att i tvister om ÄTA-krav utverka ersättning genom sådan argumentation. I det aktuella tingsrättsavgörandet är dock en sådan argumentationslinje svår, bland annat eftersom det är inte går att se en tydlig nyttoaspekt för en temporär byggnation (såvida inte alternativet till den temporära byggnationen skulle ha kostat mer för beställaren).

Tingsrättens dom är, oavsett om den står sig i högre instans eller inte, en påminnelse om att en entreprenör aldrig kan räkna med att få betalt för ÄTA-arbeten om man inte aviserar i enlighet med parternas avtal. För att undvika problem i projekten kan den kloke entreprenören ta fram lathundar/ÄTA-mallar för sin organisation och utbilda personalen i hur dessa ska användas.

Enligt vår uppfattning är många entreprenörer bra på att kommunicera med sina beställare och löser många problem hänförliga till ÄTA-hantering den vägen, men att förlita sig uteslutande på en ”smidig dialog” innebär risk för att beställaren senare gör (välgrundade) formaliainvändningar. Med tanke på tingsrättens hårda bedömning i målet ovan kan detta innebära en otrevlig överraskning, som man enkelt hade kunnat undvika.

Dom ger NCC rätt mot Trafikverket

– Det är en lättnad att få rätt efter så lång tid och efter att förlorat mot Trafikverket i två lägre instanser. Vi har hela tiden hävdat att Trafikverket agerat fel juridiskt eftersom det saknats förutsättningar att förkasta NCC:s anbud, säger Eric Thunegard, chefsjurist på NCC Industry.

Inför upphandlingen förkastade Trafikverket NCC:s bud med hänvisning till att priset i vissa delar var så lågt att man kunde befara att arbetena i dessa delar inte skulle komma att utföras i enlighet med kontraktsvillkoren.

Den förklaringen köper dock inte Högsta förvaltningsdomstolen som förklarar domslutet med att Trafikverket inte följt de förfaranderegler som gäller vid förkastande av anbud på grund av onormalt lågt pris. Verket borde först skriftligen ha begärt en förklaring till det låga anbudet och därefter gett entreprenören tillfälle att yttra sig. Dom-

stolens bedömning är dessutom att det totala pris som lämnats inte är onormalt lågt även om enstaka poster till och med har negativa priser, vilket i praktiken innebär att entreprenören betalar beställaren.

Domstolen konstaterar också att NCC tidigare offererat negativa priser till Trafikverket utan att verket påstått att bolaget brutit i utförandet av dessa kontrakt.

– Efter noga övervägande lämnade vi ett anbud där den rabatt som normalt ligger utspridd på olika poster i anbudet synliggjordes med negativ prissättning. Vi valde att använda oss av denna möjlighet i förfrågningsunderlaget för att kunna lämna ett så konkurrenskraftigt anbud som möjligt, säger Henrik Lövgren, division manager för NCC Infra-services.

– Vi vill se upphandlingar som premierar utveckling i kontrakten i stället

för lägsta pris, där partnering är ett alternativ. Det är mycket ovanligt att vi lämnar anbud med negativ prissättning och det är inte vår ambition att det ska bli vanligare, säger Henrik Lövgren, som dock hoppas att domen ska inspirera Trafikverket och en del kommuner att välja andra utvärderingskriterier än lägsta pris.

Efter domen i Högsta förvaltningsdomstolen måste nu Trafikverket ta med NCC:s anbud i en ny utvärdering, men samtidigt blir det möjligt att slutföra upphandlingen som avbröts redan 8 december 2014 då Högsta förvaltningsdomstolen interimistiskt förordnade att avtal inte fick ingås.

Tipsa via e-post!

Morgan Andersson, Leveranstidningen
Entreprenad
morgan.andersson@mentoronline.se

Säkerhetsföreskrifter för sprängningsarbete - Läs försäkringsvillkoren för din företagsförsäkring!

För riskfyllda verksamheter, såsom utförande av heta arbeten och sprängningsarbete, har ofta försäkringsbolagen infört särskilda aktsamhetskrav i försäkringsvillkoren, så kallade säkerhetsföreskrifter, för att full försäkringssättning ska betalas vid en skada. Det är klokt att ta reda på vilka krav och villkor som gäller för den försäkring som tecknats för verksamheten.

Nedan följer exempel på hur säkerhetsföreskrifter för sprängningsarbete kan se ut.

Om i försäkringsbrevet anges att försäkringen skall omfatta skada genom sprängningsarbete gäller försäkringen med följande säkerhetsföreskrifter:

- att av myndighet utfärdade bestämmelser och anvisningar följs
- att de föreskrifter som meddelats av tillverkare, leverantör, besiktningsman eller motsvarande följs
- att innan arbetet påbörjas, besiktning (syneförrättning) sker av den egendom i grannskapet som enligt erfarenhet löper risk att skadas, varvid även röktrycksprovning av skorstensstock utförs av behörig person

- att efter arbetets utförande egendomen utan dröjsmål efterbesiktigas
- att besiktningsarna ska utföras av särskilt anlitad person som även upprättar protokoll därom.

Åsidosätts ovan angivna föreskrifter, är försäkringsgivarens ersättningskyldighet begränsad enligt försäkringsavtalslagen. Åsidosätts kraven på syneförrättning, gäller försäkringen endast om den försäkrade genom tillförlitlig utredning kan visa att skadan uppkommit som en följd av arbetet.

Konsekvenser om en säkerhetsföreskrift inte följts

Som framgår av exemplen ovan kan försäkringsbolaget göra avdrag på försäkringsersättningen om det visat sig att en säkerhetsföreskrift inte följts. Avdrag kan göras efter en skälighetsbedömning eller efter en viss procentsats beroende på hur villkoret i försäkringen är utformat. I värsta fall kan försäkringsbolaget helt neka att betala en skada om en säkerhetsföreskrift inte följts, vilket kan få stora ekonomiska konsekvenser för den försäkrade.

Förmånliga villkor för

BEF-företag försäkrade hos If

Ifs villkor för företag som är anslutna till BEF ger ett bra skydd för skada genom sprängning. Försäkringen täcker skada som sprängaren kan bli ansvarig för enligt lag eller standardavtal, även då ansvaret följer av de stränga reglerna i miljöbalken. Skydd ges även i den situation där sprängaren i skriftligt avtal övertagit byggherreansvaret från sin kontraktspart. Ifs villkor för BEF-företag innehåller inga säkerhetsföreskrifter för sprängningsarbete enligt exemplen ovan. Om en skada skulle inträffa till följd av att en särskild föreskrift inte följts görs således inget avdrag på försäkringsersättningen.

Johannes Moberg

Ansökan av Erasmus+ projekt

EFEE, European Federation of Explosives Engineers, grundades 1988 och har i dagsläget 24 medlemsländer i Europa. Organisationen är ett forum för bergsprängare och andra verksamma personer inom området bergsprängning och sprängteknik.

1998 började EFEE utfärda licenser till sprängarna i medlemsländerna. Dessa licenser grundades på att man granskade den utbildning och på vilket sätt de olika medlemsländerna utfärdade "sprängkort". I praktiken så fick dessa licenser ingen större betydelse, och ett EFEE sprängkort uppnådde aldrig den status som var förhoppningen. Mot denna bakgrund så började en kommitté inom EFEE att arbeta med att ta fram ett utbildningsmaterial för bergsprängare som skulle vara enhetligt för alla medlemsländer i Europa. Tanken var att skapa en utbildning för bergsprängarna som var på en hög nivå, och att detta skulle harmonisera den tekniska kompetensen hos "sprängbasarna" i de olika länderna.

För att utföra detta arbete så sökte man pengar från EU inom ett program som kallades Leonardo da Vinci. Ansökan skedde från Norge och det beviljades medel för genomförandet. Projektet höll på i 2 år och resulterade i ett stort material av Powerpoint- bilder inom olika områden, tex sprängämnen, borrhåll, geologi och försiktig sprängning.

När projektet var slutfört så fanns alltså grunden till ett utbildningsmaterial, men inte så mycket mer.

År 2013 så bildades en grupp av frivilliga personer i Norge, samt Jan Johansson från BEF, som påtog sig uppdraget att strukturera och minska ned det omfattande materialet och beslut fattades inom EFEE att fortsätta med projektet. Tanken var nu att söka mer pengar från EU för att färdigställa materialet samt att utbilda lärare som ska använda det i respektive land.

Efter många turer så beslutades att anlita en projektledare, Viive Tuuna, från Estland och att en ny ansökan skulle göras från samma land. Detta genomfördes under 2014, men det blev tyvärr avslag och ett nytt försök gjordes 2015 med samma resultat. Främsta orsaken till att det inte blev någon framgång med ansökningarna i Estland var att det inte fanns så mycket pengar att fördela till de ansökningar som kom in.

Efter dessa motgångar så var läget givetvis nedstämt och en fortsättning på hur man skulle gå vidare var osäker. Dock, efter ett antal turer så visade det sig att det faktiskt fanns goda förutsättningar att söka EU pengar i Sverige. Programmet som passade in på detta kallas för ERASMUS +, som delar ut pengar i Europa inom olika områden rörande utbildning.

Det har vid ett antal tillfällen fram-

kommit kritik mot att BEF främjar den här typen av arbete, då man menat att det ger en grund för utländska sprängare att komma hit till Sverige och "ta våra jobb". Det ska i detta sammanhang noteras att utbildningen enbart hanterar den tekniska kompetensen inom sprängtekniken. Varje land har fortfarande sina lagar och förordningar, tex som här i Sverige, arbetsmiljöverket och MSB. Syftet är alltså att skapa en enhetlig utbildning som ska leda till en allmänt bättre säkerhet i samband med sprängningsarbeten. I dagsläget så har vi här i Sverige, och även i de flesta andra Europeiska länder, företag som kommer från andra länder med arbetskraft där kravet på sprängarna i princip skaffar sig nödvändig kompetens genom en kortare utbildning hos en utbildare. Det ska också nämnas i sammanhanget att det i Sverige alltid krävs en svensk sprängarbetsledare som står ansvarig för sprängningsarbetena och EFEE projektet har inga ambitioner att förändra detta.

För att kunna skicka in en ansökan i ett land så måste det finnas en organisation som gör detta och BEF genom Anette Broman arbetar nu tillsammans med Viive Tuuna med att utforma en ansökan som ska vara insänd 31 mars. Om det blir några pengar till projektet vet vi inte förrän i august.

Anette Broman

Slipmaskiner • Slipstift • Gruvlampor

Borrhållsplugg • Fördämningsmattor

Slipskivor • Skjutkabel • Borrhälskronor

Borrstål • Slangar • Märkfärg

Dammsugarpåsar • Skyddskläder

Gruvstövlar • Tillbehör

Serviceverkstad med demomaskiner

BEF-Utbildning -Rapport

Veckorna går snabbt och jag och många andra, antar jag, ser fram emot våren och lite värmande sol. Det är vad vi behöver efter en lång och kulen vinter. Den 15/4 hoppas jag att vi ses på Föreningsstämman. Det blir trevligt att träffa Er och spännande att se det nya hotellet i Stockholm city, **Hotell Continental**. En kväll att umgås och prata om året som gått med goa vänner!

BEF utbildning har rullat igång med full kraft och många hör av sig och är nyfikna på våra kurser. Det är alltid kul när ni hör av er och är intresserade. Vi är måna om våra medlemmar och målsättningen för oss är att kunna erbjuda er det ni behöver i utbildning. Vi är mycket tacksamma för att ni vänder er till oss!

Förutom Auktoriserad Bergsprängare, AB, AMA och Dolkurser kan vi erbjuda en mängd kurser som är aktuella för bergarbetare. Vi startade året med en grundkurs/repetitionskurs i sprängteknik här i Jakobsberg. Ulf Jonsson gick igenom alla moment och höll deltagarna aktiva och delaktiga med intressanta och relevanta frågor och diskussioner. Ulf är en veteran inom utbildning och som ni säkert vet, så har BEF ett samarbete med honom och Explosiv Utbildning. Ulf bor i Skellefteå och håller i alla BEF's "måste" kurser, alltifrån grundkursen till sprängarbetsledare. Tio stycken duktiga kursdeltagare kunde gå hem med utmärkta resultat och sitt "peppar/saltkar, som är vårt signum på BEF-Utbildning.

Vecka 11 förflyttar vi kursverksamheten till Uddevalla och Bohusgården. Grundkurs i sprängteknik samt en repetitionskurs även denna gång. Till sin hjälp denna gång kommer Ulf att ha Stefan Backefalk. Även han har en lång och gedigen erfarenhet av utbildning inom bergbranschen. Förutom de två duktiga kursledarna kan även Bohusgården erbjuda goda mat och en glassmaskin som tillgänglig för alla hela dygnet, om man så vill. Det finns även ett fint Spa, om man känner att man behöver sortera sina intryck efter en dag av sprängämne, tändare, ADR och annan "tung" lagstiftning.

Ett arbete som pågår och som är viktigt, är skapandet av vår kurskatalog. Den kommer att ge detaljerad information om alla våra utbildningar. Ni kommer också att kunna läsa om vår fasta kursort, Medlefors i Skellefteå, Bo-

med sprängt berg kan kanske vara angeläget för just ditt företag eller sidosentreprenörer som ni arbetar tillsammans med!

Ha det så bra, så ses vi på Stämman den 15 april. Glöm inte att anmäla er!

husgården i Uddevalla och Jakobsberg i Stockholm. Målsättningen är att katalogen ska vara klar till Föreningsstämman den 15 april. Vi hoppas att vi hinner. Fram tills dess kan ni hitta information om alla kurser på vår hemsida www.bef.nu samt på Facebook och även på Twitter, @BEFUtbildning.

Då utbildning är det viktigaste vapnet i att förhindra och motverka tillbud och olycksfall i arbetet så önskar vi att ni inte tvekar att ta kontakt med oss.

Vi kan erbjuda dolkurser ute på era företag. Information för maskinoperatörer eller andra som kommer i kontakt

Anette Broman

Spräckutrustning för sten, berg och betong

SplitStone

Hydrauliska spräckcylindrar. Kompletta lösningar för alla behov.

Ter-Mite
by dextec

Kraftfullt expanderande spräckmedel

Kontakta oss för tillgänglighet och konkurrenskraftigt pris.

SWEDEQ AB

Sockenvägen 13
184 33 Åkersberga

tel. 08 5999 5510
mob. 070 7498610

info@swedeq.se
www.swedeq.se

Ny fjärrdisplay och borrarregat ökar borrarregatens effektivitet i Norge

Andreas Gundersen är borrarregatoperatör hos norska Vestfold Fjellboring AS, och en tekniker som älskar att flyga drönare på fritiden. Därför var det glädjande för Andreas att se Sandvik Constructions produktnyheter. Det allra senaste anlände nyligen till Norge i form av Dino DC400Ri borrarregat med dess nya fjärrdisplay.

Andreas Gundersen kör Sandviks DC400Ri borrarregat med fjärrkontroll utrustad med fjärrdisplay.

Andreas Gundersen var en av de första som fick uppleva fördelarna med den allra senaste tekniken när hans arbetsgivare, Vestfold Fjellboring AS, köpte sitt första kompakta Dino DC400Ri borrarregat. Maskinen användes för markarbeten i berg i ett byggprojekt nära en fjord i södra Norge. Under hösten anlände ett specialtillbehör för Dino, en fjärrdisplay och app för att underlätta arbetet med fjärrkontroll.

Efter att ha arbetat bara några timmar med Dino och fjärrdisplayen kunde Gundersen, en erfaren operatör, intuitivt komma på nya sätt att utföra många nödvändiga arbetsuppgifter. Han insåg att mycket kunde göras parallellt. Det handlade till exempel om uppmärkning av nästa borrhål, planering och slipning av borrarstål allt medan Dino borrade. Detta gjordes samtidigt som Gundersen förflyttade sig och med hjälp av fjärrdisplayen kunde övervaka borrarregatets arbete. Dessa fördelar har resulterat i förbättrad produktivitet samtidigt som säkerheten ökat.

Det jobb där denna vinnande kombination fick visa upp sig handlade om

markarbeten för byggprojektet Brunstad 2020 med bostäder och kommersiella lokaler. Något som gjorde arbetet än mer betydelsefullt är att Gundersens arbetsgivare, den lokala borrarregatentreprenören Vestfold Fjellboring AS, som är baserad i närheten av Sandefjord, var det första företaget som skaffade sig en Dino DC400Ri. Detta har placerat både företaget och Gundersen i framkant när det gäller användning av det nya borrarregatet och fjärrdisplayen.

Direkta fördelar

Brunstad 2020-projektet har visat att Dino DC400Ri med den nya fjärrdisplayen har stora fördelar. Ett annat byggprojekt ligger nära Tønsberg, sydväst om Oslo, och som när det är klart kommer att bestå av ett shoppingkomplex, ett hotell och flerbostadshus, alla med nära tillgång till Oslofjorden. Projektets huvudentreprenör är IEC Construction AS. Gundersens företag, Vestfold Fjellboring AS, har rensat från jord inför borrarregat på bygget. Under uppdraget som underleverantör har företaget arbetat på plats från och till under de senaste åren. Dino DC400Ri:s flexibilitet och produktivitet har visat sig ha avgörande betydelse.

Vestfold Fjellboring AS har nu två Dino DC400Ri i drift – varav en används vid Brunstad 2020-projektet sedan februari 2015. Efter att ha börjat använda borrarregatet på plats har Gundersen upplevt att maskinen är både kraftfull och kompakt. ”Den är praktisk eftersom bommen och matningen är så smidiga att falla ned. Dino DC400Ri är väldigt effektiv, den är toppen,” säger han. Gundersen upptäckte också att Dino DC400Ri med sina larvband var mycket lättmanövrerad på de bergiga tomtorna.

Även om Dino DC400Ri nu är i produktion fick Gundersen faktiskt det första exemplaret från produktionslinjen. Han uppskattade också möjligheten

att samarbeta med Sandvik genom att få lämna feedback på borrarregatet, information som Sandvik använde för att förfina och förbättra driftsfunktionerna. Genom sitt nära samarbete med Sandvik blev han mycket intresserad av nästa steg i tekniken runt Dino, nämligen möjligheten att inte alltid behöva stå nära borrarregatet för att se informationen på displayen. Under hösten blev detta möjligt i och med betatestningsprogrammet av fjärrdisplayen.

Fjärrdisplay erbjuder ett nytt sätt att styra

För att ge operatören en ny och förbättrad fjärrstyrning har Sandvik skapat en app som installeras på en vanlig Android-telefon. Allt operatören behöver göra är att klicka fast telefonen i mobilfästet på fjärrkontrollen och sedan starta appen, så är fjärrdisplayen igång. Operatören får samma borrarregatinformation på telefonsdisplayen som vid borrarregatet. Information och data överförs via en säker trådlös länk från en liten sändare som är monterad på maskinen.

För att ytterligare förbättra fjärrdisplayens funktionalitet upprättade Sandvik ett betatestningsprogram där kunderna erbjöds möjlighet att delta i produktutvecklingsprocessen. Vestfold Fjellboring AS var i själva verket det första företaget som fick tillgång till en fjärrdisplay som en del av testprogrammet. Efter dessa fälttester med kund är det Sandviks ambition att erbjuda fjärrdisplayen som ett tillval för Dino DC400Ri under 2016.

Det som gör fjärrdisplayen till ett värdefullt komplement är att produktiviteten verkligen ökar på ett jobb. Mer tid frigörs för operatören, som helt enkelt hinner göra mer och får större valfrihet i jobbet. ”En erfaren operatör har möjlighet att välja nya arbetsätt på bara några timmar, om ens det,” säger Gundersen. ”Den största utmaningen är faktiskt att lära sig kombinera borrarregatet med alla

Forts på sid 56

Forts från sid 55

de andra arbetsuppgifter som nu blir möjliga.” Ett exempel är uppmärkning. Gundersen kan vara borta från Dino för att märka upp var nästa hål ska borras, medan riggen håller på med det aktuella hålet, vilket han kan hålla koll på med fjärrdisplayen. ”Det är samma sak när du utför andra arbetsuppgifter, till exempel underhåll,” tillägger han.

För en tekniker är utrustningen rena drömmen. Gundersen säger att han är ”jättenöjd – det är ett fantastiskt system.” Och, som han gärna påpekar, är det väldigt enkelt och snabbt att lära sig: ”Det är lätt. Det är samma information som tidigare, det är bara det att den överförs trådlöst till displayen.”

Fördelarna handlar inte enbart om den totala produktiviteten utan även om att driftsäkerheten förbättras avsevärt. ”Kombinationen av Dino och fjärrdisplayen ökar säkerheten i byggverksamheten inte bara genom att operatören kan stå längre bort. Avståndet hjälper operatören att undvika damm och stensplinter under borrhningen och ger också en bättre överblick av byggplatsen och

dess omgivning,” säger Gundersen.

Gundersens vana vid drönare innebär att han redan är väl förtrogen med fjärrdisplaytekniken, men den hjälper honom också att göra så mycket mer i

jobbet. Dessutom har möjligheten att hjälpa andra inspirerat Gundersen, som uppskattade att få ge feedback till Sandvik: ”Jag känner att jag gjort skillnad,” avslutar han.

Viktiga data för DINO DC400Ri

- Håldiameter: 51–76 mm
- Borrverktyg: Stänger R32, T35, T38
- Bormaskin: RD414, 14 kW
- Motortyp: Volvo TAD570VE, Tier 4 Final
- Motoreffekt: kW105
- Luftspolningskapacitet: 3,5 m³/min, upp till 8 bar
- Styrmetod: radiofjärrstyrning
- Totalvikt: ca 11 000 kg (utan tillval)

För mer information kontakta:

Marianne Johansson, Marknadskommunikation
Sandvik Construction Norge & Sverige,
+46706709231, marianne.g.johansson@
sandvik.com

TRANSTRONIC®

Trimble

DPS900 DRILLING AND PILING SYSTEM

Niklas Hermansson och Jimmy Josefsson på Alingsås Sprängtjänst gratuleras av Morgan Mattsson Trimble och Lars Eric Lindquist Transtronic AB till den första installationen i Sverige av Trimble DPS900 maskinstyrning.

tel. 0221-84770 www.transtronic.se info@transtronic.se

Dagsläget Mars

Auktorisering

Revision pågår ute hos några företag.
För nya Kurser se BEF Utbildnings Kursprogram.

Nytt auktoriserat företag

Hermnas Maskin AB
KNIVSTA

Grattis!

Auktoriserade Bergsprängare i dagsläget

Alingsås Sprängtjänst AB	Markströms Dyk & Sprängteknik AB
Andersson & Rask Åkeri AB	NCC Roads
Andreasson Väg & Bygg AB	Nerikes Bergsprängning
Berg & Byggteknik i Norberg AB	Nitro Entreprenad AB
Bergsprängaren Forsberg AB	Norrbottens Bergteknik AB
Bertil Almqvist Bergsprängning AB	RG Bergkonsult AB
Björknäs Bergsprängning	Robbans Last & Trucktjänst
Björnsäter Berg & Transport AB	Roger Sprängare
Ducimus Blasting AB	Skullman Bergsprängning
Enjis Bergsprängning AB	Sprängarbeten i Trönedal AB
Frentab Entreprenad & Söner AB	Sten & Betongteknik i Katrineholm
Hallstahammars Sprängtjänst AB	Sten-Gunnar Karlsson
Hammarö Bergsprängning AB	Stens Bergborrning
Hermans Maskin AB	Svensk Maskinborrning
Hildings Bergsprängning AB	Thorins Sprängnings AB
Hundprofil	Uddevalle Bergsprängning AB
Hässlehult Sprängtjänst	Uppländska Bergborrnings AB
Källgren & Söner AB	Voglers Sverige AB
Lindbergs Sprängtjänst & Pyroteknik AB	Värnamo Sprängtjänst AB
Lisas Bergsprängning AB	ÅG Sprängare AB
Magnus Schakt AB	Östervallskogs Allteknik AB

Spräng säkert.

Allt fler efterfrågar säkrare sprängämnen, Tovex är ett patenterat vattengelsprängämne som funnits sedan 80-talet. Tovex är säkert att använda även när man lastar och krossar. Med Tovex och elektroniska sprängkapslar får ni den bästa och säkraste kombinationen vad gäller säker sprängning.

Byt till Tovex, ett säkrare sprängmedel.

www.norab.com

norab
MEMBER OF SSE GROUP

I kalendern finns både ”öppna” aktiviteter men även olika större gruppers mö-

ten där BEF deltar eller externa kurser , detta som en allmän information.

April

6 YH Utbildning
– Ledningsgrupp

15-(16) BEF Föreningsstämma
(se även nedan) *Stockholm*

21 Trafikverkets leverantörsdag
Stockholm

Maj

12 Anläggningsdagen BI
/ Trafikverket

18 YH Utbildningen
- Ledningsgrupp

26-(27) Borr o Sprang 2016
(se även nedan) *Aronsborg*

Föreningsstämman 2016 15- (16) April Scandic Contental

En stämma enligt tradition. På fredagen stämmoförhandlingar och på kvällen festmiddag med diverse jippon.

Boka gärna en Stockholm Weekend

och bo på Stockholms nya lyxhotell, helt nyöppnade (1 april) Scandic Contental med direkt uppgång från Centralen.

Borr o Spräng 26-(27) maj 2015

Succé mässan i lagom format för tredje gången.

Utställning, seminarier, festmiddag, uppträdande och möjlighet till övernattnig.

Längre öppetid dag 1. Dag 2 endast transporter till Maskinexpo.

Utställare:

Hög tid boka monter, kontakta BEF.

Besökare:

Fri entré men för att boka lunch och framför allt kvällens super fest och hotellrum, gå in på www.borrosprang.se

Arrangörer BEF, Atlas Copco, Sandvik och Lifa.

MEDLEMSERVICE

”Passiv” medlem

På begäran av flera medlemmar som sålt sitt företag, gått i pension eller av anledning tillfälligt eller för alltid lämnad bergsprängningsbranschen men ändå vill ha en koll på vad som händer inför vi nu medlemsalternativet ”Passiv medlem” (egentlig fel ord för man vill

ju egentligen vara aktiv och veta vad som händer). Medlemskapet innebär att man ex.vis får BEF-Nytt, inbjudningar till stämman och andra typer av möten. Däremot har man inte kvar sin rösträtt. Medlemsavgiften blir 800 kr/år

Intresserade kontakta BEFs kontor.

Bergsprängning på Facebook

Nu har BEF tagit steget ut i cyberrymden på riktigt för att komma ännu ett steg närmare våra medlemmar. Facebook är idag världens största community, så det är klart det måste finnas en naturlig samlingspunkt för alla bergsprängare. BEF har därför en egen sida dit alla som har Facebook kan gå och mingla, diskutera bergsprängning och träffa kollegor inom branschen. Sök på Bergsprängnings Entreprenörernas Förening eller gå in på www.facebook.com/sprangning och tryck sedan på gilla-knappen så kommer ni ha möjlighet att själva skriva inlägg, kommentarer osv.

Varmt välkomna!

OBS! BEF utbildning finns även på Twitter

I medlemskapet ingår att Ni får vår bransch bästa tidning (BEF-Nytt räknas inte) - **Svensk BERGS- & BRUKS tidning – får Ni den inte, ring direkt till BEF:s kontor.**

Bergs & Bruks är mycket läsvärd för en bergsprängare med kunniga reportrar bl a den hos oss välkända *Kjell Duberg* som också är flitig skribent i BEF-Nytt.

Tidningen leds med stark hand av dess chefredaktör och ägare *Jörgen Dahlquist*.

VISA ERT MEDLEMSKAP – Ger konkurrensfördelar

En undersökning visar att både Proffs-beställare och privatkunder ser en stor fördel i att en entreprenör/hantverkare är medlem i en branschförening.

Därför våga synas. Visa BEF – loggan på brevpapper, fakturor, anbud, maskiner, hemsida mm.

Behöver ni dekaler, digitala loggor, råd eller praktisk hjälp. Ring kontoret så ordnar vi det.

Köp flaggor – profilera BEF

Nu har äntligen de nya flaggorna kommit, denna gång med en auktorisations-logga. Det hjälper till att profilera BEF och Auktoriserad Bergsprängare. Använd den flitigt vid postning inför sprängning. Se gärna vad AFS 2007:1 Sprängarbete skriver i 37 § om utrymning, bevakning och initiering.

Flaggorna säljs till självkostnadspris á 160 kr styck exkl moms. Maila beställningen till roland@bef.nu eller ring kontoret 08-36 36 14.

ID-06 som medlemsförmån – direktlänk från hemsidan

ID06 – Obligatorisk ID- och närvaroredovisning på byggarbetsplatsen

BEF erbjuder nu medlemsföretagen ID 06. På korten kommer förutom namn och företagsuppgifter finnas möjlighet till ytterligare info, exempelvis spräng och borkkort.

Se utsänd detaljerad information eller Ring PASCARD direkt.

På telefon 08-685 45 60 uppge avtal BEF 0801.

Det finns också en direktlänk till PASCARDs ansökningsblanketter från vår hemsida under fliken medlemmar.

Bergsprängarnas självklara försäkringslösning

Mer information på hemsidan eller kontakta Tomas Bennetoft 0510-272 34. tomas.bennetoft@if.se

BEF-NYTT som digital bladdertidning på nätet

Från och med detta nummer finns BEF-NYTT även på nätet som bladdertidning via hemsidan. Man läser således som vanligt.

Tipsa eller länka till dem ni vill ska

läsa tidningen. Exempelvis beställare och ännu ej medlemmar eller läs själva i pad-dan.

Våra annonsörer får också ännu bättre spridning av sina annonser.

TEKNIK

Ingen tvekan längre - automation vinner terräng

Det finns flera anledningar till det stora intresset för automation hos skivterare i gravbranschen. En av anledningarna är givetvis den ökade säkerheten, när färre personer behöver vara verkamma i farliga miljöer. Dessutom kan man utnyttja automation för att optimera gravbrytningen, genom att till exempel arbeta över skilfisar och under sprängning.

Med en optimering ökar också produktiviteten, eftersom det går att få ut mer av sin sprängning, säger Mattias Pettersson, produktchef på Atlas Copco Rock Drills. När skivningen samtidigt går mot att de lättillgängliga malmlängorna börjar ta slut, krävs det att gravbrytningen sker i farligare och mer svårarbetade miljöer.

Ytterligare en anledning till att nu är det fört på senare tid som det har kommit bra infrastruktur i gravorna. För tio år sedan var det knappt någon som trodde att traktor L&N skulle fungera i underjordsgrovarna. Nu är det en självklarhet – och de flesta applikationer inom automation kräver tillgång till ett nätverk.

Även om intresset är stort, innebär inte senaste Euro Mine Men operatören kan mycket väl vara ännu längre bort. I Chile har de kort ett system där operatören sätter 30 källor från grovan och körde – det fänkade har bra som behåller, säger Mattias Pettersson.

Till sist, när det gäller insamling av data, finns det otroligt mycket att vinna på att se i realtid vad maskinerna gör.

På det sättet går det att göra stora logistikförbättringar och vinna mycket produktivitet och tillgänglighet.

En operatör - flera maskiner - bättre effektivitet

I början av 1900-talet kunde en operatör köra upp i 5 bormerter i dag ligger kapaciteten på 450 bormerter/strömma – med en maskin. Med automation kan kapaciteten fördubblas – till att börja med – genom att en operatör sköter två maskiner. Senare i år kommer Atlas Copco att presentera ett system för multi machine control även för lastare, där en operatör hanterar flera maskiner parallellt. Efterom lastarna är semi-autonoma – så finns det i dag en praktisk gräns för hur många lastare en operatör kan kontrollera.

HANT

Strategimöte

Totalt har styrelsen 6 möten per år. Ett av mötena är ett strategimöte där man arbetar med mer långsiktiga frågor för föreningens och vår branschs utveckling. Det är frågor kring lönsamhet, personal, försäkring, påverkansarbete med beställare, leverantörer och myndigheter etc. Givetsvis också Auktionsråd Bergsprängare där styrelsen arbetar hårt för att få en större acceptans hos beställare och medlemmar.

För att få en övokild miljö hade styrelsen begivt sig till Dalarna Hotel Bellevue i Stockholms skärgård. En 1900-talsvillan med hög tryckfaktor. Skulle till och med kunna betennas som kritiskt i dessa positiva betänkslöser.

Diskussionen var intensiv och många spännande ledor fram som förhoppningsvis kommer att förändra vår värld såväl kort som långsiktigt.

Besökningen för här stå kom i form av en hämta (i fantastisk sen sommarvärde) ut till Kymmenö, mer känd som Hemsö i August Strandbergs Hemsöborna.

Här fick styrelsen roliga partier kultur av våra kungliga guide både allmänt och i synnerhet om August Strandberg. Såret styttigt för stressade fotograferade med högt tekniskfokus. Berättande ordö-

framtid finns samlade i VISION 2017 som kommer all liiges upp på hemsidan. Kom gärna med synpunkter, anlitings direkt eller på våra olika möten.

För att få hjälp med strategiskt viktig långsiktiga frågor har styrelsen lagt ihop av en grupp "Lungt" BEF: are med lång kompetens om såväl bransch som BEF.

Klas Ullöfer (sammanhållande) och Wilgan Carlsson är också förordade. Strategier missat en person kommer att lysas till gruppen.

Ännu ej medlem – tänk till

Lars Kvamvik, Värnamo Sprängtjänst AB

BEF är den enda organisation som arbetar med målsättningen att förbättra villkoren för berg-sprängningsentreprenörer. Vi gör det med upplysning/lobbning och utbildning samt i samverkan med övriga intresseorganisationer inom branschen. Föreningen arbetar såväl med "kortsiktiga" frågor och förmåner som långsiktiga frågor som ytterst rör vår överlevnad. Ett medlemskap ger stora möjligheter att påverka vår framtid något som både får ses som en stor möjlighet och kanske också en skyldighet mot nästa generations bergsprängare.

Därför; Stå inte utanför, ta en del av ansvaret, ansök om medlemskap i BEF.

BEF behöver Dig – Du behöver BEF

Har du problem eller frågor inom teknik, ekonomi, juridik, arbetsrätt, utbildning, lagar/förordningar osv. så är du välkommen att kontakta oss genom att ringa 08- 36 36 14 eller maila info@bef.nu.

Vi kanske inte har svaret direkt men tar fram det och kommer tillbaka eller sänder dig vidare till någon av våra duktiga rådgivare. Som medlem har du rätt till kortare rådgivning gratis av våra rådgivare som tillhör de ledande inom respektive område.

Geoteknik

Bo Ronge

Migmatit Geologisk Konsultbyrå AB
Tel: 070-582 13 95
ronge.migmatit@carlsborg.net

BEF har avtal med Bo Ronge, en av landets främsta geologer, om medlemservice i frågor angående teknisk geologi.

Entreprenadjuridik – Allmän Juridik

Magnus Wollsen, WA-Wollsen, Albinsson Advokatbyrå
Tel: 0700-92 00 64.
magnus.wollsen@wa-advokat.se

BEF har avtal med advokat firman WA-Wollsen Albinsson Advokatbyrå angående medlemservice inom entreprenadjuridik, affärsjuridik och skattefrågor. Vår kontaktperson är Magnus

Wollsen med stor erfarenhet från bygg- och anläggningsbranschen med klienter ifrån UE-leden och BEF:s rådgivare i över 10 år.

Dolor

Jan Johansson
BEF / Voglers Svrig AB
Tel : 0708-99 91 54
voglers@voglers.se

Jan har dolor som sin specialitet. Undervisar i BEF Utbildning och har varit sakkunnig i flera utredningar. Samt givetvis gedigen praktisk kunskap från sin egen verksamhet.

Hålinmätning

Bergknallen Konsult AB
Tel: 070- 277 67 87
Borr & Sond Kvalitetssäkring AB
Tel: 073-705 42 72

De två första hålråderna på pallar över tio meter ska hålinmätas. För information om hålinmätning med kvalitet rekommenderar BEF ovanstående partners.

EXII/III-fordon, Säkerhetsrådgivare

Per Wilny, Farligt Gods Hjälpen AB
Tel: 070-547 30 40.
pelle@fgh.nu

Per har mästerlig koll på transporter och fordon. Vid transport- och fordonsfrågor ger Per svar. Han är även säkerhetsrådgivare som krävs vid transporter över 1000 riskpoäng.

AMA – Systemet Göran Kers – Kerskonsult AB

Göran Kers
Tel: 070-521 54 69
goran@kerskonsult.se

Göran har mångsidig praktisk och tekniska kompetens från sina många år som entreprenör och konsult i anläggningsbranschen. Han har lång erfarenhet av AMA-systemet och Trafikverkets tekniska bestämmelser samt har deltagit i utvecklingen av Trafikverkets system för beskrivning av totalentreprenader. Upphandling, tolkning av förfrågningsunderlag, kostnadsregleringar av entreprenader och kalkylering är hans specialområden.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljö Borring och sprängning

Åke Ahlgren
Tel:070-515 80 24
ake.ahlgren@comhem.se

Åke har ett förflutet i Bygghälsan där han jobbade i drygt 10 år som skyddsing.

Han har ett praktiskt förhållningssätt till arbetsmiljö. Handhar också arbetsmiljö i vår utbildning för "Auktoriserad bergsprängare". "Arbetsmiljöfrågor skall lösas nära produktionen är Åkes motto"

Riskhantering, SAM

Göran Österdahl,
2 Ge Verksamhets- och Kvalitetsutveckling
Tel: 070-415 85 12,
sveaborg.2ge@hotmail.com

Göran Österdahl har utvecklat en metod för riskhantering att användas i samband med planering av borrhings- och sprängningsarbeten.

Därutöver utarbetat dels ett planverk som är anpassat till ISO standards för kvalitets- och miljöledningssystem samt dels en plan för Systematiskt Arbetsmiljöarbete.

Box 614, 175 26 Järfälla
(Ynglingavägen 1-3)
Tel: 08-36 36 14, Fax: 08-580 121 50
Mail: info@bef.nu, Webb: www.bef.nu

Våren är här – eller?

I Syd och mellansverige har vi åter haft en mild vinter, bra ur byggsynpunkt. Gäller säkert också stora delar av Norrland. Säker skoteråkning till påsken blir det nog bara i nordligaste delarna och fjällen. Ett och annat bakslag blir det säkert i april men ingen kan hindra våren.

Och får vi tro den samlade konjunkturinformationen får vi nog också en bra vår arbetsmässigt, i hela landet även ifall det ser lite trögare ut både i Norr och Väster just nu.

TIDNINGEN FÖR BEF-MEDLEMMAR OCH BRANSCHINTRESSENTER

Utgivare

Bergsprängningsentreprenörerna
i Sverige Ekonomiska förening, BEF.

Adress

Box 614
175 26 Järfälla
(Ynglingavägen 1-3)
Telefon 08-36 36 14
Fax 08-580 12150
Mail: info@bef.nu
webb: www.bef.nu

Redaktör och Ansvarig utgivare

Roland Netterlind
roland@bef.nu

Prenumeratation

Tidningen finanseras av BEF och annonsintäkter. De som önskar prenumerera eller ett enstaka exemplar, maila till BEF.

Annonser

En annons i BEF-Nytt läses av mer än tusen beslutsfattare inom bergsprängningsbranschen.
För information och bokning, kontakta BEF enligt ovan.

Original & Tryck

Ineko AB

Citera gärna BEF-Nytt, men källa ska anges.

ISSN 2000-9161

LIFA

023-790 560
www.Lifa.se

BBURG

Robit®

Kvalitetsstämpel

Bergsprängnings Entreprenörernas Förening

Bergsprängningen omgärdas med flera lagar, regler och förordningar än någon annan del av byggsektorn och det med rätta. Misstag som okunnighet och slarv kan få förödande konsekvenser.

Genom branschorganisationen **BergsprängningsEntreprenörernas Förening** supporteras och utbildas medlemsföretagen (ca 100 st som står för 85% av ovanjordssprängningen i Sverige) inom säkerhet,

lagar och förordningar, teknisk utveckling, Kvalitet & Miljö.

Medlemsföretagen förbinder sig att följa föreningens riktlinjer inom dessa områden vilket ger trygghet för våra beställare.

Våra medlemmar

Södra Sverige

Adrianssons Bergentreprenad AB, Konga, 070 6507267
Almquist Bergsprängning AB, Mjölby, 070-6884166
Bergbolaget i Götaland AB, Nässjö, 0380-555260
G.S. Spräng & Konsult Arbeten, Asarum, 076-1602977
Hasslö Spräng & Markarbeten, Hasslö, 0733-723830
Huskvarna Terrängtjänst, Huskvarna, 0705-312140
Hässelhult Sprängtjänst, Glimåkra, 070-5772357
Kalvsjöholmsbolaget AB, Kalv, 0325-51155
Källgren & Söner AB, Eksjö, 070-5098925
Liljegrens Entreprenad AB, Konga, 070-6507267
MJ Anläggning AB, Ryd, 070-5110900
Natzéns Sprängtjänst AB, Gnosjö, 070-8346820
P-O's Sprängtjänst & Söner AB, Boestad, 070-5238820
Sune Carlssons Åkeri AB, Nybro, 0470-77 44 00
Thorns Spräng & Betong HB, Virserum, 0495-30205
Voglers Sverige AB, Lidköping, 0510-86080
Värnamo Sprängtjänst AB, Gnosjö, 0705-690250

Mellan Sverige

Andersson & Rask Åkeri AB, Hofors, 0290-296 00
Berg & Byggt teknik i Norberg AB, Norberg, 0223-217 30
Bergsprängaren Forsberg AB, Nyköping, 070-630 79 31
Bergsprängaren Olle Wärmquist, Odensbacken, 070-314 92 11
Björknäs Bergsprängning, Gräsmark, 070-232 08 80
Björn Fredin Sprängtjänst AB, Svärtinge, 070-492 29 22
Björnsätters Berg & Transport AB, Mariestad, 070-572 38 41
Hallstahammars Sprängtjänst AB, Hallstahammar, 0220-124 30
Hammarö Bergsprängning, Skoghall, 070-379 71 79
Hummelsta Schakt & Sprängning AB, Enköping, 0171-44 61 35
Holmstedts Stenteknik Borghamn, 0143-200 82
Magnusson & Pettersson AB, Lindesberg, 070-331 35 25
Mases Spräng & Mark AB, Rättvik, 070-584 17 42
Robbans Last & Trucktjänst AB, Söderköping, 070-556 20 41
Rotorschakt Bergshamra, 0176-26 03 05
Spräng & Mätkonsult i Nora AB, Nora, 0587-136 41
Spräng & Svetsmek, Tived, 070-240 77 18
Sten & Betongteknik i Katrineholm, Katrineholm, 070-867 01 53
Sten-Gunnar Karlsson, Ringarum, 070-523 10 47
Stensätter Maskin AB, Eskilstuna, 070-622 15 36
Tivens Berghantering, Tived 0761- 02 17 74
Uppländska Bergborrnings AB, Norrtälje, 0176-766 40
Öregrunds Bergsprängningstjänst, Öregrund, 073-655 03 57
Östervallskogs Allteknik AB, Töcksfors, 070-516 00 64

Stockholmsområdet

Berg och Anläggning i Stuvsta AB, Huddinge, 070-712 32 22
Bergsprängning Leif Larsson AB, Stockholm, 08-647 46 40
Bergsprängningsfirman KV Larsson sonson AB, Tumba, 070-535 25 75
Bladh's Sprängservice AB, Ösmo, 070-508 11 13
C. Skönnerud Bergarbeten AB, Huddinge, 073-316 99 98
Danderyds Berghantering AB, Stockholm, 070-627 27 04
Dynamitgubben KB, Värmdö, 070-370 97 00
Enjis Bergsprängning AB, Åkersberga, 070-226 47 72
Frentab Entreprenad & Söner AB, Gustavsberg, 08-570 260 90

Färentuna Bergsprängning AB, Färentuna, 070-812 73 74
Hermans Maskin AB, Knivsta, 018-34 12 73
Ingarö Bergsprängning AB, Ingarö, 070-417 51 55
Magnus Schakt AB, Saltsjö-Boo, 070-729 43 68
Markströms Dyk & Sprängteknik AB, Rönninge, 070-291 65 69
Mälare Bergsprängning AB, Färentuna, 070-834 13 41
RG Bergkonsult AB, Värmdö, 070-999 42 49
Skullman Bergsprängning, Färentuna, 070-862 33 12
Spräng Companiet AB, Bromma, 072-703 84 21
Svenska Bergschakt AB, Järfälla, 070-760 50 87
SW-Sprängtjänst, Märsta, 070-854 01 86
Trp & Markarbeten VM AB, Huddinge, 070-620 90 49
YB Sprängtjänst AB, Saltsjö-Boo, 070-931 41 64
Åkersberga Bergsprängning, Åkersberga, 070-491 13 11

Västra Sverige

Alingsås Sprängtjänst AB, Alingsås, 0703-333314
Andreasson Väg & Bygg AB, Angered, 070-3722595
Bergsmo Bergsprängning AB, Göteborg, 0768-65 36 25
Christers Blooms Bergsprängning AB, Uddevalla, 070-3191114
Cullbergs Bergsprängning, Uddevalla, 0708 811174
Ducimus Blastning, Sjömarken, 070-403 06 01
Göteborgs Sprängteknik AB Göteborg, 0706-65 34 25
Hildings Bergsprängning AB, Gånghester, 033-256135
Klas Myremark Bergsprängning, Jörlanda, 070-3128622
Lisas Bergsprängning AB, Långås, 070-5931279
MP Entreprenad Service Borås AB, Borås, 070-6777078
Nitro Entreprenad AB, Göteborg, 0702-335660
Roger Sprängare, Brälanda, 0706-6553879
Svensk Maskinborrnings AB, Trollhättan, 0703-844742
Thorins Sprängnings AB, Onsala, 0705-728600
Uddevalla Bergsprängning AB, Uddevalla, 070-5570220

Norra Sverige

Bysses Bergsprängning, Ramsele, 070-370 45 18
GS Maskintjänst, Hammarstrand, 070-363 56 30
Kalle Sprängare, Bergsjö, 070-668 67 18
Kanonidé Bonässund, 070-649 90 36
Lindbergs Sprängtjänst & Pyroteknik AB, Örnsköldsvik, 070-211 31 55
Modéns Bergsprängning Eft AB, Fagervik, 070-357 91 91
NCC Roads Sverige Nord, Umeå, 070-330 10 68
Norrbottnens Bergteknik AB, Luleå, 070-625 02 36
Rocab Berg AB, Skog, 070-600 00 70
Sollefteå Sprängtjänst AB, Sollefteå, 0620-163 50
Sprängarbeten i Trönedal AB, Söderhamn, 070-602 52 35
Stens Bergborrnings, Forsa, 070-372 99 77
Wallbergs Åkeri AB, Ljusdal, 0651-147 09
Västjämthlands Sprängtjänst, Undersåker, 073-982 63 52
Å.G Sprängare AB, Robertsfors, 070-555 24 89

Utland

Bergsprängaren Bo Jansén Jomala-Åland +35-8-405536123
Gulf Rock Group of Companies Sharjah U.A.E +971-6-5311195
Van Oord Rotterdam Netherlands +31-104478444
Voglers Eesti Ou Kunda +37-25145702

Aktivt stödjande Partners

Abesiktning Väst AB, Ansvarsbesiktning AB, Atlas Copco CMT Sweden AB, Austin Sverige AB, Bergs & Brukstidning, BergUtbildarna AB, Bjerking AB, Brenntag Nordic AB, Cesium AB, CME AB, Datema, Desrock AB, EPC - Sverige AB, Etken Teknologi AB (Royex), Explosiv Utbildning AB, Farligt Gods Hjälp, Forcitt Sweden AB, FRÖLANDERS, Geopro AB, Global Drilling, Gruvteknik AB, Hundprofil, Impab AB, JEHANDER, KCEM, KRUTHANSSON AB, MAXAM Metra Konsult AB, Metron Miljökonsult AB, Migmatit Geologisk konsultbyrå AB, MT i Bålsta AB, NITREX SRL, Nitro Consult, NORAB, Orica Mining Services Scandinavia AB, Power Tools AB, RBT - Rockbreaker Tools AB, Rockplan Sweden AB, Royex / AB, RUBA GUMMI AB, Sandvik Mining and Construction Sverige AB, SMC AB, Sprängkonsult AB, Svensk Byggsyn, SVEVIA AB, SWEDEQ AB, Transtronic AB, Yara AB.

Säkerhet

Kvalitet

Miljö

www.bef.nu

BEF – det är vi som försätter berg

